הײנטיגער נומער האלט 12 זײטען

№ 187 — Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem — פרײז 30 גראשען — Lodzer Tageblat

לאָדזער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47 | פרײטאג, י"ד מנחם אב תרפ"ז | 12 sierpnia 1927 r. | צװאַנציגסטער יאָהרגאַנג

לטובת דער נאכט-פּאַטראָל „לינת-הצדק"

קומט פאר זונטאג, ד. 14 אויגוסט

א גראַנדיעזע גאַרטען-פערווײלונג

פּאַרק-העלענאָוו

מיט אַנ'אײנהאַלטסרײכען פּראָגראַם: די פּאַנסאַווע-לאָטעריע (טאָמבאָלא), צווישען די געווינסען וועט זיך געפינען: אַ ראַסאַווע האָלענדישע קוה, קאָזעס, שרײב-מאַשין, נײה-מאַשין, ראַדיא-אַפּאַראַט, אָנצוג-סחורות

פרײז פון אַ לאָס 50 גר. — 2 אָרקעסטערס.

דאַנסינג, שים-בודעס, לודמעס, בענגאַליש פײער, קאָנפעטי און סערפּענטין.

אײנטריטס-קאַרטען צו 1.50 זל. פאַר דערוואַקסענע, פאַר שילער און קינדער צו 50 גראָשען.

א כשר'ער בופעט אויפ'ן ארט.

די בילעטען, וואָס וועלען בײ דער קאַסע אויסגעווישט, מוזען תיכף בעצאָהלט ווערען.

הנהלות הגמנסיות

של החברה ליסוד בתי ספר

תיכונים עברים בלודז

מודיעות כי בקשות הכניסה מתקבלת כדלקמן:

בלשכת הגמנסיה הראשונה לנערים

מניספרצקה 21 (ד א)

בלשכת הגמנסיה השניה לנערים

מניספרצקה 16 (12)

בלשכת הגמנסיה לנערות, פירמוביץ 7

לפני הצהרים בשעות העבודה (10—1)

אל המכינה א-א מקבלת לשכת-הגמנסיה לנערות, רחוב פירמוביץ 7, ילדים וילדות מבן 5½ ומעלה בלי שום בחינות.

רעסטאָראַן

„מעטראָפּאָל"

מאָניושקי 1, טעל. 11-04

ניט גרויס טעגליך פון 7 אַ זײגער ביז 11 אַוונט. אָווענדברויט פון 3 גענגע

2 זל.

טעגליך אַרטיסטישע אויפטריטען און דאַנסינג

וואוינונגען

צו פערמיטען

2 שטובען מיט קוך, איין 1 שטוב מיט קוך מיט אַלע בעקוועמליכקײטען, באַלאַרנאַ 7, צו ערפאַהרען פּולנאָצנאַ 12, בײ שטײנשנײדער, טעל. 30-96, פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג.

3139

Dr. med. J. BETTE

פּיעטריקאָווער 6 №

פערײזט.

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט-וענערישע קראַנקהײטען און מענער-שוואַכקײט.

הײלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza)

טעל. 28-98.

צוריקגעקעהרט

פון 8—10, 5—8. פרויען 3—4.

אַנ'עקספּרע וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Łódzkie Towarzystwo Elektryczne,

Spółka Akcyjna,

zawiadamia pp. odbiorców prądu, że, stosownie do §§ 75, 80, 81, 82 i 96 uprawnienia rządowego № 12, ceny prądu, obowiązujące pp. odbiorców za miesiąc LIPIEC 1927 roku, obliczone w walucie obiegowej na dzień 7 sierpnia r. b., wynoszą za jedną kilowatogodzinę:

dla światła 94,71 gr.

dla siły 35,08 „

z opustami, przewidzianemi w uprawnieniu.

W zależności od terminów zapłaty oraz na zasadzie poszczególnych umów udzielane będą opusty dodatkowe.

א בײזוויליגער בלבול

אויף א טאמאשאווער בירגער.

אין „לאָדזער טאַגעבלאַט" נומער 181 איז געווען אָפּגעדרוקט אַ קאָרעספּאָנדענץ פון טאָמאַשאָוו-מאַז. א. ק. „בלוטיגע פאַמיליען-טראַגעדיע אין טאָמאַשאָוו". אין וועלכער ס'ווערט דערצעהלט, אַז אַנ'אָנגעזעהענער און געאַכטעטער בירגער פון אונזער שטאָט זאָל האָבען בלומרשט מערדערליך געשלאָגען זײן 19-יעהריגע טאָכטער, פון וואָס זי איז אין אַ פאָר טעג אַרום געשטאָרבען.

אַלס טאָמאַשאָווער אײנוואוינער, וועלכער איז גענוי אינפאָרמירט אין דער דאָזיגער געשעהעניש, האַלט איך פאַר נויטיג פעסטצושטעלען, אַז די גאַנצע געשיכטע שטימט נישט מיט'ן אמת. אמת איז, אַז די טאָכטער פון ה' י. ס. איז געשטאָרבען פון אַ בלוט-פערגיפטונג, וועלכע איז איהר בעקומען פון אַנגינע-קראַנקהײט. דערויף זײנען פאַראַן בעשטעטיגונגען פון פאָלגענדע דאָקטוירים: ד"ר עדוואַרד יוזעלער און ד"ר מיכאל בערנאַצקי פון טאָמאַשאָוו, ד"ר טאָכטערמאַן פון לאָדז און פון די דאָקטוירים לאַנדוי און לאַנדסבערג פון וואַרשע.

צו דעם גרויסען אונגליק, וואָס האָט דעם פאָטער געטראָפען צוליב'ן טויט פון זײן חנם-געליבטער טאָכטער, האָבען נאָך זײנע שונאים אויסגעטראַכט אויף איהם אַ בײזוויליג רכילות. די געשיכטע מיט'ן אָפּשנײדען די האָר איז נאָך געשעהען מיט אַנדערהאַלבען יאָהר צוריק. איבער 90 פּראָצ. פון דער טאָמאַשאָווער יודישער בעפעלקערונג קענען דאָס דאָזיגע בעשטעטיגען, און אין זײער נאָמען שרײב איך טאַקי די דאָזיגע הכחשה.

אַ טאָמאַשאָווער אײנוואוינער.

די גרינדער פון „עזרת ישראל"

מעלדען אַלע מיטגלידער, אַז זונטאָג, פּ' עקב (14. אויגוסט) וועט פאָרקומען די

ערשטע

גענעראַל-**פערזאַמלונג**

אין דער וואָהלינער שוהל, וואָלטשאַנסקאַ 6, 12 אַ זײגער מיטאָג. אויב עס וועט נישט קומען די גענוגענדע צאָהל מיטגלידער וועט די פערזאַמלונג פאָרקומען אין בהתאם טערמין דעם זעלבען טאָג 5 אַ זײגער נאָכמיטאָג.

סדר היום:

א) פתיחת האסיפה. ב) בחירת יושב ראש. ג) בחירת הועד לסגנום. ד) בחירת ועדת בקרת לסגנום. ה) הצעות חפשיות.

3445

דאַס 8-קלאַסיגע גימנאַזיום

מיט רעגירונגס-רעכט

צעגעלניאַנאַ — 60 — „בית-אלפנא" צעגעלניאַנאַ — 60 —

נעמט אָן שילער אין די פאָרבערײטונגס-קלאַסען און אין אַלע קלאַסען. די קאַנצעלאַריע איז אָפען יעדען טאָג פון 10—1.

פאַר אָנפאַנגער איז דאַ ספּעציעל אַ גן-ילדים.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43 — טעל. 41-32

איז צוריקגעקעהרט.

ספּעציאַליסט פאַר הויט, וענערישע און מענער-שוואַכקײט. הײלונג מיט קוואַרץ-לאַמפּע. (האָר-אויספאַל)

נעמט אָן פון 8—10 און 5—8 אָוונט.

Dr. M. Goldfarb

זאַוואַדזקאַ 18. טעלעפאָן 19-68.

הויט- האָר- און געשלעכטסקראַנקהײטען

נעמט אָן פון 9—12 פאַרט. און 5—8 אָוונט.

פאַר אונבעמיטעלטע — פרײזען ערמעסיגט

Dr. med. Eugenjusz SCHICHT

ספּעציאַליסט-אַרצט פאַר כירורגישע און פרויען-קראַנקהײטען

Łódź, Piotrkowska 128

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 5 ביז 7 אָוונט.

3123

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהײטען

9 קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפ. 27-81

ספּעציעלער קורס פאַר שטאַמלער.

שטראַכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.

נעמט אויך אָן אין לעטשניצאַ זגערזשער 17 פון 9 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאָכמ.

1416

אין ציעכאצינעק

דער טרעף-פונקט פון אַלע לאָדזער

— אין בײ —

לײב ליטאַײזען

ערשטקלאַסיגער פּענסיאָנאַט און רעסטאָראַן.

די בעסטע, שענסטע און בעקוועמסטע צימערן, די געשמאַקסטע און פרישעסטע מיטאָגען, די שענסטע פריהשטיקען און אָווענדברויטען.

צוגענגליכע פרײזען. :—: דער אַנגענעהמסטער פּלאַץ צו פערברענגען דעם לעצטען באַדע-סעזאָן, ווי אויך די קומענדיגע ימים-נוראים און ימים-טובים.

פערגעסט נישט דעם אַדרעס: ציעכאַצינעק. מאַזאָוויעצקאַ גאַס, ווילע שראַלבע.

אַלע אויפטראַגען אויף קרעמעניץ

ערלעדיגט

די באנק פּאָווישעכני

איז קרעמעניץ

Bank Powszechny w Krzemieńcu

Spółka z ogr. odp.

רעעל, פּינקטליך און ביליג.

Dr. med. S. Neumark

Moniuszki 5, (פּאַסאַזש-מײער)

ספּעציאַל-אַרצט

פאַר הויט, האָר- און וענערישע-קראַנקהײטען

בעהאַנדלונג מיט רענטגען-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 7—8,

פרויען פון 3 ביז 4 נאָכמיטאָג.

Dr. med. Braun

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און וענערישע קראַנקהײטען און מענער שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

צוריקגעקעהרט

23 פּאָלודניאָווע 23

טעל. 40-26

נעמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 ד. פרויען

Dr Prybulski

צוריקגעקעהרט

זאַוואַדזקאַ 1 — טעלעפאָן 25-38

וענערישע, האָר און הויט-קראַנקהײטען, מענער-שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ - ליכט (האָר - אויספאַל) און רענטגען-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 9—1 דאַמען אַח. און 4—8; פון 4—5.

עקזעקוציע איבער סאקא און וואנזעטי אבגעלעגט אויף צוועלף טעג.

א באמבע אין אמעריקאנער קאנסולאט אין סאפיע.

לאנדאן, 11. אויגוסט (פ"א.) דער גובערנאטאר פול האט אין דער לעצטער מינוט בעשלאסען אפצולעגען די עקזעקוציע איבער די פאראורטיילטע סאקא און וואנזעטי אויף דעם 22. ד. ח. די ידיעה האט אין גאנץ אמעריקא ארויסגערופען א געוואלדיגע סענסאציע.

ביז האלבע נאכט, ד. ה. ביז דער שעה, ווען עס האט געזאלט אויסגעפיהרט ווערען דער טויט-אורטייל, האט געהערשט אנ'אומבעשרייבליכע נערוועזיטעט ארום דעם גורל פון די צוויי ארעסטירטע. א פאר מינוט פאר האלבער נאכט איז געקומען אין תפיסה דורך א פאליציאנט מיט'ן בעשלוס פון גובערנאטאר אפצולעגען די עקזעקוציע. גלייך דערנאך, ד. ה. אין דער האלבער נאכט איז פערעפענטליכט געווארען א דעקלאראציע פון גובערנאטאר פולער אין וועלכער ער אינפארמירט, אז די עקזעקוציע איז געווארען אפגעלעגט אויף 12 טעג און א האלבע שעה שפעטער זענען דעמאביליזירט געווארען די מיליטער-אפטיילונגען, וואס האבען געהיטען די תפיסה. די ארעסטירטע האבען די ידיעה וועגען אבלעגען די עקזעקוציע אויפגענומען גאנץ רוהיג, בלויז וואנזעטי האט אויסגעדריקט זיין צופרידענהייט. די ארעסטירטע זענען תיכף ארויסגעפיהרט געווארען פון דער צעלע, וואס געפונט זיך אין שכינות פון דער עלעקטרישער שטוהל. מ'האט זיי איינגעזעצט אין א צעלע וואס געפונט זיך ווייט פון דער עלעקטרישער תליה.

נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס די עקזעקוציע איז געווארען אבגעלעגט זענען היינט פארגעקומען הייסבלוטיגע דעמאנסטראציעס אין א גאנצע רייה שטעט. די פאליציי האט זיי אבער תיכף ליקווידירט און אדורכגעפיהרט גרויסע ארעסטען.

סעקרעטאר פון איטאליענישען קאנסולאט שווערט, אז סאקא איז אומשולדיג

לאנדאן, 11 אויגוסט (אטע) דער גובערנאטאר פולער האט דיינט דערהאלטען א בריף פון גאוו. סעקרעטאר פון איטאליענישען קאנסולאט אין באסטאן, אין וועלכען ער שטעלט פעסט די אליבי פון סאקא. אונ'ם בריף גיט דער גאוו. סעקרעטאר אב א שבועה, אז אין טאג פון'ם מארד האט זיך סאקא געפונען אין איטאליענישען קאנסולאט אין באסטאן.

לאנדאן, 11 אויגוסט (אטע) די אלמנה פון ערמארדעטען פאסטמאליאן, אין וועמענס מארד סאקא ווערט בעשולדיגט האט זיך געווענדעט צום גובערנאטאר פולער מיט א בקשה צו בעגנעדיגען סאקא, ווייל זי גלויבט נישט אין זיין שולד.

ריזיגע דעמאנסטראציע אין לאנדאנער הייד-פארק.

לאנדאן, 11 אויגוסט (אטע) פון דטרויט מעלדעט מען, אז דער אויטאמאביל-פאבריקאנט פארד האט זיך ארויס געזאגט פאר א רעוויזיע פון פראצעס פון סאקא און וואנזעטי, ביי מען זאל מאגען אויספארשען גענוי פאקטען, וואס רעדען לטובת די בעשולדיגטע.

לאנדאן, 11 אויגוסט (אטע) ניט קוקענדיג דערויף, וואס די עקזעקוציע איבער די פאראורטיילטע איז געווארען אבגעלעגט, איז פאר אלע די פאליציי ממשיך פארשטארקט, און אלע פאר... ארדנונגען וועגען אבהיטען די ארדנונג זענען נאך נישט צוריקגעצויגען געווארען. פאריקערדט, די גוי-ארמייע פאליצ... זיי איז אויסגעבוי פארשטארקט געווארען: 14 טויזענד פאליציאנטען היטען די אינ... מערערישע באהן און די מלוכה'ס בנינים. די פארארדנונגען וועלען ערשט צוריקגעצויגען ווערען און מאכען ווען די סוף סאקא וועט שוין זיין אינגאנצען אויפגעקלערט.

לאנדאן, 11 אויגוסט (אטע) בעת די גרעסטע מאניפעסטאציעס אין לאנדאן לכבוד סאקא און וואנזעטי, זענען ארעסטירט געווארען 4 פערזאן. די מאניפעסטאציעס זענען פארגעקומען אין הייד-פארק און די מאניפעסטאנטען, אין א צאהל פון 10 טויזענד מאן האבען זיך געווענדעט אדורכצובייסען צו די אמעריקאנער אמבאסאדע, האט די פאליציי זיי געשטערט פארצורעטען מיט גיטיגע שטעקעלס.

א באמבע אין אמעריקאנער קאנסולאט אין סאפיע.

סאפיא, 11. אויגוסט (פאט) געבען בנין פון דער אמעריקאנער אמבאסאדע אין סאפיא האט אויפגעריסען א באמבע. קיין שאדענס זענען אבער נישט געווען. דער קווארטאל וואו עס געפינט זיך דער אמעריקאנער קאנסולאט איז תיכף ארומגעריגעלט געווארען מיט פאליציי, וועלכע האט ארעסטירט פיל פערדעכטיגע פערזאנען, זייט איניגע טעג געפונט זיך די אמעריקאנער באטשאפט אונטער'ן שוץ פון פאליציי.

אויפשטאנד פון אינדיאנער אין אמעריקא.

ניו-יארק, 11 אויגוסט (א.וו.) אין אונגעע קרייזען פון באליוויע איז אויסגעבראכען אנ'אויפשטאנד פון אינדיאנער. פערוואפענטע אפטיילונגען פון די רויט-הויטיגע האבען צעראבירט און פאר ניכטעט איניגע הויזער פון דער הערשער בעפעלקערונג. עס איז ארויסגעשיקט געווארען גרעסערע אפטיילונגען מיליטער און פאליציי צו דערשטיקען דעם אויפשטאנד.

פארד'ס אנטיסעמיטישע צייטונג ווערט פערוואנדעלט אין א האנדעלס-בלאט.

וועסטשאיר, 11. אויגוסט (טעלעגר. דורך יט"א) די אדמיניסטראציע פון פארד'ס צייטונג „דירבארן אינדעפענדענט" האט פערעפענטליכט א מעלדונג, אז זי נעמט נישט אן קיין נייע אבאנענטען. די דאזיגע מעלדונג איז א רעזולטאט פון פארד'ס חרטה צוליב וואס די צייטונג וועט אויפהערען צו געבען אנטיסעמיטישע ארטיקלען. ווי מ'שמועסט, זאל די צייטונג אינגאנצען רעארגאניזירט ווערען און זי זאל זיך פערנעהמען מיט פארד'ס געשעפטליכע ענינים.

תבואה-עקספארט ווערט ווייטער בעשטייערט מיט צאל אין משך פון א גאנץ יאהר.

ווארשא, 11. אויגוסט (פאט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון עקאנאמישען ראט ביים מיניסטערען-ראט איז בעשלאסען געווארען ווייטער איינצוהאלטען ביז סוף יוני 1928 דעם צאל אויף ארויסגעפיהרטער תבואה.

אפגעברענט געווארן א יוד. שטעטעל אין רוסלאנד.

מאסקווא, 11 אויגוסט (יט"א) אין שטעטעל נאסאוויטש נישט ווייט פון האמעל, אין וועלכען דער גרויסער טייל פון דער בעפעלקערונג בעשטעהט פון יודען איז אויסגעבראכען א שרעקליכע שרפה, דא כמעט דאס חרוב געמאכט א העלפט הייזער. הונדערטער יודישע פאמיליעס זענען געבליבען אהן א דאך איבער'ן קאפ און זיי לעבען א שרעקליכע נויט. אנ'אלטע יודישע פרוי איז אומגעקומען אין די פלאמען.

ריכטער יוליאן מעק וועט זיך נישט בעטייליגען אין קאנגרעס פאר רעכט פון די מינדערהייטען.

ניו-יארק, 11 אויגוסט (יט"א) דער ריכטער יוליאן מעק, וועלכער האט געזאלט שטעהן אין דער שפיץ פון דער אמעריקאנער דעלעגאציע אויפ'ן צוריטער צוזאמענפאהר פאר רעכט פון יו... דישע מינדערהייטען, האט געמאלדען, אז ער וועט זיך נישט קענען בעטייליגען אין דער קאנפערענץ, ווייל זיין אמט אלס ריכטער ערלויבט איהם נישט איצט צו פערלאזען די פעראייניגטע שטאטען. ...

די פארבערייטונגען צום קאלאשער סעזאן.

עס זענען פאראן פעראינטערעסירטע פערזאנען, וועלכע לאזען ארויס פון צייט צו צייט פערשידענע פאלשע קלאנגען, וועלכע האבען דעם איינציגען ציל צו ברענגען שאדען די „פעפעגע", די איינציגע קאלאשען-פאבריק אין פוילען. דאס קומט זיי אבער אן שווער, ווייל די קאלאשען, באמען און ספארט-שיך פון דער „פעפעגע" האבען שוין בעקומען זייער זיכערע גוטע רעקלאמע און לאגע.

די „פעפעגע" האט צום היי-יאהריגען סעזאן געמאכט גרויסע פארבערייטונגען. זי האט פערגרעסערט די צאהל ארבייטער פון 700 מאן אויף 1800 און מען ארבייט אויס מעהר סחורה מיט 250 פראצענט. ביי דעם אלעם האט זי נישט פערארפט אנקומען צו פרעמדען קאפיטאל, ווייל זי בעזיצט גענוג איינענע קאפיטאלען. היי-יאהר וועט דער בעדארף ... „פעפעגע" קענען ליפערן מעהר סחורה ווי פאר א יאהרען, ווען עס האט אין סאמע ברען פון סעזאן אויסגעפעהלט סחורה.

היי-יאהר וועט די „פעפעגע" עקספארטירען קען אויסלאנד נאר 20 פראצענט פון איהר פראדוקציע, ווייל זי וויל אין דער ערשטער רייה בעפרידיגען די פאדערונגען פון דער היגער בעפעלקע... רונג.

ווי ווייט די אויסארבייטונגען פון דער „פעפעגע" זענען בעסער פון די אויסלענדישע און דויערהאפטער, בעווייזט דער פאקט, וואס עס זענען נאך קיינמאל נישט געווען קיין רעקלאמאציעס און כמעט די גאנצע בעפעלקערונג האט אין א קורצע צייט זיך אונבערגעוואָרפען צו ניצען די אויסארבייטונגען פון „פעפעגע".

עקזעקוציע ... (black border)

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז אנטשלאפען געווארען אונזער ליבע מוטער, שוויגער-מוטער און גרויס-מוטער

נ"ע

אסתר מלכה קיסעלעווסקא

אין עלטער פון 65 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג, דעם 12-טען אויגוסט 1 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז קאנסטאנטינער 14, וועגען וואס עס ווערט מיט...

די טיפבעטריבטע פאמיליע.

ביינאכט האט א יוד זיך איינגעשניטען דעם האלז מיט א מעסער.

א טראגעדיע, וועלכע האט אויפגעציטערט גאנץ גלאהנא.

(ג) אין גלאווגא האט געלטן ביינאכט ארויסגערופען אנ'ערשיטערונג אויפ'ן דרוק דער, וועלכע7טמארד פון א דארטיגען אנגעזעהענעם יודישען בירגער.

ווען אלע שטוב-מענשען זענען געווען פערזונקען אין שלאף, האט דער 55-יעהריגער יצחק פלאנצער פערלאזט דאס שלאפצימער, איז ארויס אין דער קיך פון וואו ער האט ארויסגענומען א מעסער זיך מיט א מעסער. אבגעשניטען מיט א מעסער דעם האלז מיט א מעסער בלוט האט דער זעלבסטמערדער זיך געראנגעלט אין גרויסע יסורים אזוי, אז ער האט אנגע הויבען הויך צו כארכלען און האטפיג צו צאפלען מיט די הענד און פיס אויף דער ערד. פון דעם רעש האט די פא... מיליע פלאנצער זיך אויפגעכאפט און דערזעהן דעם טאטן און א גוסס'דיגען צושטאנד. זיי האבען אנגעהויבען יאמערליך צו שרייען און האט שטעטעל איז זיך צוזאמענגעלאפען. דער ארויסגערופענער דאקטאר, האט דעם זעלבסטמערדער געגעבען די ערשטע רעטונגס הילף.

אומגעריכט איז פלאנצער מיט אנ'אויטא אבגעפיהרט געווארען קיין לאדז אין דער ווערלטענער פון א פעלדשער. האלב 3 ביינאכט איז ער געבראכט געווארען אין „לינת הצדק", וועלכע האט זיך בעמיהט מען זאל פלאנצער'ן ארויס נעמען אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל.

פלאנצער'ס לאגע איז האפנונגסלאז. די סבה פון טראגישען שריט איז פערצווייפלונג צוליב דער שווערער מאטעריעלער לאגע.

ווידער 3 זעלבסטמארדען.

(§) אויפ'ן סאליסער האטקאל איז געלטען בעגאנגען זעלבסטמארד דער 26 יעהריגער ארבייטער יאנוש ראסאלאוויטש.

— אויף פושעוויצע 25 האט זיך פער'סמ'ט די 19-יעהריגע ס. קאציצאווא — א ארבייטסלאזע.

— און א רעסטאראן אויף פאלוטניא... וואו ... נאס, האט זיך געלטען פער'סמ'ט דער אלעקסאנדער אנגאנאוינער, דער 26 יעהריגער קאראל ריבלערט. און א האפנונגסלאזען צושטאנד האט מאנ... טשאווע די זעלבסטמערדער אבגעפיהרט אין שפיטאל.

יוריס-קאנסול פון ציוניסט. קאנגרעס פעראייניגט זיך מיט די, וואס זענען אונצופרידען פון די וואהלען.

ווארשא, 11 אויגוסט (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די הויפט-וואהל-קאמיסיע צום 15. ציוניסטישען קאנגרעס האט דערהאלטען א בריף פון יוריס-קאנסול פון קאנגרעס ד"ר באדט, אין וועלכען ער דריקט אויס זיין פער... וואונדערונג, פאר וואס די פערטיילונג פון די מאנדאטען צום קאנגרעס זענען נישט פאראעקומען לויט'ן פראפארציאנעלען סיסטעם, אזוי ווי עס זאגט דער וואהל-רעגולאמין, וואס איז בעשטימט געווארען דורך דער עקזעקוטיווע.

בעראטונגען וועגען אנקניפען דיפלאמאטישע בעציהונגען מיט ליטע.

ווארשא, 11 אויגוסט (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) ווי אמער קארעספאנדענט דערוויסט זיך, איז צוויישען מארשאל פילסודסקי, וויצע-פרעמיער בארטעל און דעם שטעל-פערטרעטער פון אויסערן-מיניסטער קנאל פארגעקומען א בעראטונג וועגען אנקניפען דיפלאמאטישע בעציהונגען מיט ליטע און וועגען א האנדעלס און גאראנטיע-פאקט מיט די סאוויעטען.

ציוניסטישע ארגאניזאציע זאל בעקומען א הלואה פון א מיליאן זל.

ירושלים, .. אויגוסט (טעלעגראפיש פון אונזער קארעספאנדענט) ווי אונזער קארעספאנדענט דערוויסט זיך, זאל די ציוניסטישע ארגאניזאציע, גאלדעם ווי די פאלעסטינישע קאמיסיע פון מארשאל'ן, וועלכע געפונט זיך איצט אין ארץ ישראל, וועט פערענדיגען איהרע ארבייטען און צושטעלען א בעריכט, בעקומען א הלואה פון א מיליאן פונט פאר'ן אויפבוי פון ארץ ישראל.

די הלואה וועט געמאכט ווערען אויף גינסטיגע בעדינגונגען, און מ'וועט דערביי אויסנוצען ווערען א פלאן, אויף וואס דאס געלד זאל ווערען פערוועגדעט.

3 לאדזשער יודען געוועהלט אין א"י צום ציוניסטישען קאנגרעס.

ירושלים, 11 אויגוסט (טעלעגראפיש פון אונזער קארעספאנדענט) ביי די וואהלען צום 15 ציוניסטישען קאנגרעס האט די ליסטע פון מיטעלשטאנד, וועלכע האט ביים פריהערדיגען קאנגרעס נאר געהאט 2 מאנדאטען, איצט בעקומען 6 מאנדאטען. צווישען די אויסגעקליבענע 6 דעלעגאטען געפינען זיך 3 לאדזשער: ה' ישראל קאהן, ה' אברהם טשעכענאוויס און ברידרוא (פרעשער).

פאליציי-אגענט שיסט אויף א גנב און די קוילע טרעפט א יודישען אינוואליד. גרויסע מהומה אויף דער קראכמאלנע-גאס אין ווארשא.

ווארשא, 11 אויגוסט (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אויף קראכמאלנע גאס איז היינט פארגעקומען א מהומה צוליב פאלגענדע געשעהעניש:

דער פאליציי-אגענט סמאגאטשיק, וועלכער איז גראד דורכגעגאנגען די קראכמאלנע גאס, האט פון דערווייטענס דערקענט דעם גנב האונעבערג, וועלכער ווערט שוין לאנג געזוכט פון דער פאליציי. דער אגענט איז צו איהם צו און איהם געוואלט פערהאלטען. דער גנב האט געגעבען א כונגאל און תיכף אין גאנג מען א גאנצע רייע „קאמעראדען" און האבען איהם געוואלט אבשלאגען. דער פאליציי-אגענט האט 3 מאל א' געשאסען. פון די קוילען איז געטראפען געווארען א יודישער אינוואליד, וועלכער איז איז געשטאנען מיט בא... ראבאן; און ... יודיש יונגעל. אויף דער גאס איז דערווייל ענטשטאנען אזעלכע... רונגע מהומה און די מענשען זענען ארום געלאפען אין די ... שרען.

ענטדעקט די שפורען פון א מערדער וואס האט מיט 3 יאהר צוריק ערמארדעט א יוד אויפ'ן פאביאניצער שאסע.

(ג) מיט לערך 3 יאהר צוריק האט די פרעסע געמעלדעט וועגן דעם, אז אויפ'ן פאביאניצער שאסע האבען דורכגעהער געפונען נישט ווייט פון דער מוהל, דעם טויטען קערפער פון אנ'ערמארדעטען יוד. צוליב דעם וואס ביים נע'הרג'טען האט מען נישט געפונען קיין שום דאקומענטען און קיינער האט זיך נישט באמעלדעט וועגען איהם — איז די אויספארשונג וועגען דער רציחה בעשווערט געווארען און דעם מערדער איז נעלונגען זיך אויסצובעהאלטען פאר דער זיכערהייטס-מאכט.

לעצטענס איז צווישען א קרימינאלען פאר-פאלק וואס ווארט אויפ'ן פא... פיאניצער שאסע פארגעקומען א מחלוקה, בעת וועלכער דאס ווייב האט געווארענט דעם מאן, אז איצט וועט זי איהם שוין בעגראבען. זי וועט געהן דער צעהלען, אז ער האט בשעתו ערמארדעט דעם יוד ביי דער מוהל און ביי איהם צוגערויבט דאס געלד.

צופעליג האט די דאזיגע ווארענונג פון דער קרימינאל געהערט א געוויסע פער... זאן, וועלכע האט וועגען דעם געשריבען א געהעריגע מיטטהיילונג און אנ'אנאנימען בריף צו א לאדזשער אבגעזעהענע אינסטי... טוציע. די דערמאנטע אינסטיטוציע האט וועגען דעם מודיע געווען דעם אויס... פארשונגס-ריכטער פון 3. רעווירעו.

פון יודישען טעאטער.

שבת נאכמיטאג ווערט געשפילט דורך די אמעריקאנער גאסט אנא און הערמאן יאקובאוויטש די אין לאדז בעליבטע פיעסע „געלד ליבע און שאנדע" מיט אנא יאקובאוויטש אין דער הויפט-ראל. שבת צוגאנג ווערט דאס לאדזשער טעאטער-פו... בליקום האבען די געלעגענהייט צו זעהן די גוי-אנגאזשירטע ארטיסטען פון רינגא אסתר זעוויקינא און ישראל בירנבוים. עס ווערט געשפילט די פרעהליכע אפע... רעטע „חנה'טשע אין אמעריקא". די הויפט-ראלען חנה'טשע און סעמי ווע... רען אויסגעפיהרט דורך די סוברעטין אסתר זעוויקינא און פון טענצער-ליבהאבער ישראל בירנבוים. זונטאג אוועגד ווערט געשפילט „דער גאס פון ליבע". צום שלום ווערט געגעבען א קאנצערט-טייל, און וועלכען עס נעמען אנטייל די געסט: אסתר זעוויקינא, ישראל בירנבוים, באלי בירסקי און צוזליך. מאנטאג ווערט געגעבען א פאפולערע פארשטעלונג „די כרינע דלה", וואס איז אזוי שטארק בעליבט געווארען ביים היגען טעאטער-פו... בליקום ווי אנא און הערמאן יאקובאוויטש צייכענען זיך אויס מיט זייערע שעהנע געזאנג-נומערן: „א גרוס פון רוסלאנד", „קרשנו במצותיך", „לעבעדיג און פרעהליך", „אזוי וויל זיך שפילען".

גאלשטיינער, לעבער-ליידענדע!

דעם פרייטאג, שבת, זונטאג, וועט איהר האבען דאס געלעגענהייט זיך צו בערא... טען ביי דעם אויבערזל בעריהמטען אויבער-פעלדשער ה' זינגער פון ווארשא, שווענטיערסקא 34, וואס וועט זיין אין לאדז ביי ה' ואקס, פיעטריקאווער 6.

ווער ווייסט?

א 15-יעהריג יונגעל איז דעם פערגאנגענעם מיטוואך ארוים פון דער היים און ביז היינט זיך נישט אומגעקעהרט. סימנים: ברוין-סאמעטענע הויזען, ברוין קארט-מאדינארקע, בלאנד, בארוויס און א היטעל.

ווער עס ווייסט עפעס וועגען דעם יונגעל, ווערט געבעטען צו וויסען געבען די עלטערן אויף צגיל גאס 52.

געפאהר פון א גענעראל-שטרייק אין לאדז

טראמוואי-שטרייק קאן זיך פערשלעפען גאנצע 2 וואכען.

דער געלמיגער צווייטער שטרייק-טאג פון די טראמוואי-ארבייטער איז אדורך אונטער'ן צייכען פון פארברייטונגען צו א פערשארפטער שטרייק-אקציע.

נאך דער אונטערוועגונג פון די שטרייקענדע אין דער וואיעוואדשאפט, מאגיסטראט און רעגירונגס-קאמיסאריאט וואס האבען פערשפראכען זייער מיט-הילף כדי ווי מעגליכסט גיך צו ליקווידירען דעם שטרייק, האט נעכטען מיטאג געוואלט אפגעהאלטען ווערען א געמיינזאמע קאנפערענץ פון די פארשטעהער פון די טראמוואי-ארבייטער און פערטרעטער פון שטעדטישע אינסטיטוציעס און דער טראמוואי-דירעקציע ביים ארבייטס-אינספעקטאר. געקומען זיינען אויף דער קאנפערענץ בלויז די ארבייטער-פארשטעהער.

ארבייטס-אינספעקטאר ווראזשיקאווסקי האט ערקלערט די ארבייטער-פארשטעהער, אז ער האט חתימות פון דער דירעקציע בעקומען א בריף, אין וועלכען זי קאמוניקירט איהם, אז די פראגען וועגען די אבגעזאגטע טראמוואי-ארבייטער האט זי שוין רעגולירט, ערקלערט און זי וויל זיך דערביי אין דער קאנפערענץ נישט בעטייליגען. אזוי ארום איז פון דער קאנפערענץ גארנישט געווארען.

נעכטען פארמיטאג איז אויך פארגעקומען א קאנפערענץ אין רעגירונגס-קאמיסאריאט מיט די פארשטעהער פון דער טראמוואי-דירעקציע, ה' ווערנער און רינג.

ראפארט וועגען שטרייק צום ארבייטס-מיניסטער.

אין א געשפרעך מיט אונזער מיטארבייטער, האט דער ארבייטס-אינספעקטאר ווראזשיקאווסקי ערקלערט, אז נעהענדעם האט דער ארבייטס-אינספעקטאריאט צוגעשיקט ראפארט וועגען דעם שטרייק צום ארבייטס-מיניסטער קיין ווארשא, ביז איצט, ס'הייסט ביז נעכטען, איז אבער קיין שום ענטפער נישט דערהאלטען געווארען.

דער ארבייטס-אינספעקטאר האלט, אז די אונטערוועגונג פון ארבייטס-מיניסטער וואלט דא געווען זעהר נויטיג, מחמת צוליב פעהלען פון רעכטליכע יסודות פאר א אונטערוועגונג, וואלט דער סכסוך געקענט ערלעדיגט ווערען דורך אויטאנאמישע פאקטארען.

אויף א פראגע פון אונזער מיטארבייטער ביים פארשטעהער פון פערטראגר פון די עפענטליכע אינסטיטוציעס, ה' קאוואלסקי, האט דער לעצטער ערקלערט, אז די ארבייטער דארפען פריהער געוואוסט, אז די דירעקציע וועט צו דער קאנפערענץ ביים ארבייטס-אינספעקטאר נישט קומען, און לויט ווי די זאך זעהט יעצט אויס, קען דער שטרייק זיך פערשלעפען אויף 2 וואכען צייט.

(פ) אויף דער געלמיגער זיצונג פון מאגיסטראט האט לאווניק קאושימיערטשאק ארייגעטראגען א אינטערפעלאציע וועגען שטרייק. און ענטפער אויף דער אינטערפעלאציע האט וויצע-פרעזידענט וואיטעוואדזקי ערקלערט, אז ער האט אויף א קאנפערענץ מיט די טראמוואי-ארבייטער געזאגט, אז ער בעטראכט די האנדלונג פון דער דירעקציע פאר א פראוואקאציע און ער וועט פאדערן אויף דער זיצונג פון אויפזיכטס-ראט צוריקצונעמען די בעזייטיגטע ארבייטער, און געגעבען וועט ער אין נאמען פון מאגיסטראט ארייגטראגען א ענטשפרעכענדע ערקלערונג. לאוניק קאושימיערטשאק האט דאן פערלאנגט, אז דער מאגיסטראט זאל זיין שטעלונג ערקלערען אין א פרעסע-קאמוניקאט.

בעראטונגען פון פראפעס. פעראיינען וועגען אונטערשטיצען די שטרייקענדע.

(פ) אויף דער נעכטיגער בעראטונג פון קלאסען-פעראיין פון די טעקסטיל-ארבייטער און פון „פראצא", אויף וועלכער ס'איז בעשלאסען געווארען צו שטיצען די שטרייקענדע טראמוואי-ארבייטער און אין פאל עס וועט נויטיג זיין צו ערקלערען און פערשטענדיגונג מיט אנדערע ארבייטער-ארגאניזאציעס א סאלידאר-שטרייק.

(פ) די פרעזידיום פון די פראפעסיאנעלע קלאסען-פעראיינען האט היינט צונויפגערופען א קאנפערענץ פון אלע פערוואלטונגען פון די קלאסען-פעראיינען וועגען הילף פאר די שטרייקענדע טראמוואי-ארבייטער.

* * *

(§) די פארשטעהער פון די שטרייקענדע טראמוואי-ארבייטער האבען זיך אויך נעכטען געמעלדעט צום צענטראל-ביורא פון די פוילישע פראפעסיאנעלע פעראיינען (פפ"ר) מיט א בקשה וועגען אונטערשטיצען די שטרייק-אקציע, צו דעם אנשטאט רופט היינט דאס צענטראלע ביורא צונויף א זיצונג פון די פערוואלטונגען פון די פוילישע פראפעסיאנעלע פעראיינען, וואו עס וועט אנגענומען ווערען א בעשלוס אין דער דאזיגער פראגע.

3 נאכט. איז אין דער רעמיזע פארגעקומען א פערזאמלונג פון די שטרייקענדע טראמוואי-ארבייטער. מיט רעדעס זיינען ארויסגעטרעטען די צוויי דער ווייטערע טראמוואי-ארבייטער קראון טשיק און מארטשינקעוויטש. די רעדנער האבען אנגעוויזען אויף די סבות פונ'ם שטרייק און האבען די פערזאמעלטע אינפארמירט וועגען פערלויף פון דער אקציע.

פערטרויליכע זיצונג פון אויפזיכטס-ראט פון דער טראמוואי-געזעלשאפט.

אין קאבינעט פון דירעקטאר שילבארסקי איז נעכטען אוועקגעגאנגען א פערטרויליכע זיצונג פון אויפזיכטס-ראט פון דער טראמוואי-געזעלשאפט. אין וועלכער זיינען געווען די דירעקטארען: ווערנער, רינג, וויצע-פרעזידענט וואיטעוואדזקי, וויצע-פרעזעס פון שטאט-ראט וואלטשאנסקי א. א. די בעראטונג האט געטראגען א שטרענג פערטרויליכען כאראקטער.

צי וועלען מיר האבען א גענעראל-שטרייק?

8 אווענט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער פערוואלטונג פון די אינסטיטוציעס פאר'ן עפענטליכען געברויך. אויף דער זיצונג האט מען זיך בעראטען וועגען אונטערנעמען אן אקציע צו שטיצען די שטרייקענדע טראמוואי-ארבייטער, אז לויט טאקטישע טעמים ווערט די דעציזיע, וואס איז געווארען אנגענומען אויף דער זיצונג, געהאלטען בסוד ביז היינט פארטאגס.

* * *

(ב) נעכטען האט דער פערבאנד פון שאפערן, אבגעהאלטען א זיצונג, אויף וועלכער עס איז בעשלאסען געווארען צו אונטערשטיצען די שטרייקענדע טראמוואי-ארבייטער מיט א איין-טאגיגען סאלידאר-שטרייק. הויות, די שאפערען זיינען נעכטען נישט ווי געוועהנליך געווען אינפארמירט וועגען בעשלוס פון פערבאנד, זאל היינט צונויפגערופען ווערען א אלגעמיינע פערזאמלונג פון די שאפערען, אויף וועלכע דער פראטעסט-שטרייק זאל בעשלאסען ווערען. דער פערבאנד האט אויך וועגען דעם ענין ארויסגעגעבען אן אפיל צו די שאפערען.

—0—

ווער האט היינט געוויגען אויף דער לאטעריע?

דריטער טאג פון דער ציהונג.

100.000 זל.: 51778.	600 זל.: 6464 6569 18221 20417
10.000 זל.: 49091.	82168 82259 51216 55463 65241
5.000 זל.: 3920 47007 47969	67265 78093 78376 80972 85379
88920 101155.	88018 103385.
2.000 זל.: 5185 106748.	500 זל.: 5121 8340 12242 31905
1.000 זל.: 7743 10851 11285	82612 37956 38487 41533 48609
25248 25260 26950 42776 55288	48819 50288 52695 56629 82875
57269 61611 62783 78046 95177	67863 73973 74886 75016 75589
96521 103628 85782.	81788 88078 94851 101862.

געפונען דעם טויטען קערפער פון דערטרונקענעם „הבימה"-ארטיסט

בערלין, 11. אויגוסט (טעלעגר. דורך יט"א) דעם טויטען קערפער פון „הבימה"-ארטיסט, וועלכער איז דערטרונקען געווארען בעת'ן באדען זיך, איז געפונען געווארען. נעכטען איז פארגעקומען די לויה פון טראגיש-אומגעקומענעם ארטיסט, אין וועלכער ס'האבען זיך בעטייליגט די מיטגלידער פון „הבימה" און א גרויסע צאהל אנגעזעהענע יודישע פערזענליכקייטען.

אויפרייס אין דער כעמישער פאבריק אין זגערזש.

זגערזש (טעלעפאניש) נעכטען 2 בייטאג איז פארגעקומען א שטארקע עקספלאזיע אין דער כעמישער פאבריק אויף לעשנא גאס.

דער אויפרייס איז געשטאנען צוליב די אונגעשיקטע באגעהן אין דער מאשינען-אבטיילונג, וואו עס ווערען געמאכט די פארב-שטאפען.

דער דאך און א טייל מויער פון דער פאבריק זיינען ארויסגעווארפען געווארען אין דער לופט. און דער נאהנטער געגענד ארום דער פאבריק זיינען די שויבען פון די פענסטער אויסגעבראכען געווארען.

די בעפעלקערונג האט זיך אין שרעק אויפגעכאפט און ארום אין גאס. ערשט שפעטער האט זיך בערוהיגט דעם עולם.

דער שאדען, וואס דער אויפרייס האט פערורזאכט איז נאך ביז איצט נישט פעסטגעשטעלט געווארען. (8)

ערב דעם 3. אייראפעאישען קאנגרעס פון נאציאנאלע מינדערהייטען אין זשענעווא.

גענף (יט"א) אין דעם דריטען אייראפעאישען מינדערהייטס-קאנגרעס וואס וועט אבגעהאלטען ווערען אין גענף פון 22 ביז'ן 24 אויגוסט ה.י. וועלען זיך בעטייליגען העכער 35 פערשטעהער מינדערהייטס-גרופען פון אלע מלוכות פון אייראפא, וועלכע נעמען ארום צוזאמען א בעפעלקערונג פון העכער 40 מיליאן נפשות. די בעדייטונג פון דעם דאזיגען קאנגרעס ווערט קלאר ביי דער פאלגענדער אויסרעכענונג: אין קאנגרעס וועלען זיך בעטייליגען די דייטשען פון דייטשלאנד די שוועדען פון עסטלאנד, די קאטאלאניער פון שפאניען. די דייטשען פון דענעמארק, עסטלאנד, אונגארן, איטאליען יוגאסלאוויען, פוילען, ליטא רומעניען און טשעכאסלאוואקיען, די פאליאקען פון דייטשלאנד, טשעכאסלאוואקיען, לעטלאנד, ליטא און רומעניען, די אונגארן פון יוגאסלאוויען, טשעכאסלאוואקיען און רומעניען, די רוסען פון פוילען, עסטלאנד און לעטלאנד, די יידען פון פוילען, ליטע, לעטלאנד, רומעניען טשעכאסלאוואקיען און בולגאריען. די קראאטען פון עסטרייך, די לוזשיצער סערבען פון דייטשלאנד, די סלאווענער פון איטאליען און עסטרייך. די טשעכען פון עסטרייך און די אוקראינער פון רומעניען. עס קומען נאך צו די אוקראינער, ווייסרוסען און ליטווינער פון פוילען, וועלכע האבען ביז איצט געפאדערט די אויסברייטערונג פון קאנגרעס-פראגראם און מיט וועלכע עס ווערען נאך געפירט אונטערהאנדלונגען. דאס גלייכען די רומענער פון יוגאסלאוויען און די כארוואטען פון רומעניען, וועלכע ווילען אויך אנטייל נעמען אין קאנגרעס.

די זיצונג פון קאנגרעס וועט געעפענט ווערען דורכ'ן פערזיצענדען פרעזידענט פון די ביידע פאריגע מינדערהייטס-קאנגרעסען ד"ר י. ווילפאן, סלאווענישען רעפרעזענטאנט פון איטאליענישען פארלאמענט. דער קאנגרעס וועט זיך פערנעמען אין דער ערשטער ריי מיט דער פראגע: „די בעדראהונג פון אייראפעאישען שלום דורך די נאציאנאלע אינטאלעראנץ". עס וועט ז.ה. האנדלען וועגען פעסטשטעלען, אויף ווי ווייט די נאציאנאלע אינטאלעראנץ פערגיפטעט די בעציהונגען צווישען די פעלקער שלעכט און ווערט אזוי ארום איינע פון די הויפט-סבות, וואס דערפיהרען צו קאנפליקטען אין אייראפא. די אויפקלערונג פון דער דאזיגער פראגע ליגט ווייטער אין די אינטערעסען פון גאנץ אייראפא. דער קאנגרעס וועט אויך דאס מאל טראגען א שטרענג זאכליכען פראקטישען כאראקטער און וועט זיך פערנעמען קאנקרעט מיט אלע פראגען, וואס זיינען שייך די מינדערהייטען.

נישט נאר ביי די מינדערהייטען, נאר אויך ביי די רעגירונגען און ביי די מעהרהייטס-פעלקער לאזט זיך שוין אויס בעמערקען א גרויס אינטערעס פאר קומענדען קאנגרעס, און יעדער מען אנערקענט די אויסנאהמע פערטרעטונג פון די שטרעבונגען פון אלע מינדערהייטס-גרופען אין אייראפא.

עפענטליכע דאנקזאגונג.

מיר האבען דעם כבוד אויסצודריקען דעם הארציגסטען דאנק אלע אנטיילנעמער-ינס, וועלכע האבען אונערמידליך מיטגעארבייט אין אפצייכנונגס-טאג לטובת „משמרת החולים" א דאנק וועלכע מיר זיינען איבערשטאנד צו העלפען ארימע עלענדע קראנקע.

בעי דער געלעגענהייט ווענדען מיר זיך מיט דער דרינגענדע ביטע צו די זעלבע סימפאטיקער-ינס אום זיי זאלען קומען פון זונטאג אן און יעדען טאג אין פעראיינס-לאקאל אלעקסאנדראווסקא 6 פון 7 ביז 11 אבענד בכדי מיטצוארבייטען אין פערשטעהענדען גארטען-פערוויילונג מיט א אינטערעסאנטען פראגראם, וועלכע וועט פארקומען זונטאג, דעם 28 שערפיען אין גארטען „מארצעלין" זגיערזשער 101.

מיט כבוד

די פערוואלטונג פון פעראיין

„משמרת החולים".

פונאנדערגעשיקט שטעק-בריף צו כאפען דעם פערשוואונדענעם גענ. זאגורסקי.

א מעשה מיט א הרוג אויפ'ן רעמבערטאווער פעלד.

ווארשא, 11 אויגוסט (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די רעטזעלהאפטע געשיכטע מיט דער פערשווינדונג פון גענ. זאגורסקי נעמט אן אלץ מעהר געהיימניספולען כאראקטער. ביז נעכטען אווענט האט מען נאך אלץ געהאלטען, אז גענעראל זאגורסקי וועט זיך מעלדען צום קריגס-מיניסטער מארשאל פילסודסקי. ער האט זיך אבער נישט צוגעשטעלט און די געשיכטע איז ווייטער געבליבען א געהיימניס. דערווייל האבען זיך אין ווארשא פערשפרייט פערשיידענע קלאנגען וועגען דער מעשה,

אזוי האט די היינטיגע „דווא גראשע" געבראכט א ידיעה, אז אויפ'ן רעמבערטאווער פעלד האט מען געפונען א הרוג, וועלכער ליגט שוין ארום איניגע טעג. די צייטונג האט אין דעם געפונענעם הרוג געזעהן א געוויסען צוזאמענהאנג מיט דעם פערשווינדען ווערען פון גענעראל זאגורסקי.

ווייטער דערצעהלט „דווא גראשע" א מעשה מיט'ן אויטאמאביל פון מארשאל פילסודסקי, וועלכער איז מיט איניגע טעג צוריק צוגעשטעלט געווארען צו דער דיספאזיציע פון פילסודסקי'ן וועגיאווא דלוגאשעווסקי און ביז'ן היינטיגען טאג איז דער אויטאמאביל פערשוואונדען געווארען.

ווי עס האט זיך אבער ארויסגעוויזען, זענען ביידע ידיעות נישט ריכטיג. די „דווא גראשע" איז צוליב די דערמאנטע ידיעות געווארען קאנפיסקירט. נאכ'מיטאג איז ערשינען אן עקסטרא אויסגאבע פון דווא גראשע, אין וועלכער עס ווערט דערצעהלט פארוואס מען האט קאנפיסקירט די מארגען-אויסגאבע.

די עקסטרא-אויסגאבע איז אויך געווארען קאנפיסקירט. אין אווענט איז ערשינען א צווייטע עקסטרא-אויסגאבע פון דער דערמאנטער צייטונג.

ווי עס ווייזט זיך ארויס ווערען די קלאנגען וועגען הרוג און פערשווינדען גענעראל רכילות'ן פערשפרייט כדי צו פערמישען די אמת'ע לאגע.

ווי מען איז זיך משער, זאל דער גענעראל זאגורסקי האבען אנטלאפען קיין דאנציג. די מיליטער-מאכט האט פונאנדערגעשיקט שטעק-בריף איהם צו כאפען.

—ט—

דערמיט מעלדער איך אויף צום לעצטען מאל דעם ה' ז. ש. חענטשינסקי, נאוואמיעיסקא 28, אז ער זאל מיר בעצאהלען די זאלדע פון 2182.82 זל., וועלכע מיר קומט שוין לאנג פון 15/11 1926. אין פאל איך וועל דעם בעטראג נישט בעקומען וועל איך זיין געצוואונגען געריכטליך פארצושרייטען.

P. Kon,
Piotrkowska № 20.

Dr. H. Wołkowyski
צוריקגעקעהרט
זאכאדניא 57 (צעגעלניאנא 19) טעל. 19-94
ספעציאל-ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 9—10 פריה און פון 5—8 נאכט.
פרויען פון 4—5 ספעציעל ווארטע-צימער.

Pensjonat w Koluszkach
Dom MANTAJÓW
Można się w krótkim czasie znakomicie poprawić. Blisko lasu, słoneczne pokoje, w ogrodzie owocowym, 10 minut od stacji. Cena 7 zł. dziennie. Dzieci od 4—5 zł. dziennie wraz z mieszkaniem. Wykwintna kuchnia na maślę-

Dr. med Z. Datyner
ספעציאליסט פאר נירען- בלאז און אורין-קראנקהייטען
Piramowicza 11 (פריהער אלגינסקא)
Tel. 48-95.
נעמט אן פון 1 ביז 2 און 5—8 אווענד.

ד"ר אלעקסאנדער מארגאליס
פיעטריקאווער 81,
צוריקגעקעהרט

עלטסטער פעלדשער
ש. סושקיעוויטש
קאנסטאנטינער 38 — טעלעפאן 55-45
צוריקגעקעהרט
בערוהיגט שמערצען ביי גאלשטיינער אהנע איינשפריצונג.

Gimnazjum Męskie
z prawami Gimnazjów Państwowych
L. Szakina w Łodzi, Piotrkowska 18
די קאנצלאריע פון גימנאזיום איז אפען יעדען טאג אויסער שבת, מיטוואך און דאנערשטאג פון 11—1.

Dr. med. Ludwik Rapeport
P, Narutowicza 25 (דזשעלנא) Tel. 44-10
ספעציאליסט פאר נירען-, בלאז- און הארן-קראנקהייטען

Dr. med. Feldman
פרויען-ארצט און אקושער
נעמט אן פון 6½—3½
Cegielniana 46, tel. 32-88.

Sperling צאהן-דאקטאר
Południowa 9,
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 1—10 און פון 3—9.
1379

Dr. med. J. Szmerłowski
צוריקגעקעהרט
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
נעמט אן פון 7—8 אווענד.
פיעטריקאווער 17 — טעל. 13-7

לאדזשער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אווענט.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.
אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

און אויך דאסמאל... נישט קיין דעמאקראטיזם.

די ערקלערונג, וועלכע איך האב געגעבן בעת מיין געשפרעך מיט'ן סיים-מארשאלעק, האט ארויסגערופן א שטארקע אונצופרידענהייט ביי די אלע גרופּירונגען, וועלכע האבן זיך געפיהלט היימישער און בעקוועמער אונטער דעם שוץ פון סט. גראבסקי, ווי אונטער דער אנפיהרונג פון מארשאל פילסודסקי, אלזא אן'אונצופרידענהייט אויפ'ן גאנצן פראנט פון די ענדעקעס ביז די פ.פ.ס. איינשליסליך.

אורטיילענדיג פון די פערשיידענע בלעטער אין עפענטליכע ענדעקישע קרייזן קען מען זעהן, אז אלע פיהלען זיך געטראפען פון דעם עיקר-געדאנק פון מיין ערקלערונג, אז בעת דער לעצטער סיים-סעסיע האט דער אנטי-דעמאקראטיזם נישט בעזיגט די דעמאקראטיע, נאר אנדערע פארמען פון אנטי-דעמאקראטיזם.

ווארום, לאמיר גענוי פעסטשטעלען, וואס איז עס אזעלכעס דעמאקראטיע און ווער פערראט די דעמאקראטישע פּרינציפּען. כ'מוז מודה זיין, אז ריכטיג האט געזאגט דער סענאטאר קאסקאווסקי: „די ענדעציע האט נישט פערראטען די פּרינציפּען פון דער דעמאקראטיע, ווייל (א חוץ איהר נאמען) זי האט גאר קיינמאל נישט געהאט קיין געמיינזאמעס מיט דער דעמאקראטיע און זי האט אויך קיינמאל נישט געפיהרט קיין דעמאקראטישע פּאליטיק".

פאר דער ענדעציע איז „דעמאקראטיזם" תמיד געווען נאר א נאמען, א געווענליכע, אבער קיינמאל נישט קיין אינהאלט.

פאר אונז דאגעגען איז תמיד געווען דעמאקראטיע אינהאלט. לויט אונזער אויפפאסונג איז אן'אויבערפלעכליכע דעמאקראטישע פארם, אויב זי ענטהאלט אין זיך א נישט-דעמאקראטישען אינהאלט, אנטי-דעמאקראטיש.

אויב, למשל, א מעהרהייט פון אן'אלגעמיינער פערזאמלונג פון מענשען-פרעסער וועט בעשליסען אויפצועסען א געפאנגענעם פון א פרעמדען שבט, וועט לויט'ן בעגריף פון אונזערע „דעמאקראטען" זיין דעמאקראטיש, ווייל דער בעשלוס איז דאך געווארען אנגענומען לויט אלע כללים און געזעצען פון דער דעמאקראטיע. און ווען די מינדערהייט פון דאזיגען שבט וועט זיך וועלען אונטערווארפען דעם דערמאנטען בעשלוס און זי וועט פערטיידיגען דאס לעבען פון דעם געפאנגענעם, וועט דער כנ. קאסקאווסקי זאגען, אז די מינדערהייט בעגעהט א שווער פערברעכען קעגען די געזעצען פון דעמאקראטיזם, אז זי פיהרט אן'אפּארטוניסטישע פּאליטיק, א פּאליטיק אויף „דאסמאל".

מיר דאגעגען וועלען בעטראכטען דעם שריט פון דער דאזיגער מינדערהייט פאר מעהר דעמאקראטיש ווי דער בעשלוס פון דער מעהרהייט, וועלכע האנדעלט אין דעם פאל לויט די געזעצען און אינטערעסען פון איהר שבט. און ווען „מעהרהייט" וואלט נאך בעמיהט זיך צו פערגוואלדיגען די רעכט פון איהר שבט, ד. ה. די קאנסטיטוציע, צוליב אנטי-דעמאקראטישע צוועקען, האט זי אודאי נישט קיין רעכט צו פערופען זיך אויף דעמאקראטישע פּרינציפּען. די יודישע געזעלשאפט האט דעריבער נישט געבראכען די פּרינציפּען פון דעמאקראטיע. זי האט זיך נאר נישט געלאזט אפּנארען מיט אויסערליכע דעמאקראטישע פארמען. אזא „דעמאקראטיע" דערמאהנט אן'עלעגאנטע טואלעטע אנגעטאן אויף שמוציגע וועש פון א נישט געבאדענע עלעגאנטקע. מיר ווילען בעשיידענע קליידונג, אבער אויף ריינע וועש און אן'אויסגעוואשענעם קערפּער.

דאס, וואס עס האט געהאלט לעצטענס פון די סיים-מעהרהייט איז דאס איינציגע וואס פאסט צו באלשעוויזם מיט דעם אונטערשייד נאר, וואס מ'האט דא געוואלט פערשטעלען די שמוציגע נעגעל אין אויסגעבארגטע הענדשקעס פון אויבערפלעכליכען דעמאקראטיזם. און זאל זיך דער „ראבאטניק" נישט פערופען אויפ'ן געזעץ וועגען זעלבסטפערוואלטונגען, ווייל דאס דאזיגע געזעץ איז א סתירה צום דעמאקראטיזם.

אויב אין פוילען קאנען וועלען בעשטימטע פּראפּארציאנעלע וואהלען, און גלייכצייטיג ווערען די פּראפּארציאנעלע וואהלען פערבאטען אויף די קרייזען. אויב מ'בעשליסט, אז כדי צו אנולירען דעם סיסטעם פון פּראפּארציאנעלע וואהלען צו די שטאט-ראטען, וועט מען וועגען צוטיילען די גרעסערע שטעט אין בעזונדערע קווארטאלען—פערשטעהט זיך ווען מ'וועט זיך לויבען—האן אוועק פון דעמאקראטיזם!

און אויב מ'ציט נאך צו דערצו, אז דער דאזיגער געזעץ דארף קרעפט איינגעפיהרט ווערען אין לעבען אין פערלויף פון 10 יאהר, סע האט איז אזוי דאס ווילעניש? ס'איז א צו אפענע קאמעדיע! די פ.פ.ס. מענה'ן—פערמאלען. דאס איז דאך א קאמפּראמיס. אבער צוליב א קאמפּראמיס טאר מען נישט מוותר זיין אויף פּרינציפּען! צי איז אין דעם פאל די פ.פ.ס. נישט מסכים מיט'ן סענאטאר קאסקאווסקי?

אמת, מיר אנערקענען און שטעלן פעסט, אז די פ.פ.ס. האט זיך ענערגיש געקעגענגעשטעלט די קאמבינאציעס וועגן ענדערן די וואהל-ארדינאציע, אבער ווי לאנג? וואו איז די גאראנטיע—אויב מ'איז שוין איינמאל איינגעגאנגען אויף אזא מיאוס'ן קאמפּראמיס, אז אויך דא וועט מען צום סוף נישט איינגעהן אויף א קאמפּראמיס?

האט דאך שוין דער דעפּ. יאווארקאווסקי בעוויזען מיט זיין טאקטיק אין ווארשאווער שטאט-ראט, אז פ.פ.ס. איז מסוגל צו געהן אויף אלערהאנד קאמפּראמיסען.

ס'איז דאך אזוי בעקוועם צו לאזען זיך איבערשטימען דורך די שותפים פון ענדעקישען לאגער, כדי צו זיין פאר דער גאס כשר, אויסצוהאלטען, און פאקטיש אונטערשטיצען סט. גראבסקי'ס מלוכה-פּאליטיק!

איבערדעם, אויך דאסמאל, אזוי ווי אויך דורך דער גאנצער צייט, אין א חוץ א שילדעל נישט געווען קיין דעמאקראטיזם, און במילא האבען די יודען איהם נישט פערראטען.

דעפּ. א. הארטגלאס.

Gimnazjum Męskie I. Kacenelsona
Cegielniana 28, tel. 51-79.

גמנסיה לנערים של יצחק קצנלסון

שילער ווערען אנגענומען טעגליך פון 9—2 פארמ. און 4—6 נאכמ.
ביים איינשרייבן דארפען מיטגעבראכט ווערען א מעטריקע און א פּאקען-שיין.
עס ווערען אויך אנגענומען קינדער פון 4 ביז 6 יאהר אין אונזער ערשטען גן-ילדים (פרעבעל-שולע).
די דירעקציע.

דער גרויסער קאמף
אין די רייהען פון דער סאוויעט-רעגירונג.

א בריף פון מאסקווא — פון ג. ד. ז.

אין דעם לעצטען נומער „סאציאליסטישעסקי וועסטניק" (דער אפיציעלער ארגאן פון דער רוסישער סאציאל-דעמאקראטישער פארטיי) איז ווידער אפגעדרוקט א מערקווירדיגע אינפארמאציע פון מאסקווא וועגען דעם קאמף, וואס קומט אויס פאר צווישען סטאלינ'ען און די פיהרער פון דער קאמוניסטישער אפּאזיציע (טראצקי, זינאוויעוו, ראדעק א.א.וו.) דער בריף גיט א קלאר בילד פון דעם, וואס ס'קומט אויס פאר הינטער די קוליסען פון דער סאוויעט-רעגירונג, און וואס דער קארעספּאנדענט דערצעהלט:

„נישט קוקענדיג אויף די אלע פארפאלגונגען פיהרט די קאמוניסטישע אפּאזיציע אן איהר ארבייט. די ארבייט ווערט געפיהרט און געשטיצט. בעזונדערס שטארק אקטיוו איז די אנפיהרענדע גרופּע פון דער אפּאזיציע מיט טראצקי'ן און זינאוויעוו. נאך די קלעפּ, וואס די קאמוניסטישע פּארטיי האט געקריגן אין כינא און אין ענגלאנד, האבען די פיהרער פון דער אפּאזיציע בעשלאסען ארויסצוטרעטען אפען און ענטשיידען קעגען דער פּאליטיק פון דער פּארטיי. ווען די אפּאזיציאנערען האבען אנגענומען דעם בעשלוס האבען זיי זעהר גוט געוואוסט, מיט וואס פאר א געפאהר דאס איז פערבונדען פאר דער פּערזאן, וועלכע וועט דארפען ארויסטרעטען אפען און נאמען פון דער גאנצער אפּאזיציע. מען האט געוואוסט, אז די פּאליטביורא וועט זיך נישט אפּשטעלען אפילו פאר ארעסטירען די פּערזאנען. און עס איז בעשלאסען געווארען, אז טראצקי זאל ארויסטרעטען אויף דער קאנפערענץ פון דער עקזעקוטיווע פון קאמוניסטישען אינטערנאציאנאל. טראצקי איז, ערשטענס, אליין א מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע און, צווייטענס, וועט מען זיך צו זיינע ווערטער צוהערען אין די קאמוניסטישע קרייזען פון גאנץ אייראפּא.

טראצקי'ס רעדע אויף דער קאנפערענץ איז געווען זעהר א גלענצענדע, פול מיט טעמפּעראמענט. גערעדט האט ער פריהער אויף דייטש, דערנאך אויף פראנצויזיש. די רעדע איז איבערגעזעצט געווארען מיט דער גרעסטער אויפמערקזאמקייט און נישט קוקענדיג אויף די אלע מיטלען, וואס דאס פּרעזידיום האט אנגעווענדעט, איז טראצקי'ס רעדע בעגלייט געווארען פון שטארקע אפּלאדיסמענטען.

אין דער פּאליטביורא האט טראצקי'ס ארויסטריט ארויסגערופן א ווילדען צארן. עס איז בעשלאסען געווארען גלייך פערטיג צו ווערען מיט טראצקי'ן. די רוסישע דעלעגאציע האט איינגעטראגען א פּערשלאג אויסצושליסען טראצקי'ן פון קאמוניסטישען אינטערנאציאנאל און אויפפאדערן די אלרוסישע קאמוניסטישע פּארטיי אויך אויסצושליסען פון דער פּארטיי. טראצקי, וועלכער איז שטענדיג געווען ארומגערינגעלט פון אויסלענדישע דעלעגאטען האט אפגעהאלטען א בעזונדערע בעראטונג מיט די דעלעגאטען פון פראנקרייך, בעלגיען און איטאליען.

„די לאגע אין דער רוסישער קאמוניסטישער פּארטיי איז איצט אזא, האט טראצקי גע'טענה'ט, אז די הערשענדע מעהרהייט (די סטאלין-גרופּע) קען יעדען טאג נעמען געפערליכע בעשלוסען קעגען דער אפּאזיציע. מען טאר נישט פערגעסען די היסטארישע ביישפּילען. די פּערזאנאלישע לאגע פאר דעם, וואס זיי וועלען זיין קאפּ ארויסגעבען סטאלינ'ען, וועט פאלען אויף די, וואס וועלען שטימען פאר דער רעוואלוציע. ווען איינער פון דער פראנצויזישער דעלעגאציע האט מיט פערוואונדערונג געפרעגט: „ווארום רעדסט איהר אזוי, אז אויב מען וועט אייך אויסשליסען פון דער פּארטיי זענט איהר אין געפאהר, אז מען זאל אייך דערשיסען?" האט טראצקי געענטפערט ענטשיידען: „איך בעהויפּט, אז די פּאליטביורא קלויבט זיך אויף א בלוטיגען אופן פטור צו ווערען מיט דער אפּאזיציע און איך ערלויב זיך צו דענקען, אז איך ווייס בעסער ווי אנדערע די זאכען פון אונזער פּארטיי..."

דער רעזולטאט פון די אלע געשפּרעכען איז געווען, אז די רעזאלוציע פון דער עקזעקוטיווע פון קאמוניסטישען אינטערנאציאנאל איז בעדייטענד אפּגעשוואכט געווארען.

די מורא, אז סטאלינ'ס אנהענגער וועלען זיך פאר קיין זאך נישט אפּשטעלען אום צו מאכען אומשעדליך טראצקי'ן, איז געווען אזוי גרויס, אז אלע אפּאזיציאנערען האבען בעשלאסען, אז זיי מוזען גלייך ארויסטרעטען אקטיוו פאר טראצקי'ן אין פערעפענטליכען א פּראטעסט געגען דעם רעזשים, וואס הערשט אין דער פּארטיי.

עס איז בעשלאסען געווארען צו דערלאנגען א מעמאראנדום צום צענטראל-קאמיטעט.

דעם 24. מאי איז דער מעמאראנדום מיט 84 אונטערשריפטען צוגעשטעלט געווארען צו דער פּאליט-ביורא.

אין דעם מעמאראנדום ווערט די פּאליטביורא בעשולדיגט אין דעם, אז זי האט פערראטען די לינינישע רעוואלוציע, אז זי בעמיהט זיך אויף א שענדליכען אופן מיט די פּשרה-מאכער פון דעם ענגליש-רוסישען טרייד-יוניאן קאמיטעט, און אז די גאנצע אויסלענדישע און אינלענדישע פּאליטיק פון דער פּאליטביורא איז באנקראט. דער שווערפּונקט פון דעם מעמאראנדום איז אבער די קריטיק פון דעם רעזשים, וואס סטאלין האט איינגעפיהרט אין דער פּארטיי. דער מעמאראנדום בעשולדיגט דעם צענטראל-קאמיטעט, אז ער דעמאראליזירט די פּארטיי, און פאדערט, אז די פּאליטביורא זאל געשטעלט ווערען פאר א פּארטיי-געריכט און אז א קאמיסיע, אין וועלכער עס זאלען אריינגעהן פערטרעטער פון דער אפּאזיציע, זאל אונטערזוכען די מעשים, דורך וועלכע די פּאליטביורא בעשאפט פאר זיך א קינסטליכע מאיאריטעט אין דער פּארטיי.

דאס פּאליטישע פּראגראם פון דער אפּאזיציע האט ווייט נים אלע ריכטונגען פון דער אפּאזיציע צופרידענגעשטעלט. די אלטע מחלוקה צווישען סאקאלניקאוו'ן און פּרעאבראושענסקי'ן האט שיער ווייטער נישט אויסגעבראכען (סאקאלניקאוו איז פיל רעכטער נים נאר פון טראצקי'ן, נאר אפילו פון סטאלינ'ן) אבער אונגיכען האבען אלע איינגעשטימט אויף דעם, אז דער גאנצער זין פון דעם מעמאראנדום ליגט אין דעם קאמף געגען דעם רעזשים, וואס סטאלין האט איינגעפיהרט אין דער פּארטיי און אז דעריבער דארפען די בעזונדערע מיינונגס-פערשידענהייטען אוועקגעשטעלט ווערען אין א זייט. סאקאלניקאוו און זיינע אנהענגער האבען דאן אונטערגעשריבען דעם מעמאראנדום.

א בעזונדערען מעמאראנדום האט אויך צוגעשטעלט צום צענטראל-קאמיטעט די גרופּע, וואס ווערט געפיהרט פון דער אלטער קאמוניסטישער טוערין קאספאראווא. איהר פּראטעסט האט געצויגען צו זיך ספּעציעלע אויפמערקזאמקייט, ווייל זי איז סטאלינ'ס אן'אלטע פריינדין. איהר פּראטעסט איז געשריבען אין זעהר א שארפער טאן. זי בעשולדיגט סטאלינ'ען אין דעם, אז ער בעזייטיגט דעם מארך פון דער פּארטיי און אז ער האט דערפיהרט די פּארטיי כמעט צו א קאטאסטראפע. אויסער די מעמאראנדומס פון גאנצע גרופּען, האט דער צענטראל-קאמיטעט אויך בעקומען א רייהע פּראטעסטען פון איינציגע מיטגלידער.

די אפּאזיציאנערען האבען בעשלאסען אנצוהויבען אן'אפענעם קאמף געגען דעם צענטראל-קאמיטעט. זיי האבען אנגעהויבען פיהרען א ברייטע אגיטאציע צווישען די מיטגלידער פון דער קאמוניסטישער פּארטיי, בעשולדיגענדיג דעם צענטראל-קאמיטעט, אז „ער וועט קיינמאל נישט וואגען צו בעגיין דעם רויטען טערור, ווייל ביי סטאלינ'ס אנהענגער איז אויף תמיד אויסגעלאשען געווארען דער רעוואלוציאנערער גייסט". אבער ווען די „סטאלינצעס" האבען געשעפּען ווייטער הסכמה דער גע-פע-אוי (טשעקא) צו דערשיסען אהן א משפּט די 20 לעבעדיגע משכנות, האבען די אפּאזיציאנערען אנגעהויבען א נייע אגיטאציע. „לעבעדיגע משכנות מעג מען און מען דארף דערשיסען, האבען זיי גע'טענה'ט, אבער נאר דאן, ווען ס'ווערט געטון אין נאמען פון דער רעוואלוציע, און נאמען פון אן'אויסגעהאלטענער קלאסען-פּאליטיק, אנווענדענדיג אבער רויטען טעראר און גלייכצייטיג פערראטען די לינינישע רעוואלוציע און ביי זיך אין דער היים דערוועקען די נאציאנאליסטישע געפיהלען — דאס איז א קאריקאטור אויפ'ן רויטען טעראר!"

די צענטראלע קאנטראל-קאמיסיע פון [illegible]

מ'ציהט!

פעליעטאן — פון י. אבערזשאנעם.

[illegible]

דאס אויפגעוואכטע געוויסען.

(ארום דעם טומעל איבער סאקא און וואנזעטי).

פון י. ב. גיפס.

יאהרהונדערטע איז געשטאנען „אנקעל סעם" מיט א פערשטעמפטען בליק און פערשלאפענעם געוויסען און זיך רוהיג צוגעקוקט ווי די וועלט, די אלטע זינדיגע אייראפא שוויצט זיך און אונזערע צרות און דאס הארץ האט איהם נישט א ציטער געטהון.

אמעריקא פאר די אמעריקאנער!

וואס איז דעם „אנקעל סעם" אנגעגאנגען אייראפא!

אייראפא איז באלקאניזירט, אייראפא איז רעוואלוציאניזירט, אייראפא איז צוטיצעלט אין צוטרעטעלט אויף צעהנדליגער גרויסע און קליינע מלוכה'לעך, מיט גרעניצען און מיט גרעניץ־זשאנדארמען, מיט פעסער און מיט וויזעס, מיט צאל־מלחמות און וואלוטע־קרחות און מיט אלע זיבען גוטע זאכען פון הונגער, ארבייטסלאזיגקייט און דחקות.

וואס ארט עס אונז דען?

„אנקעל סעם" האט זיין גרויסע מדינה פון דעם אטלאנטישען ניו־יארק ביז דער לאנדווירטשאפטליכער ווירדזשיניא און פון דער זוהן־בעשטראהלטער פלארידא ביז דעם קאלטען אלאסקא ארומגעצוימט מיט שטעכעל־דראט פון קוואטא־בעגרעניצונגען, אז עס זאל זיך דארט חלילה נישט ארייננכאפען דער אוניציפירירטער, אויסוואנדערער בייזער גייסט פון אייראפא.

און דאך האט ער זיך ארייננעכאפט און אויפגעוועקט די זאטע אמעריקאנער געלד־מאגנאטען און וועלט־בעלי־בתים פון זייער טיפער רוהיגקייט און רוהיגער זעטקייט.

און ארייננעכאפט האט ער זיך, דער בייזער גייסט מיט שטורם, מיט רעש, ווי עס פאסט פאר אמעריקא: גיגאנט, וואלקען־קראצעריש, רא־ראַ־ארטיג, שנעל אין גיך, אזוי גיך ווי עס ווערען אויפגעבויט די אמעריקאנער טענעמענט־הייזער און וואלקען־קראצערס. און אלץ צוליב דעם אורטייל איבער צוויי אומשולדיגע אנארכיסטישע עמיגראנטען, וואס האבען געהאט די זכיה ארייננצוקומען אינ'ם גאלד־געבענטשטען לאנד איידער עס איז געווארען איינגעשטעלט די נייע מויער נעבען דער סטאטוע פון דער פרייהייטס־געטין בעים ניו־יארקער פארט.

סאקא און וואנזעטי.

דאס זיינען די נעמען, וואס האבען איינגעטרייסעלט דאס רוהיגע און זאטע אמעריקא און זי געשטעלט אין איין רייה מיט לאנדאן און פאריז, ווארשא און וויען.

דער בייזער גייסט פונ'ם [illegible] האט זיך אויפגעכאפט אינ'ם מוח פונ'ם יאנקי־דודל און איהם ארויסגעשיקט אין גאס ארויס דעמאנסטרירען געגען די געוואלד־טאטען, וואס ווערען גע'כשר'ט אין דער מקוה פון פאטריאטיזם, געגען שקר, וואס געהט אנגעטאן אין דער טאגא פון דער גערעכטיגקייט, געגען... ניין, יא און געגען דעם, וואס ווערט אנגערופען געזעצליכקייט און געגען די היטער פון געזעץ.

קוים האט זיך דאס ריזיגע געוויסען אויפגעכאפט, וועט עס שוין אזוי פלינק נישט איינשלאפען.

מעגליך, אז סאקא און וואנזעטי וועלען געהן אויף דער עלעקטרישער שטוהל, זייער גורל איז דאך געווען אפגעחתמ'עט מיט זיבען יאהר צוריק. דאס אויפגעוואכטע געוויסען פון דער אמעריקאנער נייער ראסע, פון דער מענשהייט, וועט שוין אבער [illegible].

דער דרייפוס־פראצעס אין פראנקרייך האט אויפגעוועקט דאס געוויסען פון די פראנצויזען און געראטעוועט די רעפובליק. דער סאקא און וואנזעטי־פראצעס האט אויפגעוועקט דאס געוויסען פון אמעריקא און איהר געגעבען דעם ערשטען שטויס צוריק, צו דעם, וואס זי איז איינמאל געווען פאר דער וועלט. און וואלט נישט איצט געזעסען און וואשינגטאנער ווייסען הויז אזא פלאפלער, טוטעל־מעמעלער מענש, ווי קולידזש, נאר א ווילסאן, וואלט אפשר די מעשה סאקא און וואנזעטי איצט געענדיגט צו א גאנצע איבערקערעניש אין די אמעריקאנער פערהעלטנישען.

דער שווערמערישער פרעזידענט, וואס האט געוואלט פערגליקען די וועלט מיט א פעלקער־ליגע און מיט אן אייביגען וועלט־פריעדען, וואלט זיך איצט קריעה געריסען, זעהענדיג, ווי אמעריקא איז געווארען דער סימבאל פון שלעכטס, פון פינסטערער רעאקציע און יוסטיץ־מארדען, אזוי ווי דאס צארישע רוסלאנד איז געווען פאר דער מלחמה.

ווילסאן איז אבער שוין לאנג געשטארבען און צוזאמען מיט איהם זענען אויך אפגעשטארבען זיינע וועלט־בעגליקערישע אידעאלען און אויף דער פרעזידענטשאפט־שטוהל זיצט דער פערטרעטער פון דער [illegible] פארטיי און אמעריקא. און עס פעהלט דער ווייטער נאך א גרויסער שטורם, וואס זאל געבען דעם [illegible] פון דער [illegible] געשטאלט און אמעריקא אן אנדערער ווענדונג. דער ערשטער שטויס אין דער נייער ריכטונג האט געגעבען דער שטורם, וואס האט זיך אויפגעהויבען ארום סאקא און וואנזעטי.

— 0 —

דער אנטיסעמיטישער אינטערנאציאנאל ביי דער ארבייט.

דער רושם פון פארד'ס חרטה אויף די פוילישע אנטיסעמיטען.—א טרייסט מיט חלשות.—די לעגענדע וועגען דער הערשאפט פון מאסאנען און יודען אין פוילען.

פארד'ס חרטה, וועלכע האט איינגעריסען די עפענטליכקייט אין אמעריקא בפרט די יודישע, האט ארויסגערופען א טומעל אין אנטיסעמיטישען אינטערנאציאנאל. נישט נאר עס איז געווארען פערשטאפט דער קוואל פון הכנסות אויף אנצופיהרען די אנטי־יודישע פראפאגאנדא, נאר מ'איז שוואכער געווארען די גייסטיגע שטיצע, וועלכע איז אין א גרויסער מאס געשעפט פון פארד'ס „דירבארן אינדעפענדענט".

ראשית האבען די „פראטאקאלען פון די חכמי ציון" געגעבען גוטע מאטעריאל פאר דער אנטיסעמיטישער פראפאגאנדא. דאן איז געווען גענוג איבערצודרוקען די ארטיקלען פון פארד'ס צייטונג, כדי צו דערגרייכען דעם אנטיסעמיטישען ציל. מען האט זיך בכלל נישט בעדארפט אנשטרענגען, ווייל אלץ איז געקומען גרייט פון פארד'ס אנטיסעמיטישע משרתים.

עס האט אויפגעהערט די אמעריקאנער הילף פאר'ן אנטיסעמיטישען אינטערנאציאנאל. אויך די „פראטאקאלען" האבען זיך ארויסגעשטעלט אלס פעלשונג, ווייל וועגען זייער פעלשונג האט פארד אליין בעקאנט געמאכט פאר דער גאנצער וועלט און דערמיט האבען זיי פערלוירען יעדען ווערט פאר דער אנטיסעמיטישער פראפאגאנדא.

מ'האט געזוכט א נייערע אנטיסעמיטישע [illegible] אליין [illegible] צו יודען און זיי טריומפען [illegible] פערלוסט פון זייער מאטעריעלען און גייסטיגען ברויט־געבער. צווישען די זיי טריומפירענדע געפינט זיך אויך דער בעקאנטער פוילישער אנטיסעמיט נאוואטשינסקי.

„פארד האט פערלאזען דאס שלאכט־פעלד — שרייבט נאוואטשינסקי און „גאזעטא ווארשאווסקא" — פארד איז געפאלען אין דער מלחמה מיט דער שטארקער יודישער מאכט. טאג איין טאג אויס האבען די יודען פערפאלגט זיין לעבען ביז ער האט נישט מעהר געקאנט אויסהאלטען און זיך אונטערגעגעבען, אזוי בזיון געפאלען פארד!

„ער איז געפאלען ווי א העלד. די יודען האבען בענוצט אלע מיטלען, כדי איהם נמאס צו מאכען דאס לעבען. עס איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז זיי האבען פערשפרייט א קלאנג, דאס זיין מאטער האט חתונה געהאט מיט'ן [illegible], הגם ער האט בכלל נישט קיין מאטער.

„אבער אויך פארד איז נישט אומשולדיג. ער האט זיך איהם פערגלוסט צו וועלען קאנדידירען אויף אמעריקאנער פרעזידענט און דערפאר מאכען שלום מיט די יודען. אויך די „פראטאקאלען" האבען דערפיהרט צו דער קאטאסטראפע, ווייל, וואס עס שטעהט אין די „פראטאקאלען" איז טאקע אמת. מען זעהט ווי די יודען פערווירקליכען אלץ, וואס עס שטעהט אין די „פראטאקאלען". דאך געפינען זיך דארט פיל שקרים און פאנטאזיעס, וועלכע ערשיטערן זייער וויסענשאפטליכען פונדאמענט און דאס האט דערפיהרט, אז פארד איז געווארען אן'אומגליקליכער".

נאוואטשינסקי בעמערקט, אז אזוי איז דער גורל פון אלע, וועלכע קעמפען געגען דער „אינטערנאציאנאלער מלוכה" און ער טרייסט זיך, אז דאס וועט נאך מעהר אויפרעגען די „ריינע אמעריקאנער" און שטארקען די בעוועגונג פון „קו־קלוקס־קלאן".

גלייכצייטיג מיט פארד'ס חרטה האבען די אנטיסעמיטען אויפגענומען א נייע פראפאגאנדא. זיי בענוצען דערביי דעם מאטעריאל פון זייער אלטען ארסענאל און אויפ'ן ערשטען פלאץ שטעהען זענען זיי ארויס געגען די „מאסאנען"—פריימוירער. נאטירליך ווערען די מאסאנען פרעזענטירט ענטשפרעכענד פאר יעדען לאנד. דעם פוילישען אנטיסעמיטיזם שפייזט מען דערווייל מיט „ידיעות" איבער דער מאסאנען־בעוועגונג אין פוילען, און איבער דער הערשאפט פון די יודען.

לויט די דאזיגע אנטיסעמיטישע „ידיעות" וועלכע ווערען איצט פערעפענטליכט אין דער פוילישער אנטיסעמיטישער פרעסע שטעהען אין פוילען זיך אקעגען צוויי כחות: דער ריין פויליש־נאציאנאלער און דער מאסאניש־יודישער. דער ערשטער אקט פון דער מאסאנעריע אין פוילען איז געווען דאס שאפען פון דער לובלינער רעגירונג. אלע מיניסטאריען פון דער דאזיגער רעגירונג דאשינסקי—מאראטשעווסקי זענען געווען מאסאנען. זייערע בעמיהונגען זענען דערווייל געווען געווענדעט אויף די פרעזידענטען־וואהלען. דער צווייטער מאכטגעבער איז דער איצטיגער.

די גרויסע פוילישע מאסאנען־לאזשע געהערט צום שאטלענדישען נוסח. דער גרויסער מאַי־לאגער שטעהט אונטער איהר איינפלוס. אין מאי 1926 האט די פוילישע לאזשע געצעהלט 13 ווארשאווער [illegible], איצט איז די צאהל פערגרעסערט געווארען. נעבען דער פוילישער מאסאנעריע פיהרט אין פוילען א ברייטע טעטיגקייט די יודישע מאסאנעריע „בני ברית". די מאסאנעריע האט אין פוילען ערגאבערט די פאסטענס פון דער אויסלענדישער פאליטיק און אנדערע.

„מיט דער מאסאנעריע און פוילען פיהרט אן א גרויסער געלערנטער „דער שווארצער האנד" (אזוי ווערט בעצייכענט די יודישע קהלה) און אנדער פראפעסאר פון הויכמאראליש שמעון אשקענאזי, וועלכער שטאמט פון דער העכסטער יודישער אריסטאקראציע, דער געהיימניספולער רעגענט פון אינטעלעקטועלען פוילען".

עס פערשטעהט זיך, אז דער מאסאנעריע און פוילען קאנען זיך אקעגענשטעלען נאר די ענדעקעס און דער לאגער פון גרויסען פוילען.

כאראקטעריסטיש איז, וואס די אלע „ידיעות" שעפען די פוילישע אנטיסעמיטען פון עפיס א קליינעם איטאליענישען חודש־זשורנאל „ראסעגנא", וועלכער ערשיינט אין רוים און וועלכער איז [illegible] געווידמעט אויסשליסליך פאר אינפארמאציעס איבער דער יודען־פראגע (?) און אלע אייראפעאישע לענדער.

ווי אזוי עס זעהען אויס די דאזיגע אינפארמאציעס, קאן מען זיך איבערצייגען פון די אויבען־געבראכטע ידיעות. דערביי איז אינטערעסאנט, אז פיל ידיעות דערמאנט די אנטיסעמיטישע פוילישע פרעסע נאר דורך אגב, ווייל זיי זענען צו־בולט לעכערליך און דער שקר שטעקט אין די אויגען, אדער ווייל זיי זענען נישט צו פערעפענטליכען צוליב דער צענזור, ענטהאלטענדיג רכילות און שקרים געגען דער איצטיגער פוילישער רעגירונג.

עס איז חושך אין אנטיסעמיטישען אינטערנאציאנאל נאך פארד'ס חרטה. מען מוז געבען איבערניצעווען אלע נארישקייטען. דאך בעווייזט דאס אבער, אז די אנטיסעמיטישע טעטיגקייט האט זיך נישט אפגעשטעלט — מעגליך, אז זי וועט איצט געפיהרט ווערען נאר בלויז מיט איינענע שוואכע כחות.

די אינטריגעס אין רומענישען קעניגליכען הויף, וועלכע קענען אינגאנצען אפשאפען דעם טראָן.

דער זעקס יעהריגער קעניגעל.—קעניגין מארי, די בעסטע, וועלכע איז פערשטופט געווארען אין הינטערגרונד פון פרעמיער בראטיאנו, און געגען וועלכען זי פיהרט אן אלערליי אינטריגעס.—בראטיאנו דער שטארקסטער מאן פון רומעניען.—דער פערטריבענער קרוינפרינץ קארל, זיינע ליבקע ליבעס און זיין געזעצליכע פרוי העלען, די מוטער פון דעם קעניגעל, וועלכע ווארט נאך, אז איהר מאן זאל זיך אומקעהרען צוריק א היים.

(א בריף פון רומעניען) — פון מ. ביין.

דער טויט פון קעניג פערדינאנד פון רומעניען האט אויפגעשטעלט דאס לאנד אויף א פראוויזארישען וואולקאן פון אינטריגעס. אויבערפלעכליך איז נאך דערווייל אלץ שטיל און רוהיג. אבער אינעווייניג, הינטער די קוליסען פון דעם קעניגליכען פאלאץ און פון דער פאליטישער פעסטונג פון פרעמיער בראטיאנו ארבייט די מאשין פון אינטריגעס אויף טויט און אויף לעבען. עס רעדערט זיך דארט טאג און נאכט. מען שושקעט זיך, מען האלט אפ געהיימע קאנפערענצען, מען זוכט אויסצוקלויבען איינער דעם צווייטען, צו פערניכטען די נעגנער און אליין ארויפצוקלאפען זיך אויפ'ן טראן.

אנגעהויבען האט זיך די פאליטישע קאמעדיע אין רומעניען נאך אין 1914, ווען דער ערשט־פערשטארבענער קעניג פערדינאנד איז ארויף אויפ'ן טראהן. פערדינאנד האט שטענדיג געהאט א שוואכען כאראקטער און ער איז נישט ערצויגען געווארען צו זיין א קעניג און פיהרען א מלוכה. ער האט זיין יוגענד פערבראכט אין דייטשלאנד, האט זיך דארט געלערנט און האט אין זיך איינגעזאפט א היבש ביסעל דייטשען גייסט, אויסער די פעהיגקייט פון דעם דייטש. ווען זיין פעטער איז פלוצלינג געשטארבען, איז ער גלייך געווארען קעניג פון רומעניען און ארויפגעזעצט אויפ'ן טראן. דאס איז געווען א קורצע צייט פאר דעם אנהויב פון דער וועלט־מלחמה. באלד האט אבער אויסגעבראכען דער קריג. גאנץ אייראפא איז אנגעצונדען געווארען פון דער בלוטיגער שרפה, און רומעניען האט נישט געקאנט און אפשר אויך נישט געוואלט פערבלייבען אן א זייט און נישט קאנען נאכדעם קריגען א חלק פון די פאסטען, וואס מען וועט שניידען פון די [illegible]. עס איז אבער געווען די פראגע אויף וועמענס זייט זאל מען זיך שטעלען אין דער מלחמה. דער קעניג אליין איז געווען געניגט צו שטעהן אויף דער זייט פון דייטשלאנד, אבער די קעניגין, וועלכע שטאמט פון דער ענגלישער קעניגליכער פאמיליע, האט געצויגען די לייצעס אויף דער זייט פון דער קאאליציע און אזוי ווי זי איז די שטארקערע פון די צוויי און בעזיצט מעהר שכל און דיפלאמאטישען טאקט, האט זי געזיגט און רומעניען האט זיך אנגעשלאסען אן דער קאאליציע. דער אויסגאנג פון דער מלחמה האט פערגרעסערט איהר פרעסטיזש און פערשטארקט איהר איינפלוס. רומעניען האט געקריגען נייע פראווינצען און איז געווען ווי פערצווייפעלט געווארען און איהר בעפעלקערונג [illegible] פון די נייע שטיקער לאנד, וואס זענען איהר אויסגעגעבען געווארען אלס א טייל פון דעם זיג.

אבער די גאנצע צייט האט די קעניגין זיך נישט געמישט צופיל אין דער פיהרונג פון דער מלוכה. די פאליטיק האט אנגעפיהרט יאן בראטיאנו, דער פרעמיער וועלכער האט געהאט א שטארקען איינפלוס אויף דעם שוואכען קעניג און האט געפיהרט די מלוכה מיט אן אייזערנע האנד. בראטיאנו האט זיך גלייך גענומען צו בויען א מאשין, וועלכע זאל איהם בעזארגען מיט דער מאכט און ער האט אויפגעבויט די מעכטיגע אזוי־גערופענע ליבעראלע פארטיי, וועלכע איז געשטאנען הינטער איהם און אלע זיינע פאליטישע צוועקן.

מיט א פאר יאהר צוריק האט קעניג פערדינאנד אנגעהויבען זיך פיהלען קראנק. דער כאראקטער פון דער קראנקהייט איז געהאלטען געווארען בסוד. אבער בראטיאנו, וועמענס [illegible] מענש האט גלייך אויסגעפונען, אז ער ליידעט פון א ראק, א קראנקהייט, וועלכע מען קאן נישט אויסהיילען. בראטיאנו האט גלייך גענומען טראכטען וועגען דעם מאמענט, ווען דער קעניג וועט שטארבען און דער טראן וועט ווערען איבערגעלאזען אין אנדערע הענד. דער יורש פון טראן, לויט'ן געזעץ, דארף זיין קרוינפרינץ קארל, אבער ער האט מורא געהאט, אז ער וועט דעם קרוינפרינץ נישט קאנען האלטען אין האנד אזוי גוט ווי דעם אלטען קעניג, און ער האט גענומען טראכטען, ווי אזוי איהם אפצורוימען פון וועג.

לעצטען העכסטען איז דער קעניג שטארק קראנק געווארען און דאקטוירים האבען אויפגעגעבען די האפנונג. דאן האט זיך בראטיאנו ערנסט גענומען דורכצופיהרען זיינע פאליטישע אמביציעס. פרינץ קארל איז געווען פערהייראט צו פרינצעסין העלען און האט מיט איהר געהאט א קינד. דער שדוך איז אבער געווען מעהר א פאליטישער, ווי אויב ליבע. ליב געהאט האט ער נאר א געוויסע מיידעל, זיין [illegible], און [illegible] האט ער מיט איהר געלעבט און זי האט געהאט פון איהם א קינד. בראטיאנו האט זיך בענוצט מיט דער געלעגענהייט און האט אנגעטריבען איינצורעדען דעם קראנקען קעניג, אז דער קרוינפרינץ מיט זיין אויפפיהרונג מאכט דעם נאמען פון רומעניען צו שפאט און צו שאנד. עס זענען פארגעקומען סקאנדאלען אין קעניגליכען הויף און ענדליך האט דער קרוינפרינץ זיך אפגעזאגט פון טראהן.

קעניגין מארי האט נישט געשטערט בראטיאנו'ס פלענער, ווייל זי האט אין דעם געזעהען א געלעגענהייט צו פערווירקליכען איהר אמביציע און ארויפקלעטערן אויפ'ן טראהן. זי האט גערעכענט, אז נאכ'ן טויט פון דעם קעניג וועט זי ווערען דער רעגענט פון דער מלוכה ביז איהר אייניקעל וועט אלט ווערען 18 יאהר און זי וועט קאנען הערשען איבער רומעניען גאנצע 13 יאהר.

בראטיאנו האט אבער געהאט זיינע איינענע פלענער, און ער האט אזוי אויסגעקלערט, אז זי איז אינגאנצען בעזייטיגט געווארען פון דער מלוכה־פיהרונג און בעשטימט א ראט פון דריי רעגענטען צו פיהרען דאס לאנד ביז דער קעניגעל וועט ווערען אלט גענוג.

קעניגין מארי ארבייט איצט מעשים, אז פרינץ ניקאלאס זאל רעזיגנירען אלס רעגענט, דאן וועט די מלוכה־פערטרעטערשאפט אינגאנצען פערבלייבען אהן א פארשטעהער פון דער קעניגליכער פאמיליע און זי האפט, אז די רומענישער וועלען דאס נישט וועלען ליידען און בראטיאנו וועט זיין געצוואונגען צו בעשטימען איהר אין רעגענטען־ראט, און קוים וועט זי ארויף אויפ'ן פערד, וועט זי שוין צונעמען די לייצעס פון דעם מלוכה־וואגען.

אבער בראטיאנו וועט נישט נאכגעבען [illegible] אין פאל קעניגין מארי וועט וועלען פערורזאכען א פאליטישע קריזיס. אין פאל מארי וועט איבערעדען איהר זוהן ניקאלאס, ער זאל רעזיגנירען אלס רעגענט, וועט איהם בראטיאנו אבזעצען א שפיצעל און בעשטימען אלס רעגענט פרינצעסין העלען, די מוטער פון דעם קליינעם קעניגעל... פרינצעסין העלען איז זעהר גוט און פריינדליך בעצויגען מיט איהר שוויגער, קעניגין מארי, דערפאר וואס יענע האט צוגעשטימט צו פערטרייבען קארל'ן אין גלות צוליב איהר איינענער אמביציע, און בראטיאנו האלט זי אלס א פייטש געגען קעניגין מארי.

די זאך איז אבער, אז פרינצעסין העלען איז נישט אזא זיכערע געוועהר פאר בראטיאנו'ס אמביציעס. פרינצעסין העלען וואלט זיך זעהר געוואלט אליין פערזיכערן דעם טעם צו זיין א קעניגין. זי קאן עס דערגרייכען בלויז דאן, ווען איהר מאן קארל זאל צוריקקומען אהיים און נעמען ווערען מיט איהר. זי ציהט איצט די סטרונעס אויף קארל'ס פריינד זיי זאלען איהם צורעדען אומצוקעהרען זיך אהיים. קארל'ס שוועסטער, די קעניגין פון יוגאסלאוויען, איז אויך שטארק אין כעס אויף דער מוטער, קעניגין מארי, ווייל זי האט געלאזט פערטרייבען איהר זוהן צוליב איהרע איינענע אמביציעס. זי ארבייט צוזאמען מיט דער צווייטער שוועסטער, די געוועזענע קעניגין פון גריכענלאנד, אז קארל זאל צוריקקומען אהיים. זיי, חוץ עס, שפיצען קארל'ס פרוי, פרינצעסין העלען, געגען זייער מוטער, קעניגין מארי און געגען בראטיאנו'ן.

עס זענען אלזא דא דריי הויפט־צדדים וועלכע זוכען צו פערכאפען די מאכט און בעהערשען דעם טראן. יעדער צד פיהרט זיך זיינע איינענע אינטריגעס און גרייט זיך מיט א שטארקער נאכפאלגערשאפט, סיי צווישען פאלק, סיי צווישען די פאליטיקער און סיי צווישען דער ארמעע. אויסער דעם אלעם איז דא איצט א גרופע, וועלכע וויל גאר אינגאנצען נישט וויסען פון אט די אלע אינטריגעס און פערזענליכע אמביציעס. די גרופע ווערט שטארק געשטיצט פון די פראווינצען, וואס רומעניען האט פערלאפט נאך דער מלחמה. די פראווינצען, ווי בעסאראביען און אנדערע, זענען בעהאנדעלט געווארען ווי שטיף־קינדער און זענען שטארק אונצופרידען מיט דעם איצטיגען רעזשים. אט די גרופע, וועלכע איז בעוואוסט אלס די אפאזיציע, פאדערט די רעגירונג זאל פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט און מאכען נייע וואהלען, כדי דאס פאלק זאל אליין בעשטימען די פארם און דעם כאראקטער פון דער רעגירונג.

אט דער צושטאנד פון פאליטישע אינטריגעס, דורך וועלכע די איצטיגע הערשער ווערען שטארק דיסקרעדיטירט פון איין צד אדער א צווייטען, דאס פערוואנדעלט רומעניען אין א ברויזענדען וואולקאן, און קיינער קאן נישט פאראויסזאגען, ווען דער וואולקאן וועט אויסברעכען און מיט וואס פאר א קאטאסטראפע עס וועט זיך ענדיגען פאר דער איצטיגער הערשאפט פון בראטיאנו און פאר דער גאנצער קעניגליכער דינאסטיע.

אמעריקאניש־יודישע טרופע אין בערלין.

בערלין (יט"א) אין בערלין גאסטראלירט איצט א יודישע טעאטער־טרופע אונטער דער לייטונג פון ניו־יארקער טעאטער־דירעקטאר און ארטיסט יעקב זילבערט און מאדאם לויזא זילבערט, וועלכע זענען בעקאנט און פאפולער אויך אין אייראפא. די דאזיגע טרופע שפילט מיט'ן פאר־פאלק זילבערט אין די הויפט־ראלען פערשיעדענע ערפאלגרייכע רעפערטואר־פיעסען פון דער אמעריקאניש־יודישער בוהנע „די שטיפמוטער" פון קאלמאנאוויטש, „מירעלע עפרת" פון י. גארדין, „שיילאק" (דער סוחר פון ווענעדיג) פון שעקספיר א. א. די בערלינער פרעסע דרוקט גינסטיגע רעצענזיעס און רוהמט די פארשטעלונגען פון דער טרופע, די עכטהייט פון שפיל, די דורכדרינגליכקייט און דעם ווארעמען געפיהל פון די ארטיסטען.

א וועלט־קאנפערענץ פון די ספרדישע יודען אין יאהר 1928.

ירושלים (יט"א) דער וועלט־פערבאנד פון די ספרדישע יודען, וועלכער האט זיין הויפט־ביורא אין ירושלים, האט בעשלאסען צונויפצורופען א וועלט־קאנגרעס פון ספרדישען יודענטום אין זומער 1928. אין משך פון לויפענדען יאהר וועלען דעלעגאטען פון די ספרדישע יודען אין ארץ ישראל בעזוכען די ספרדישע צענטרען אין צפון און דרום־אמעריקא, אויפ'ן באלקאן, אין מעסאפאטאמיען, אינדיען א. א. וו. כדי צו פיהרען דארט א פראפאגאנדע פאר דער אידעע פון געפלאנטען קאנגרעס.

דאס וועלט־ביורא פון ספרדישען יודענטום פיהרט איצט אונטערהאנדלונגען מיט די איינצעלנע לאנד־ארגאניזאציעס וועגען ארט פון די קאנגרעס־זיצונגען. אויב עס זאל בעשלאסען ווערען, אז דער קאנגרעס זאל פארקומען אויסער ארץ ישראל, וועט אויסגעוועהלט ווערען איינע פון די פאלגענדע דריי שטעט: סאלאניקי, וויען צי בריסעל.

א יודישער זקן געשטארבען אין הונדערטסטען געבורטסטאג.

בודאפעשט (יט"א) אין שטוהל־ווייסענבורג איז געשטארבען א געוויסער מיכל מארקוס אין זיין הונדערטסטען געבורטסטאג. דער פערשטארבענער איז געווען געזונד און פריש ביז [illegible] און האט אויסגעזעהן ווי א זעכציגער. בשעת דער הונדערטסטער געבורטסטאג־סעודה איז אים פלוצלונג נישט גוט געווארען, בעקומען א הארץ־שלאג און איז געשטארבען.

א פרדס אויף אויסצוהאלטען א ישיבה.

ירושלים (יט"א) ווי בעקאנט, איז די לאמזשער ישיבה איבערגעפיהרט געווארען קיין פתח־תקוה. עס איז אויסגעבויט געווארען א שעהן דריי־שטאקיג הויז פאר דער ישיבה, וועלכע האט געקאסט מעהר ווי 4000 פונט. איצט איז די פראגע מיט וואס וועט מען אויסהאלטען די ישיבה? עס איז דעריבער בעשלאסען געווארען צו קויפען א פרדס, וואס די הכנסה פון איהם זאל געהן אויף צו דעקען דעם שטענדיגען בודזשעט פון דער ישיבה. אין פתח־תקוה האט זיך געגרינדעט א ספעציעלער קאמיטעט, וועלכער קלויבט נדבות פאר דעם דאזיגען צוועק. מען וויל קויפען 100 דונאם, יעדער דונאם קאסט 180 פונט.

אונוויסענהייט / עטוואס וועגן הענרי פאָרד'ס — זינד און זיין חרטה. —

פון ד"ר א. מוקדוני

ארטור פרינסיפין, וואס קען גאנץ גאַ־ר... הענרי פאָרד'ן, וואס, אז די הויפט־... פון פאָרד'ס פלוגרען אַנטיסעמיטיזם איז געווען זיין „אונגלויבליכע אונוויסענהייט" בכלל און בפרט וואס אנגעגע יודען.

אזוי אז ער (פרינסיפין) האט געוואלט דורכבעלרען די דיקע וואנד פון פאָרד'ס אונוויסענהייט און בעווייזען איהם, אז עס זענען געווען און עס זענען דא יודען, וואס האבען צוגעלעגט א האנט צו דער בויאונג פון דער וועלט, האט ער ארויסגעשטעלט דעם ענגלישען פאליטישען רחודאַעלי (לארד ביקאנספיעלד).

דאס פאָרד איהם אנגעקוקט פערוואונדערט:

— דיזראַעלי? ווער איז ער?

פאָרד האט קיינמאל זיין נאמען נישט געהערט.

...

ישוב, וואס זיי האבען אויפגעבויט לויט זייער פלאן און מארך.

דאס איז גרויסע פאלקס־ענערגיע, דאס איז גרויסער פאלקס־כח, דאס איז גרויסע, טויערע פאלקס־קראפט.

דאס איז דער גרעסטער זכות, אויבענער, אנגעשאַטעגטער זכות.

און מיט דעם דאזיגען זכות ווילען מיר לעבען, און מיט דעם דאזיגען זכות ווילען מיר אונזערע שונאים פערשטאפען די מיילער.

איך געדענק, בשעת ... דעליטש'ער געלעהרטער ... ארויס מיט זיין בראָשור „בבעל און בבל", און וועלכען ער האט געוואלט בעווייזען, אז די ביבעל איז נישט קיין אריגינעל יודישע ווערק, איז ביי די אנטיסעמיטען געווען א גרויסע שמחה און די יודען־פריינד האבען זיך שטארק דערשראקען.

עס האט אויסגעוויזען, אז עפעס ...

... זעם רוקט זיך אויף יודען.

און צוליב וואס אייגענטליך?

צוליב דעם, וואס א'אלטער פראפעסאר האט פלוצלינג ארויסגעפונען, אז אייניגע פון די בבעל־ערצעהלונגען זענען שוין ערגעצוואו געווען אין בבל איידער די ביבעל איז נאך גאר געשריבען געוואָרען.

און היינט נאך שפילט זיך אפ עפעס א שמוציגער טאנץ ארום אלבערט איינשטיינ'ס רעלאטיוויטעטס־טעאריע, צווישען יודען־פריינד און יודען־פיינד.

אלץ איז בסדר:

יודען־פריינד ווילען בשר'ן יודישע זכות אבות און יודען־פיינד ווילען זיי פסלען.

און אין דער אמת'ן שפילען די דאזיגע זכות אבות א גאנץ קליינע ראלע אין דעם טאג־טעגליכען לעבען פון יודען צווישען די קריסטליכע פעלקער.

און אונזערע פריינד טוען אונז לחלו־...

אין ווארשטאט פאַר'ן אויפבוי פון'ם לאנד

פון ר' בנימין.

...

אוקראאינישע ראדיקאלען בעפאלן אוקראינישע נאציאנאליסטן

פארוואס זיי האבען זיך בעטייליגט אין די שטאט־ראט־וואַהלען.

דעם נאציאנאליסטען־בלאק האבען צוזאמענגעשטעלט יודען

...

דרייסיג דורות יודען אין פוילען

פון דער ערשטער צייט. וואס יודען האבען איינגעוואנדערט ביז צו דער איצטיגער ווידערגעבורט פון דער פוילישער מלוכה.

פון גרשם באדער.

דער ווילנער גאון און זיין קאמף געגען חסידיזם.

צ ליב דער פאליטישער לאגע פון'ם לאנד זענען די יודען אין פוילען געקומען צו אַן'אָנפערפרוך אין זייער געשיכטע. חוץ די שוואַלאַטאַנערייען פון יעקב פראנק און — להבדיל — דאס חסידות פון'ם בעש"ט און פון ר' בער מעזריטשער, האבען זיך נאך דעמאלט געמאכט ידישע בעוועגונגען, וואס מיר קענען נישט הייסט רעוואָלוציאָנערע אונטערנעמונגען, ווייל זיי האבען אנגעמאכט א גרויסער אין דער יודי-שער גאס פליז ביז זייער ערוייסטרעטען, ווי זענען אבער פאר פערשוואונדען אהן א רושם. אין האט זיך אין יענער צייט געמאכט א מחלוקה ביי יודען, אין די כעי-פיהרט געווארען מיט אויפלעבונג מיני רדיפות פון איינע צו געגען דעם צווייטען, ווי מיר זאגען זיך האט חכמה גאה נישט פארשטעלען.

אין ווילנא, למשל, זענען מענשען פאר-ביינטערגאנגען נאך האלבע נאכט פאר'ן רב'ס הויז און זיי האבען הארט נישט גע-זעהען קיין לוכט ברענגען. האבען זיי פערי-שטאנען, אז דער רב שלאפט און ער איז נישט מקיים דעם פסוק „לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה". האט די קהלה מאכן פאר צוע-שלאפען ארויסגעטראגען דעם רב פון'ם רבנות. אזן אבער די געזעצליכע אוי'ף זיכט פון דער שטאט געווען איבערגעמיילט אין צווייען. איין טייל, וואס האט בע-לאנגט צו דער „ירידי-קרייזע" פון'ם בי-שאף און דער אנדערער טייל האט בע-לאנגט צום וואיעוואדא. האט דער בי-שאף געהאלטען מיט'ן רב און האט אהם נישט געלאזט ארויסטרייבען פון זיין אמט, האט דער וואיעוואדא גע-זאגט די אנהענגער פון'ם רב און האט זיי אויסגעשיקט אויף „סטאראזש" קיין ניעסוויעז.

דעמאלט איז יענער צייט האט זיך גע-פונען אין ווילנא א מאן, וואס לאמש ער איז געווען ארום און ער האט געלעבט צוגעצוגענדערט פון דער גאנצער סכימה, נר איז אויך נישט געווען קיין רב און קיין קהל'שער פיהרער, איז ער פארטשע-מענען געווען דער ניימטינגער טאטע פון גאנץ ליטא, וואס אהן זיין צוזאמענשטימונג האט מען זיך נישט געוואנדט א שריט. ר' אליהו ב"ר שלמה-זלמן האט דער מאן געהייסען און די מענשען פון זיין שטאט האבען אהם גערופען „דער חסיד". און ווען עס איז דעם מענשען שפעטער אויסגעקומען אנצופיהרען א מחלוקה מיט די אזוי אנגערופענע „חסי-דים" פון ר' בער מעזריטשער'ס מענשען האט מען דעם ר' אליהו אנגעהויבען ר' אליהו אנגעהויבען רופען „דער גאון". אין אהם שוין דער האנאָרשער נאמען פערבליבען ביז צום היינטיגען טאג.

ר' אליהו ב"ר שלמה זלמן איז געבוי-רען געווארען אין ת"פ (1720) און סעלץ. און ווען ער איז נאך א קינד גע-ווען, זענען די עלטערן זיינע געקומען וואוינען אין ווילנא. איז ער שוין דאמס פערגעלויפען אלע יאהרען פון זיין לעבען — מוט'ן אויסנאהם פון א קורצער צייט, האט ער אין געמאכט „גלות אפרול-מען" און ער האט אויך דעמאלט גע-האלט געהן קיין ארץ-ישראל — ביז זיין פטירה אין תקנ"ח (אקטאבער 1797).

גאנצע טעג איז דער גאון געזעסען אין זיין בית-המדרש, איינגעהילט אין טלית און תפלין און האט געלערנט אידער גע-דאווענט. יעדען חודש פלעגט ער איינ-מאל ענדיגען א סדר אין ש"ס בבלי. און כדי מען זאל אהם נישט שטערען אין לערנען, פלעגט ער זעהר אפט אנצוגרען א ליכט בייטאג און פערמאכען טיר און לאדען, עס זאל זיך אהם דאכטען, אז עס איז נאכט. ווייטער פלעגט ער לער-נען אין א קאלטען צימער, עס זאל אהם נישט נעמען קיין שלאף, און ווען עס איז אויף אוהם, טראץ אלעמען, אמאל אנגע-פאלען א שלאף, האט ער אריינגעשטעקט די פוס אין קאלטען וואסער.

פאר פרנסה האט געזארגט די מוטער זיינע און האט געהיט דער פון דער קהל האט אהם זעלטען ווען דערגרייכט. יעקב פראנק האט געבעשעוועט אין פוילען און ער האט דערפון נישט געהאט קיין אַה-נונג. און אנדערע לעבערער האבען זיך צוגעגרייט פאר רעוואלוציאנערע איבערקעהרונגען

שען און דער אפקלאנג זעהער'ע האט זיך פאר זיינע אויערען נישט אפגעשלאגען. טראצדעם האט דער נאמען זיינער גע-קלונגען איבער דער גאנצער וועלט און פון מעץ האט זיך ר' יהונתן אייבעשיץ צו אהם געווענדעט, ער זאל זאגען זיין מיינונג וועגען דעם אינהאלט פון די קמיעות. און לאמש עס האבען זיך דע-מאלס וועגען די רעוואנגע קמיעות געשלא-גען חרמות פון אלע זייטען, איז דער גאון קוהל געבליבען צום גאנצען רעש און ער האט נישט געוואלט זאגען קיין מיינונג.

ווי לאנג דער גאון האט געלעבט, איז נאר נישט געדרוקט געווארען פון זיינע כתבים. ווי פיל אנדערע גאונים פון יענער צייט פלעגט אויך ר' אליהו אנשרייבען זיינע בעמערקונגען אויף די ווייטע גליו-נית פון די ספרים, און וועלכע ער האט געלערנט. האבען האט די תלמידים זיינע שפעטער צוזאמענגעקליבען און ארויסגע-געבען אויפ'ן נאמען פון זיין רבי'ן. פון די הגהות אויף זיין ש"ס, און וועלכע ער האט געלערנט, האט דאן דער בע-האנטער „משכיל" יהודה ליב בן-זאב צוזאמענגעשטעלט א בעזונדערען חבור. זיי-נען פיל תלמידים פון'ם גאון ארויסגע-טרעטען געגען די האזיגע הגהות, ווייל דער גאון האט זיי געשריבען פאר זיך און ער האט נישט געוואלט מען זאל זיי פערעפענטליכען. אנדערע ספרים פון'ם גאון, וועלכע זענען צו אונז אנגעקומען, זענען צוזאמענגעשטעלט געווארען פון די חרושים, וואס מאנכע תלמידים זיינע האבען איבערגעשריבען און זיין נאמען. פלעגט מען אויך וועגען זיי זאגען, אז יענע אלע חרושים זענען נישט רולמונג איבערגעגעבען.

דער אינהאלט פון'ם גאון'ס ספרים איז: פירושים אויפ'ן שלחן ערוך, פירו-שים אויף תורה אויסגעמישט פשט און רמז, פירושים אויף משניות, אויף מד-רשים, אויף דער תוספתא, אויף תלמוד ירושלמי, אויף דיקדוק לשון הקודש און „שמות נרדפים", א פירוש אויף אגדות הז"ל על פי קבלה, א פירוש אויף די תפלות ע"פ דרך הסוד, א פירוש אויפ'ן „ספר יצירה", אויפ'ן „ספרא דצניעותא"

אויפ'ן זהר און אויף תקוני הזהר. אויפ'ן נאמען פון'ם גאון געפינט זיך אויך א ספר „איל משולש" אויף מאטעמאטיק און אלגעברא — און ווי מיר ווייסען פון ר' ברוך שקלאווער'ס הקדמה צו זיין ספר „אוקלידוס", האט צו אהם דער גאון אמאל געזאגט, אז „ווי פיל עס פעהלען איינעם די נויטיגע ידיעות און וועלטליכע חכמות, פעהלט אהם דערגערט מאל אויף פיל אין „חכמת התורה". ער פלעגט אויך זאגען, אז אלע וועלטליכע חכמות זענען נויטיג פאר'ן פערשטענדניש פון דער הייליגער תורה.

לאראקטעריסטיש איז'ם גאון'ס אנזיכ-טען אין זיינע א מיינונג, וועלכע געפינט זיך און זיין פירוש צום „ספרא דצני-עותא", וואו ער זאגט דאס פאלגענדע: „אלץ, וואס איז אמאל געווען, וואס עס איז היינט, אדער עס וועט זיין שפע-טער, איז פארהאן אין דער תורה פון'ם ערשטען פסוק און בראשית ביז לעיני כל ישראל. און נישט בלויז די כללים זע-נען דארט פארהאן, נאר זאגאר די פרטים פון יעדען מין באזונדער, גלייך ווי פון יעדען מענש, באזונדער, וואס האט מיט אהם פאסירט און וואס עס וועט פאס-ירען פון'ם ערשטען טאג ביז צום לעצ-טען טאג זיינעם, אפילו דאס לעבען פון יעדער בהמה און פון יעדער חיה, פון יע-דען שמיין גלייך ווי פון יעדער פלאנצונג, איז דארט פערשריבען מיט אלע איינ-צעלהייטען פון זייערע געשעהענישען". און ווען עס האט אהם אמאל א נע-פרעגט וועגען דעם ענין „לויתן" מיט'ן „שור הבר", האט ער געענטפערט, אז „וואס עס ווערט גערעדט וועגען סעודת לויתן, מיינט דאס, אז ווען די ווייסען-שאפטען וועלען זיך פערשטארקערען אויף דער וועלט, וועט דאס זיין די גרעסטע סעודה של שמחה, וואס קען פאסירען. דאס וועט אויך זיין דער שכר פון'ם איבערשטען מיט די צדיקים. ער וועט פאר זיי בעטענען די השגות אונז'ם אייז-בערען ליכט פון דער תורה, זיי זאלען פע-נען זעהען איהרע אונשווינענקייטען. גלייך ווי זיי וועהען אציגער איהר פשט. דאס וועלכע איז אויך מיט'ן יין המשומר, וועל-כעם מיינט די אמת'יגע סודות פון

דער יצירה" (זעהט „לקוטי הגר"א").

ווי פיל אנדערע פון יענעם דור האט אויך דער גאון פערריכט גלות און ער איז דעמאלט גרייט געווען צו געהען קיין ארץ-ישראל. ער האט זיך אבער פון מי-טען ווער צוריקגעקערט אהיים און ער האט שוין דערנאך נישט מעהר פערלא-זען ליטא אונטער, דעם אויסריד, אז פינ'ם הימעל לאזט מען אהם נישט געהן קיין ארץ-ישראל. האט מען דאס שפע-טער ערקלערט, אז דער גאון האט גע-וואלט געהן קיין ארץ-ישראל, כדי ער זאל דארט קאנען מקיים זיין מצות מעשר לויט ווי די „בעלי התוספות" מפס'ענען, אז „טריפנו" עקזיסטירט דער חיוב פון מעשרות אין ארץ-ישראל ביז צום היינ-טיגען טאג. און אזוי ווי דער גאון איז שוין געווען און קראנקלבער, האט מען אהם אויפגערעדט געמאלט, אז דער „בית יוסף" האט ארויסגעלאזט א חדש געשען אלע, וואס וועלען מחמיר זיין און הלכות מעשרות בזמן הזה, ווייל דער רמב"ם פסק'ענט, אז ווי לאנג דער „כהן צדק" אנד נישט געקומען, איז מען פטור פון מעשרות. האט דאן דער גאון געזעה-ען, אז זיין קומען קיין ארץ-ישראל קאן ברענגען צו מחלוקות, איז ער זיינרוך ליבערשט צוריקגעגאנגען קיין ווילנא.

פינ'ם גאונ'ס נייגונג צו וועלטליכע ידיעות און ספעציעל צו מאטעמאטיק, ווילען מאנכע משכיל'שע היסטאריקער בעהויפטען, אז דער גאון איז געווען גע-נייגט צו דער נייער גערופענער „השכלה". גארף מען דא דאַרוך דערמאנען, וואס דער גאון האט אנגעזאגט וועגען דער התנהגות פון א מענשען: נישט צו לייע-נען קיין „ספרים חיצונים", ווייל דאס בלויזע ארייננעהמען אין חכמות חיצוניות איז נאר ערלויבט אין א שעה, וואס איז נישט טאג און נישט נאכט. אנדערע זאַ-כען, ווי ליבעס-ערצעהלונגען, אדער עהנ-ליכעס, איז דאס לייענען אסור, ווייל מען טאר נישט אנרייצען דעם יצר-הרע. דערצעהלונגען טאר מען נישט בעהן און קאַ-מעדיען-הייזער און מאטעמאטיק, גלייך ווי מען טאר זיך נישט צוגעפינען אין „פליבען" משום איבשר מושב לצים. א יוד דארף א ויך נישט הערען קיין געזאנג

אין קיין שפיל, גלייך ווי ער דארף נישט לאכען מיט'ן פולען מויל, ווייל „אז ימלא שחוק פינו". א יוד דארף אויך נים קיקען אין שפיגעל, גרעזלען זיך די האר, פוצען די מלבושים אדער ארומשפאצי-רען אין די פעלדער און אין די וועלדער, נישט צוליב א רפואה, ווייל דאס איז אלץ ווינבערישע מדות און „לא ילבש גבר שמלת אשה". ס'איז אויך אסור צו שפי-לען זאכען מארשען אדער אין טויבען, גלייך ווי אין אנדערע שפילען, וואס מען קען בעו זיי געווינען אדער פערשפילען געלט, ווייל עס שטעקט אין דעם א חשש גזל און ווער עס בעשעפטיגט זיך מיט דעם איז פסול לעדות ולשבועות.

נאכ'ן טויט פון גאונ'ס מוטער, וועלכע פלעגט זארגען פאר זיין פרנסה, האט די ווילנער קהלה געזעהען, אז דער גאון האט נישט קיין ברויט, האבען דאן די ראשי הקהל פאר זיינע וועלטליכע בעשטימט א וועלכענטליכען געהאלט. פלעגט אבער דער שמש צוטראגען דאס געלט פאר זיך — און לאמש דער גאון האט דערפון גע-וואוסט און די בני בית זיינע האבען שרעקליך געהונגערט, האט ער דאס אבער דעמאלס קיינעם נישט דערצעהלט, ביז דער שמש איז געשטארבען און ער האט אויפ'ן טויטען-בעט זיינעם זיך מתודה געווען וועגען דער האזיגער גנבה.

ווי בעמערקט, האט זיך דער גאון תמיד געהאלטען אפגעזונדערט פון דער וועלט און ער האט נישט קיינמאל גע-וואלט ארויסטרעטען אין דער עפענטלי-כקייט. ערשט דעמאלט, ווען די מיג-נגונגען פון ר' בער מעזריטשער'ס חסידים האבען זיך אנגעהויבען פערשפרייטען אין גאנץ ליטא און אין רייסען, איז דער גאון ארויסגעטרעטען געגען די האזיגע מיינונגען מיט א שארפען חרם — און אזוי ווי ר' בער מעזריטשער איז בעלה דערגנאך (י"ט בכסלו תקל"ג) נפטר געווא-רען, האבען די „מתנגדים" געגלויבט, אז דעם גאונ'ס חרם האט דעם מעזריטשער מגיד דער'הרג'עט.

דער בעל תשובה

ספעציעל פאר'ן „לאָדזער מאָנטבלאַט".

— פון — מאיר הערץ

קיינער האט נישט געוואוסט פון וואַ-נען ער האט זיך אין שטעטעל דערנומען. קיינער האט נישט אפילו געוואוסט, ווי ער הייסט. „בעל תשובה" — האבען איהם אלע גערופען. זיין גאנצע התנהגות אין אויפפיהרונג זיך איז פאר יעדען א פלא געווען. א מאל האט דערין געזעהען — נסתרות; א מאל ווידער האט אין תחילת געצווייפעלט אין איהם ווייטער נע-ווען ער זאל אמאל נישט האבען געקאָ-מען אין שטעט עפים „אויסקיקען", ווי האט פלעגט מעהבען יענע צייטען...

פערשידענע השערות האבען זיך אין שטעטעל ארומגעדרעהט און קיינער האט אויף רולטונג נישט געקאנט ווייזען די גיבורות פון בעל תשובה. ווייל דאס שטעטעל האט זיך בעמוהט צו דערגעהן, אלץ מעהר האט זיך דער בעל-תשובה פון זיין זייט בעמיהט מיט אלע כחות צו פער-רעקען יעדע שפור, יעדען גרינגער, וואס זאל געבען די מעגליכקייט ער זאל נתגלה ווערען. ער האט דערזעהער אויסגעמיטען, ווי ווייט סענגלוך אלע חבירותות, קיינמאל נישט צוזאמענגעקומען זיך מיט עמיצען און קיינמאל א ווארט נישט גערעדט.

אזא התנהגות האט נאר מעהר פער-אורזאכט די נייגיעריגקייט פון גאנצען שטעטעל. פאר און נאכט האט מען נאר געהאלטען און איין דערצעהלען פערשיי-דענע מעשיות און לעגענדעס וועגען בעל-תשובה.

געוואוינט האט דער בעל-תשובה העכ-ווייט אויסער'ן שטעטעל, אוש אין ר' חיים נחום'ס מוהל, א ארט, פון וועלכען מ'גאנצע שטעטעל האט געשעיעט, אז ער „בשארשעט", ווייל אויסער בייטאג, ווען די מוהל האט געדרעהט אין פיההען מיט סוחרים האבען נישט גערוהט, האט מען דארט קיינמאל קיין בן-ארם נישט געזעהען. איז נאר צוגעפאלען די נאכט, איז די גאנצע געגענד, ווי אין א איימה'-דיגער ווימטע פערטאגענענד געווארען, נישט צו דערקענען דעמאלט, אז דארט איז אמאל א לעבעדיגער מענש געווען. מ'האט זיך געראכטען, ווי די מוהל וואלט

נוך פאר עפים דערשראקען און פאר-שרעק — דאס רוישען מאשינען-לשון אוסגעשוועלען, און די פוהרען, סוחרים ווילטען ערגיץ העמערטע אנטלאפען... אין עס טאקע דארט, אין ר' חיים נחום'ס מוהל, וואו ס'איז בונקט א לעהרינגע-שטוב געשטאנען האט זיך דער בעל-תשובה איינגעקריגען און זיך דארט בעזעצט.

דאס האט שוין דאס שטעטעל נישט געקאנט פערשטעהן: יעדער איז פאר פחד איינגעשרונגען און שטיל האט מען צווישען זיך מיט אנגסט געשעפ-טשעט: — מי יודע, אפשר פון יענער חבורה, פון דער סטרא אחרא ר"ל, רעט ווילפאלט נישט, וואס עפים פעקט דארט זיך אויסגעקליבען א מקום, וויינינג פלאץ פארדאן רא אין שטעטעל?..

אפילו האט מען שפעטערהין געמער-מעלט, אבער זיין ארט אויפפיהרונג און לגבי געווען א סתירה צו אזא רינים חשד, ווייל יעדען בעגינען, אז מ'האט נאך אנ-געהויבען פלאהען און דאס גאנצע שטע-טעל איז נאך געווען אין שלאף פערזונ-קען, איז שוין דער בעל-תשובה דער ער-שטער אין בית-מדרש געווען, געלערנט גמרא, זוהר, מדרש מיט אזא בעגייסטערונג און עקסטאז, אז פון ארום און ארום נעבען בית-מדרש זענען פיל אפגעוואוי-נער פון זיין הויך-זים קול אויפגעוועקט געווארען און אויך און בית-המדרש ארייג געקומען. און ווען ס'האט זיך דער ער-שטער מנין דאווענען געשטעלט, האט „ער" פאר'ן עמוד געדאווענט, און אין זיין דא-ווענען איז אזוי פיל פשטות געווען, צו דער יוד האט שוין אן עבודה אפגעטין.

א מאל איז האט געקאנט בשמורעקען, אין זיין צופלאמטען פנים, אז ער שווע-בט אין הויכע וועלטען, נאר דערשטיקט עס ארויסצוווייזען.

אויך יעדען בין השמשות צו מנחה וכמעריב געקומען. א מאל דעם יעדען פרייטאג אין שטעטעל נאך צוועלף געקומען און ערשט אהיימגעגאנגען, שבת צו מאכען, מחמת פון שטעטעל צו דער מוהל איז קיין ערוב נישט געווען, און

וועלכער זיין שבת צווישען יודען און ראוועשען בציבור, איז ער א גאנצען שבת אין בית-המדרש אפגעזעסען, געלערנט און געדאווענט אהן אויפהער מיט דער גרעסטער התלהבות. פיל פון די מתפללים אין בית-המדרש, די שטאטישע גבירים און בעלי-בתים פון שטעטעל, זענען פיל מאל צו איהם צוגעשטאנען, איינצולאדען צו זיך אויף סעודת שבת. ער האט זיך אבער דערפון אפגעזאגט. ער האט אויך קיינמאל נישט געוואלט דאס מ'זאל איהם ברענגען צו עסען! — שבת בין איך מיך נוהג צו פאסטען — פלעגט ער תמיד ענטפערן.

נישט וועלכער פון קהל נהנה זיין, האט ער פון זיין איינגען געלער לוכט גע-קויפט, אויסגעשטעלט זיך אין בית-מדרש כ'דאל איהם א גאנצען פרייטאג צו נאכט ליכטיג זיין עוסק צו זיין בתורה ובעבודה, און ווירקליך האט זיין קול א גאנצע נאכט נישט גערוהט. איבער'ן גאנצען שטעטעל האט זיך זיין קול און א זיסען גמרא-נגון איבער די שבת'דיגע שטילקייט געקלונגען אין געווינט זיך מיט אז נאַ-גערבערע בענקשאפט און נשמה-יתירה'דיגע התלהבות, אז פיל אין שרה-געטעל זענען פון שלאף אויפגעקומען און אזא חת-עוררות און זיסע בענקשאפט האט אין זייערע הערצער ארייגערונגען, אז עס האט זיך אוש פון די געלעגערס געהויבען ארויסצוגריינגען אהין צום אמבואטען בעל-תשובה.

זיין הארציגער גמרא-נגון אין דער שטילער, שפעטער נאכט האט ווי א מלאכים-שירה אפגעקלונגען און פיל אומ-דעלע הערצער האבען זיך אויף די גע-לעגערס געוויגט און זיך אין התעודדות געווארפען...

פנילמאל איז האט פול איבערגעריסען געווארען, ענטשוויגען, אויף א קליינער צייט און פלוצלונג — הערט'ערט א פליעם קען און פאטשען מיט די הענד און מאַ-צען מיט די פוס, פון וואס א סך שלאַ-פענדיגע זענען דערציטערט געווארען און פאר אימה זיך און די בעטען געטוליעט

און זיך איינגעגרעבט מגבר, מובער און די כוונים.

דעמאלט האט דער בעל-תשובה צו אזא הויכער מדרגה פון קדושה-עקסטאז דער-גרייכט, אז דאס מענשליכע געהענג און שיין צו גיזריג געווען פאר זיין איבער-ליבען פלאם און דביקות, וואס האט איהם פון אונט אויפגעהויבען און איהם פאר א שטורם-פלאמער געמאכט.

שוין לאנג האט ער אזוי ארומגע-טאנצט איבער'ן בית-המדרש און גע-שוועבט אין ווייטע, ווייטע עולמות. אויף צומאכענס שבת בעגינען, ווען יודען זע-נען זיך צוגעקומען תהלים זאגען, אדער עפים לערנען, איז שוין בית בעל-תשובה געזעסען דער שטורם אדער און מ'האט אין איהם נארנישט דערקענט.

ערגיץ אין א בעהאלטענעם ווינקעל איז ער זיך איינזאם געזעסען, פערטיפט איבער א ספר, האט נארנישט מרגיש גע-ווען, וואס ארום איהם טוט זיך.

דאס פנים האט געלויכטען מיט א מאַטאָווע בלייכקייט, געצייכענט ערטער-ווייז מיט ראטע-איבערגעבערענע פלאמען, וואס האט דערמאנט פון יענע הייליגע אנשטרענגונגען און הויכע אויפגעבראוי-סטע איבערלעבענישען, וועלכע מ'פלעגט פערציימענט נאר ביי גרויסע גוטע יודען פאטעגבען.

אזא אויסזעהן פון בעל-תשובה האט פון זיך א יראת הכבוד געשלאגען.

און כדי דעמאלט האט מען נאך אלץ נישט געוואוסט, ווי אזוי איהם צו רופען, נאר ערשט, ווען מ'האט איהם אג'עליה געוואלט געבען, האט ער זיך בנים עולם נישט געקאנט ארויסדרעהען און געבען מען מ'זאל איהם בנים בלויזען נאמען „בעל תשובה" אויפרופען אין פון דע-מאלט אן האבען איהם אלע — קונר און קליין — בעל תשובה גערופען, און יע-נער צר, וואס האט איהם גאר אין תחלת פאר א נכתר געהאלטען, האט מיט איהם ערשט אנגעהויבען שפאצירען.

אז ס'איז געווען דער בין-השמשות און נעקומען און אויפ'ן המשך האבען זיך

עמליכע שטשערעקלער בעשוינען, אזוי איז דער בעל-תשובה צדיק פערשוואונדען געווארען אין מוהל ארויין און דאס גאנצע שטעטעל האט בישט געקאנט פער-שטעהן, פארוואס ער אנטלויפט פון מענטשליכען ישוב און פינקט אין אזא מאדנע'דיגען ארט, ווי אין דער ווימט-פערוואַרפענער מוהל. איז פיל האבען בע-שלאסען: „יעבור עלי מה" אהינצולאפען זיך דארט און זיי מוזען דערגעהען.

איינמאל שפעט בייטאג האט זיך א גאנצע חברותא יונגעלייט א לאג ארום גענומען און זענען ארויס, אויסגעשוויסען די טויה פון די אלע מעשיות און לעגענ-דעס פון „מטראשען", פון וועם דאס גאנצע שטעטעל האט ציטערבלאך אלץ אינאיינעם גערעדט. אבער ווען זיי זענען געקומען געהענטער צום עליאר, דארט, וואו מ'האט שוין גאר ארויסגעזעהן די הויכע שפיצען פון די מוהל-קוימענס, האט מען עפים א קול דערהערט; א קול, וואס איז עהנליך געווען צו דער זיסער גמרא-מעלאדיע, אבער נישט-קלאר, וואס האט זיך און דער סודות'דיגער נאכט א שטילקיט מיט אזא טאנערלען אפקלאנג געוויינט, אז ס'האט אוש בנים הארצען אנגענומען. וואס געהענטער זיי זענען גע-גאנגען, אלץ מעהר האט זיך דאס קול געשטארקט. ס'האט זיך ווי תחילה אויס-געוויזען, אז דאס קול קומט פון'ם דער-בייאיגען וועלדעל, פון די ביימער ארום. די חברותא האט זיך דערשראקען, א ווילע שטעהן געבליבען און מיט ציטער-דיגע הערצער זיך אנגעשטעהנג האט קול מעהר קלארער, דייטליכער צו דערהערען. נישט לאנג געשטאנען און אינ'ם קול דערהערט בעקאנטע ווערטער. זיי האבען אויסגעשפיצט די אויערען-לעפלעך, זיך פיין צוגעהערט און ערליך אנגעהויבען צו דערקענען דאס בעקאנטע קול פון בעל-תשובה. ווענען ווי א בוימעל הייבגער כשווארצער, אפגעשאטעמט און ווייטער גע-גאנגען, ביז זיי זענען נאהנט צו דער מוהל צוגעקומען. האט מען זיך צוזאמענגעשטעלט און מיט איינגעהאלטענער שטילקייט

כדי ער זאל פון עפים מישט דערפיה-לען, זיך נאר מעהר צוגעהערט — הערט מען ווי ער לערנט מיט אזוי פיל התלהבות און תשובה, אז פון בלויז צוהערען ווערט מען פשוט עקסטאזיש. דער עולם ווערט אזוי אנבערהאפטיג, אז עס וויל זיך פשוט ארויפפליהען און אויסקושען איהם אלע אברים, — בעהערשט מען זיך מיט אלע פחות. און מען האלט זיך אם דערפון.

שטעהט די חבורתא נישט לאנג און מיט עמאציאנס לאזט מען זיך הענדוס-פענדוס לויפען אין שטעטעל אריין און זאגען די בשורה, אז מ'האט דא צו טון מיט אן'אמת'ען ל"ו'ניק. גלויבען יודישע נישט אנדערש און און א צוויטער נאכט לאזען זיך די נישט-גלויבער צו ער מוהל, הערט מען שוין אבער נישט קיין לערנען, נאר חצות-אפרילטען און דער בעל-תשובה ווינט מיט אזעלכע יאמער-ליכע קולות, אז מ'הערט אוש די הערצ-צער פון די און דרייסען-שטעהענדיגע פערקלעמט און זיי וויינען מיט. קימען זיי צוריק אין שטעטעל און זענען מספים צו די מעשה'דיגע און אלע הייבען-אן שיין צו פערשטעהן, אז צוליב „נסתחות" בע-האלט ער זיך דארט אין דער מוהל. אין איבערציינט ווערט דאס גאנצע שטעטעל, אז אלע פרוהערדיגע השערות האבען קיין גרונד נישט.

הייבט דער בעל-תשובה אן צו דערה-שטעהן, אז מען איז מיט איהם עפים צו-פיל עוסק און מ'קוקט איהם עפים צו-פיל נאך, טוישט ער די ראלען:

און פלוצלונג — איז האנדלען, אויס לערנען; דאס טוט ער במתר. א גבירים וועדט האט שטעטעל געוואויר, אז דער בעל-תשובה איז א רופא מומחה. הויבען איהם אלע אן צו נוצען. ביי ארימע חוץ לאים נעמט ער קיין געלד נישט; לאזט נאך איבער הויכע נדבות אונטער די קישענעם פון די קראנקע; ביי רייכע נעמט ער יא און נוט עס אינגאַנצען אויף צדקה-זאכען. ווערט דאס שטעטעל גאר

(ענדע—זעט 8)

לאדזשער כראניק.

נײַע קרעדיטען פאר טאבאק-הורטאווניקעס.

די דירעקציע פון מלוכה'שען טאבאק-מאנאפאל אין לאדז, טײלט מיט, אז נײַע קרעדיטען פאר די לאדזשער טאבאק-הורטאווניקעס וועלען ערטײלט ווערען.

ראווער-פאהרער איבערגע-פאהרען פון א אויטא.

(§) געשטערן איז אויף פעטריקאווער 86 א אויטאמאביל איבערגעפאהרען דעם ראווער-פאהרער ב. שידלאריק, פיעגאנא 29. צום גליק איז דער ראווער-פאהרער אבגעקומען מיט א לײַכטע ווונד. מאליציי האט געמאכט א פראטאקאל.

אנשטעקענדע קראנקהײטען זיך געמינערט אין יוני.

(ם) לויט די ציפערן פון געזונדהײטס-אמט בײַם מאגיסטראט, האבען זיך אין יוני בעדײַטענד פערקלענערט אין לאדז די אנשטעקענדע קראנקהײטען, בעזונדערס בויך-טיפוס, וואס האט אין יענעם חודש רעגיסטרירט די קלענסטע צאהל פון די לעצטע 4 יאהר.

צוליב זעקס פוד קארשען געשפילט מיט'ן לעבען.

יודישער סוחר געשיקט זײַן 16-יעהריגע טאכטער מיט א אונבעקאנטען קריסט אין א דארף.

דער אונבעקאנטער געשלאגען דאס מעדעל און בערויבט.

(§) נעכטען 10 פריה איז א אונבעקאנטער קריסט ארײַנגעקומען אין פרוכטען-געשעפט פון ה' נוסענבוים, גלובנא גאס 62 און פארגעלעגט צו פערקויפען 6 פוד קארשען צו 18 זל. א פוד. דער קריסט האט זיך פארגעשטעלט אלס גארטען-בעזיצער פון'ם דארף פאפיע-ארניא הינטער לאדז.

ה' נוסענבוים, ווענען דאס געשעפט איז אנגעשטאנען האט דאס געשיקט זײַן 16-יעהריגע טאכטער פעסע מיט 100 זל. און זי געהײסען מיטגעהן מיט'ן קריסט אין דארף ארײַן.

אנקומענדיג הינטער פאפיעלארניע האט דער אונבעקאנטער זיך געווארפען אויף דעם מיידעל און זי אנגעקליבען ווערגען, און געפאדערט דאס געלד, דראהענדיג איהר טויט א מעסער, אויב זי וועט שרײַען. דער באנדיט האט דאס מיידעל אנגעווארפען אויף דער ערד און פון זאקבו איהר ארויסגענומען די 100 זל. דאן האט ער איהר גע-געבען א פאר שטארקע קלעפ איבער'ן קאפ פון וואס זי האט פערלוירען דאס בעוואוסטזײַן און איז אנטלאפען.

קומענדיג צום בעוואוסטזײַן האט דאס מיידעל געמאלדען דער פאליציי, וואס האט געמאכט א אבלאווע אין דארף.

שטרײַק פון די בוי-ארבײַטער פון סאנאטאריום איז טושינעק

זאל היינט ליקווידירט ווערען.

(§) נעכטען האט די פערוואלטונג פון דער קראנקען-קאסע אבגעהאלטען א זיצונג מיט די פארשטעהער פון שטרײַ-קענדע ארבײַטער, וואס זײַנען בעשעפ-טיגט בײַם בוי פון סאנאטאריום און טו-שינעק, וואס האט אבער צו קײן שום רעזולטאט נישט געבראכט. היינט זאל צוזאמענגערופען ווערען א צווייטע קאנפע-רענץ, אויף וועלכער דער סכסוך זאל ענדגילטיג ערלעדיגט ווערען.

לאדז אהן טראמוואי.

בילדעל פון טראמוואי-שטרײַק

אין משך פון די לעצטע צוויי טעג, זינט ס'איז אויסגעבראכען דער טראם-וואי-שטרײַק, האט לאדז בעקומען גאר אן אנדער פנים.

פון דער גאנצער פראווינץ זײַנען אנגע-קומען לאסט-אויטאמאבילען כדי אויסצו-לעקען א בײַנדעל, די נאכען זײַנען פער-פלייצט פון די כל ערליי „פשוטע-גאשטש'ס", „ווינגארא'כ", „רוד", „שיפ קאשטש", „וויבער", „ליאטניק", „עקס-פרעס" „קוריער", מ'זעהט אויטאס פון גראבאוו, פעטריקאוו — טאמאשאוו, ראווע, זעלעוו, און פון אנדערע ריזועדענץ שטעט.

די אויטאס האבען אײן מארשרוט — נײַער'ם מארק — אלטער מארק, און דאס פערגעניגען קאסט אינגאנצען 50 גר. (סטאלע צענע"), א געפײַפערײַ און טראמפערײַ, יעדער אויטא לאזט ארויס זײַן בײַזעל „ריח נוחח", אבער די שוין אזוי אויך פערטאמטשעטע גאסען, לוי-פען ווי די מזיקים אהין און צוריק דער פאליציאנט און רופט „דויר:גורט" „פראג ווא", „ליטווא", בײַ יעדען רוג א „פשוי-כטאנעק", לאזט ארויס אן „אפגעפאה-רענעם" און לאפט ווי דער הײזעל להבדיל א פרושען „חעלם".

אט נעהמט דער „פשיעמנאשמש" אנ-געפאקט ווי א הערינג-פאס, מענער, פרויען, יודען, גוים, שיכטעס און פויער-טעס, וואליזקעס, קויפער'ס, סתם בא-גאושען, אלע און אלץ איז צוזאמענגע-פרעסט און צונויפגעקארטשעט ווי שפראטען און שעלטעל, די זון טוט זיך כ'אוהריגע: זי פרעגעלט אבימעל צו — אן'אמת'ער „פשיעמנאשמש!"...

שטעלט זיך דער „פשיעמנאשמש" אין א ריק, א גויע מיט א קויבער אייער הארף אבשטײַגען, שלעפט מען זי ארויס פון דער „מאסע", צושרײַט די גויע, אין דער קויבער אייער דערנאך, און דער עולם לעריג-כעתער שטעהט נאכען „פשיעמנאשמש" און ווינצעלט זיך.

א צווייטער „ווינגארא", לאנג און ברייט, מיט אויסגעהאקטע פענסטער, אויסגעטאנקט און קורזש מיט בלאטע, לויפט ווי א ווילדער, אײַלט זיך, א שאר א מינוט, גיצט אויס די גאלדענע „קאנ-יזנקסור", בײַם אויסדרעהען בײַם נײַעם מארק פליהט ער ארויף אויף א „בער-נעל", מאכט א ווירוצ'צי", פאלט מען פון די בענק, מישען זיך צונויף די „ער'ין" מיט די „זי'ן" ווערט א ויצעק: אוי מײַנע זײַטען! מײַן קאפ! וואו האט איך מײַן שירם! „ווינגארא" מאכט זיך גאר ווענינ דערפון, פײַפט אן און פאהרט ווײַטער.

אפילו אונזערע חיימישע טאלטנבעס פערשטעהען אויסצונוצען דעם שעת הכושר, דאלאי מיט די טאקסא-מעטערס 50 גר. א לעגע, פון נײַערן צום אלטען מארק, פאהרט מען מיט טאקסובקעס, ס'איז נישטא קײן ברויט עסט מען חלה...

אפילו די דראשקעס האבען זיך אויך דערוואכט אויף א מעזאן, דער דראשקע-קאריוש זיצט נאר מיט אן'אנדער פנים אויף דער קאזלע, נעהמט אײַ מאכען א „קורס", נעמט ער אײַך אוים'ן פער-דער: וואהין? וועלכע גאס? איז דארט שטײַגער צו קלעצעל-פויק? ווזפיל פא-סאזשירען און אזיל ווײַטער.

ווי די זאך זאל נישט זײַן, צי דער שטרײַק איז א גערעכטער צי נישט קײן גערעכטער, א שעהן בילדעל איז עס פארט! לאדז מאכט דעם אײַנדרוק פון אן'„אייראפעאישער שטאט".

נאך אײנס איז קלאר: יעד משך פון טראמוואי-שטרײַק וועט נישט זײַן קײן אײַן טראמוואי-קאטאסטראפע...

אב.

איז הויז הערשעז קראנקהײטען,

חייל א לאסטאר וואוינט מיט זײַן ווײַב „נא וויארע".

משעקאוטע ווענדונג צום ראבינאט.

(ג) אין דער לאדזשער ראבינאט-קאנ-צעלאריע איז אנגעקומען אן'אנאנימער בריף פון א גרופע שכנים פון קילינסקי גאס 34. אין דעם בריף בעקלאגען זיך די יודישע אײַנוואוינער, אז אין זייער הויז הערשען קראנקהײטען צוליב דעם, וואס דארט וואוינט און א סעלער-שטוב א געוויסער יהושע וועקליצאווסקי מיט א פרוי און צוויי קינדער, וואס וואוינט מיט זײַן פרוי „נא וויארע".

און צואמענהאנג דערמיט, האט דער ראבינאט שריפטליך זיך געווענדעט צום חתנען סוחוויל-שטאנד אמט מיט דער בויטע אויפצופאדערן וועקליצאווסקי'ן, אז ער זאל מאכען אקטען מיט דער פרוי און משלרען די קינדער.

תיות אהן חתונה-אקטען קאן מען קײן קינדער נישט משלרען, ווײַל די פרויי-רעקטאריושע מאן און ווײַב זײַן געצוואונ-גען צו נעמען א רעליגיעזע חופה-וקדושין דען און געזעצמעל איז דער צוויל-שטאנד-אמט מכח געזעצליך פארצו-טרעטען נעמען פערזאנען, וואס האבען קאנטרעקט און וועלען זײַ נישט משלרען.

א שרפה.

(§) נעכטען איז און דער שפײַכער פון נ. וואלף, פעטאטארסקא 28 אויסגע-בראכען א שרפה. נאך א קורצער רע-טונגס-אקציע האבען די פײַערלעשער לאקאליזירט דאס פײַער. דער שאדען בע-טרעפט ביז 3000 זל.

א גנבה.

(§) נעכטען האבען זיך אונבעקאנטע גנבים ארײַנגעכאפט און דער וואוינונג פון יעקב פארדענסקי, גדינע ציגעל גאס 12 און צוגעגנב'עט פערשידענע זאכען אין ווערט פון 1.500 זל. פאליציי זוכט די גנבים.

א פארלעזונג וועגען די ווינער געשעהענישען.

שבת, ד. 13. ד. ח., 10 פרי, ארדענט אין דער לאדזשער קאמיטעט פון „בונד" א פארלעזונג אין קינא „פלארא" (זאווי-שע 22 א. ד. ט.: „וואס לערנען אונז די ווינער געשעהענישען?" רעפערירען וועט ד"ר פינעיק פון ווארשא, וועלכער האט בײַגעוואוינט די לעצטע שטורם-טעג אין ווינ.א 3200

אכטונג, לוין-וועבער!

זונטאג, ד. 14/8 1927, קומט פאר אין פעראײַנס-לאקאל ברזעזשינער 7 א גרויסע וויכטיגע פערזאמלונג וועגען די יעצטיגע סיטואציע בײַ אונז אין פאך. חברים לוין-וועבער קומט פינקטליך!
די פערוואלטונג.

צעשניטענע געווארען פון א צוג.

נעכטען האט אויף דער באהן-סטאנציע אויף דער באהן-ליניע פעטריקאוו — קאלישקע פאסירט א שוידערליכער אונ-גליק, דער באהן-בעאמטער קאזאווכאב איז ארײַנגעשפרונגען פון צוג, אײדער ער האט זיך געהאט געשטעלט און איז אזוי אונגליקליך געפאלען, אז ער איז צו-שניטען געווארען אויף צווייען.
פאליציי פיהרט א אויספארשונג.

פערוויילונג פון „לינת הצדק" איז העלענאוו.

קומענדיגען זונטאג ד. 14 ד. ח. ארי-ענגירט „לינת הצדק" א גראנדיעזע גארטען-פערוויילונג אין „העלענאוו" לטובת דער נאכט-פאנאטאוויע.

ווצם „לינת הצדק" איז פאר דער יו-דישער בעפעלקערונג איז איבעריג צו דער-מאנען, ס'איז פאר קײנעם קײן סוד נים, אז „לינת הצדק" פערנעמט דעם אויבען צווישען די פילאנטראפישע אינ-סטיטוציעס און אונזער שטאט.

„לינת הצדק", די אײנציגע יודישע אינסטיטוציע, וועלכע האט זיך גע-שטעלט פאר א ציל צו געבען מעדיצי-נישע הילף בײַנאכט דעם אונבעמיטעל-טער ווי אויך דער בעמיטעלטער יודי-שער בעפעלקערונג, און פיהרט איהר ארבײַט א רײַהע יאהרען, האט נשווינגען א ווארימע אונטערשטיצונג פון די ברײַטע-סטע קרײַזען, און יעדע אינטערנעמונג וואס ס'נעמט אונטער „לינת הצדק" ווערט אונטערשטיצט מיט א ברײַטער האנד.

כדי צו פערפאלקאמען און פערברײַ-טערן די טעטיגקײט, איז בעשלאסען געווארען צו פערענשטאלטען די גארטען-פערוויילונג, ארגאנגט די פערוואל-טונג פון „לינת הצדק" אײן א גרויסע גארטען-פערוויילונג און „העלענאוו" לוי-טען פראגראם זיינטאג. די פערוואלטונג נימט זיך די גרעסטע מיה, אז אויסער דעם פינאנציעלען צוועק, זאל אויך די פער-וויילונג זײַן אן'אטמאקצויסטע מיט שעה-נע אטראקציעס, ווי א רײַכע פאנטאזיע לאטעריע א. אנד. פערוויילונגען.

כ'איז צו האפען, אז „לינת הצדק", וועלכע ברענגט הילף דער גאנצער לאדז-זשער יודישער בעפעלקערונג, וועט פון דעם יודישען לאדז אונטערשטיצט ווע-רען.

אויב דאס וועטער וועט נאר ערלויבען, ערוואַרט זיך דאס יודישע לאדז קומען-דיגען זונטאג אין „העלענאוו".

דערטרונקען געווארען א לאדזשער יודישער בחור איז דרוסקעניק.

(ג) היינטיגען דינסטאג איז אין קור-ארט דרוסקעניק דערטרינקען געווארען ענט'ן באדען דער זוהן פון א לאדזשער אנגעזעהענער משפחה, דער 17-יעהרי-גער ראזענטאל, א שילער פון 7. קלאס גימנאזיע אין לאדז, הנם עם זײַנען אנ-וועזענדע געווארען רעטונגס-מיטלען, האט מען דאס גאנצע'ן פערטרונקענעם נישט בעוויזען צו רעטען צום בא-וואוסטזײַן, א פאר שעה נאכ'ן ארויסציה-ען איהם פון טײַך איז ער געשטארבען.
די פאמיליע פון פערטרונקענעם - אומגע-קעהרט יונגערמאן האט געמאכט אלץ בעמיהונגען דעם מת ברענגען צו קבורה אויפ'ן הינגען יודישען בית-עולם.
די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג.

לאדזשער סוחרים געליטען א גרויסען שאדען פון באנקראט פון א קראקאווער פירמע.

(ע) נעכטען איז אין סוחרים-פעראײַן פארגעקומען א פערזאמלונג און ציזא-מענהאנג מיט'ן אבשטעלען די צאהלונגען דורך א גרויסער קראקאווער טעק-סטיל-פירמע פון א. מ. בוימערפעלד, פון וועלכע לאדזשער סוחרים האבען געליטען א היזק פון 80 טויזענד זל.

די קרעדיטארען האבען זיך פאראײַניגט אין גרויסע ארויסגעזאגט געגען פארשלאג פון דער פירמע צו בעצאהלען 30 פראצ. פון די חובות און משך פון יאהר צײַט, און בעשלאסען צו שיקען קײן קראקא א ספעציעלע דעלעגאציע, וואס זאל דעם ענין רעגולירען.

זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטשא 20.
גאסטראלען פון די בעליבטע אמעריקאנער געסט
אנא און הײַמאן יאקובאוויטש

שבת, דעם 13-טן 3,30 נאכמיטאג צו ביליגע פרײַזען
געלד ליבע שאנדע לעבענס-בילד 4 אקט. פון זאלאטארעווסקי.
הויפטראל שפיעלט — אנא יאקובאוויטש, וועלכע איז אנערקענט אלס די אײנציגע שפילערין. אנא יאקובאוויטש זינגט א נײַ ליד דער מאראל פרעדיגער

שבת, ד. 16. 9 אוו. צום ערשטען אויפטריט פון דער בעוואוסטער סוברעטין אסתר זעווקינא (ריגא) און געזאנגס-ליבהאבער ישראל בירנבוים (ריגא)
חנה'טשע פון אמעריקא
לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון ר א ק א ו.
הויפט-ראלען: חנה'טשע—אסתר זעווקינא, סעמי—ישראל בירנבוים.

זונטאג, ד. 14-טן אויגוסט 9 אווענד
דער גאט פון ליבע
לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון שטײַנבערג.
רעזשיסירט דורך הײַמאן יאקובאוויטש.
הויפט-ראלען: מעני—א. יאקובאוויטש. סײַמאן—ה. יאקובאוויטש.
צום שלום א מאנצערל מיט'ן צונויפשפיל פון אסתר זעווקינא, ישראל בירנבוים, באלבירסקי און צווילי

מאנטאג, ד. 15-טן אויגוסט 9 אוו. גרויסע פאפול. פארשטעלונג
פון 80 גר. ביז 2,50
די גרינע כלה לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון סיגאל.—
רעזשיסירט דורך הײַמאן יאקובאוויטש.
הויפט-ראלען: גאלדעלע—א. יאקובאוויטש, זעליג—ה. יאקובאוויטש.

עס נעמט אנטײל פערזאן: בײַזמאן, מאכבראווסקא, פאדערמאן. מענער: אריעל, אײַזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכבראווסקי, גײַהויז, פאלאנסקי, צווילי.
געשעפטס-פיהרער: בעקמאן. בינע-לײטער: מאכבראווסקי.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

אנאנס! אין פארבערײַטונג די גרויסע קאמישע אפערעטע מיט געזאנג און טענץ די פוילישע חתונה

אינטערווענץ ביים ארבײַט-מיניסטער

וועגען בעניײען די שטיצע פאר ארבײַטסלאזע.

(פ) נעכטען איז קײן לאדז געקומען דעפ. שטשערקאווסקי אויף א זיצונג אין דער קרײַז-קאמיסיע פון די פראפ. פער-אײַנען וועגען אבנעמען די שטיצע בײַ די ארבײַטסלאזע.

אויף דער זיצונג איז אויסגעקליבען גע-ווארען א דעלעגאציע אין די בעשטאנען פון דעפ. שטשערקאווסקי, וואלטשאק און נאפיעראלסקי, וואס פאהרט היינט ארויס מיט א אינטערווענץ צום ארבײַטס-מיניסטעריום קײן ווארשא.

צי איז אמת, אז „באנק פאלסקי" בעגרעניצט די קרעדיטען?

מצד דער „באנק פאלסקי" ווערען מיראנפארמירט, אז די ידיעות, וואס האט זיך נעכטען פערשפרייט אין דער פרע-סע, אז „באנק פאלסקי" זאל זיך כלומר'שט האבען געווענדעט צו א רײַה לאדזשער בענק וועגען בעגרענעצען די קרעדיטען, שטימט נישט מיט דער ווירק-ליכקײט.

נײַער פאהר-פלאן

פון 15 מאי 1927 ביז'ן סעפטעמבער.

לאדז—פאבריקס-וואקזאל.

גײען אפ קײן:		קומען אן פון:	
ווארשע (בײַנאכט)	1.40	קאלושקי (בײַנאכט)	1.55
ווארשע (שנעל-צוג)	7,50	ווארשע	4.40
קאלושקי (זונטאג און חגא-טעג)	9.05	קאלושקי	7.21
סטרנעבושעג (דורך גאלקובעק—סלאמיצי)	9.30	קאלושקי	8.15
קאלושקי (פון 1 יוני—1 סעפט.)	10.35	טשענסטעכאו	9.35
קאלושקי	11.50	ווארשע	10.40
ווארשע	14.25	קאלושקי (פון 1 יוני—15 סעפט.)	12.35
ווארשע	15.20	סקארזשיסקא	13.25
טשענסטעכאו	16.25	ווארשע	14.40
קאלושקי	18.05	ווארשע	16.33
ווארשע (שנעל-צוג)	18.55	טארנאבושעג	19.55
סקארזשיסקא	19.10	קאלושקי	20.25
ווארשע	20.10	קאלושקי	22.15
קאלושקי	23.45	ווארשע (שנעל-צוג)	22.45
		קאלושקי (זונטאג און חגא-טעג)	23.20

לאדז—קאלישער וואקזאל.

געהען אב קײן:		קומען אן פון:	
סטרעקוו (בײַנאכט)	2.01	ווארשע (בײַנאכט)	1.46
ווארשע	3.14	סטרעקוו „	2.59
ווארשע (שנעל-צוג)	6.41	פאריז—בערלין (שנעל-צוג)	6.33
ווארשע	7.14	קראקא	6,18
פויזען	8,00	פויזען	6.59
קאלושקי	8,10	לאוויטש	7.48
קוטנא	9.08	קוטנא	8.43
פויזען	12,57	סטרעקוו	8.58
בערלין—פאריז (לוקסוס)	13.04	ווארשע	10.39
ווארשע	13.15	לעמבערג	10.40
ווארשע	13,47	ווארשע (לוקסוס, מאנטאג, מיטוואך, פרײַטאג)	11.58
קוטנא	14,10	ווארשע	12.44
לעמבערג (דורך סקארזשיסקא)	15.25	פויזען	13.32
שעראדז (שבת, זונטאג, חגא-טעג)	16.40	קוטנא	13,45
ווארשע (לוקסוס, מאנטאג, מיטוואך, פרײַטאג)	11.58	קאלושקי	18.05
סטרעקוו	18.35	פויזען	18.40
לאוויטש	19.38	פאריז—בערלין (לוקסוס)	19.05
קוטנא—דאנציג	20.15	קוטנא	20.13
קראקא (דורך ראקיטשין)	20.35	ווארשע	21.48
פויזען	21,58	קוטנא	22.05
בערלין—פאריז (שנעל-צוג)	23.14	שעראדז (שבת, זונטאג, חגא-טעג)	22.10
קוטנא	23.58	ווארשע (שנעל צוג)	23.06

דער גרויסער קאמף

אין די רייהען פון דער סאוויעט-רעגירונג.

(ענדע פון זייט 4).

סען אין דעמאלט די פראלעטארישע רעוואלוציע. א קאמף געגען די פאליטישע פארשטעהער פון „נעפ" (די וואס פרעדיגען א נאציאנאלע פאליטיק פאר רוסלאנד), אנ'ענטשיידענער קאמף געגען דעם, וואס די פארטיי ווערט פערוואנדעלט אין א קאפיטאליסטישער פארטיי. די אפשאפונג פון דער דיקטאטור פון אונז פערזאן אין דער פארטיי. א ברייטע ארבייטער-דעמאקראטיע. פערשטארקען די אינדוסטריאליזאציע אין לאנד, וואס זאל פערזיכערן דעם פארצוג פון דער נאציאנאליזירטער אינדוסטריע איבער דער קאפיטאליסטישער אינדוסטריע. די ארגאניזאטארישע קרעפטען און די קאפיטאלע פון דער מלוכה זאלען אריבערגעפיהרט ווערען פון דעם האנדעל אין דער אינדוסטריע. פערקלענערן די קוואליטעט פון די בחורות און פערקלענערן דיזער קאסט-פרייז. א קאמף געגען די פאראזיטען, וואס צופרעסען דעם הארבעלס-אפאראט. וואס אנבעלאנגט דער פאליטיק, וואס האט אנגעשווענדעט ווערען אין בעצוג צו די פויערים, זענען צווישען אונז אליין פאראן מיינונגס-פערשידענהייטען. מ'מוז אפשען זאגען, אז צוליב די פערדינונגען אונטער וועלכע אונז קומט אוים צו ארבייטען, האבען מיר נישט געהאט קיין מעגליכקייט אויסצוארבייטען א געמיינשאפטליך, איינהייטליך עקאנאמיש פראגראם. צווישען אונז זענען פאראן פערשידענע ריכטונגען. פארלויפיג איז אבער איין זאך זיכער: וועלכע גרופע פון אונז עס זאל נישט בעקומען די מעגליכקייט צו בעשטימען די פאליטיק פון דער פארטיי, וועט זי די ערשטע זאך אפשאפען סטאלינ'ס דיקטאטור און פאר דער פארטיי, וועט פערטרייבען די בירוקראטיע און דעם געזונדעניעה רעזשים אין דער פארטיי.

— אבער אויב דאס איז מעגליך אהן דער איינמישונג פון דעמאקראטיע אין לאנד? — האב איך געפרעגט.

— דאס איז צוקונפטס-מוזיק, ווייל דעם רעזשים מוז נאך ווערען. און געשעפ־טליכ, פאר אונז איז קלאר, אז די ערשטע צייט וועלכע אונז אויסגעקומען נאך מעהר צו פערשטארקען דעם קאמף געגען אינערע קלאסען-פיינד. די ארבייטער-דעמאקראטיע איז נויטיג פאר אונז ווייל נאר זי קען ארויסרופען די אוני־ציאטיווע און דעם ענטוזיאזם פון די ארבייטער-מאסען.

וויטער גיט דער קארעספאנדענט א געטרייע לאראקטעריסטיק פון די וויכטיגסטע פארשטעהער פון דער קעגנפארטייאישע צוזאמען און פון דער ריכטונג, ווי אזוי די אויטאריטעטן פון אלע קאמוניסטישע פיהרער איז שטארק געפאלען מיט די מיטגלידער פון דער פארטיי. „אויך אין די רייהען פון דער אפאזיציע, שרייבט ער, איז נישטא קיין צוטרוי צו זיין פיהרער. זינאוויעוו'ן און קאמענעוו'ן קאן מען נישט מוחל זיין, וואס דעם ריוועט פון פערפאלגונגען געגען טראצקי פאליטיק האבען זיי אייגנטליך שיעור אין דער פארטיי, און זיי האבען צוזאמען מיט סטאלינ'ען בעווינענט פון די שטעלען, אויסגעשלאסען און פערשיקט די פראקטיקאליטעטען און די מיטגלידער פון דער ארבייטער-אפאזיציע.

ווארשטאט פאר'ן אויפבוי פונ'ם לאנד.

(ענדע פון זייט 6).

געווארען פון אויגוסט תרפ"ו ביז היינט. און איצט אלץ, וואס כ'איז אויפגעשטאנען פון אויגוסט תרפ"ו ביז היינט. דער אויפערגאנג פ.ו לאנדאן קען ארץ-ישראל דאס אויסקערשטעלט פאר א נייעם מצב. דאס הארץ האט געצויטערט. דער אויפערגאנג פון א וועלט-צענטרום צו א קליין שטיל געטעלע און ירושלים, פער־בינדונגס-שווערינקייטען מיט פיל לענדער און נאך דערצו דער אונמיטעלבארער דרוק אויפ'ן אויפבוי פונ'ם לאנד. די צוועלף מיזען פון די צוועלף צימערן זענען אפען פאר אלעמען: פאר פיליפס ווארבורג און פאר מארשאל'ס זוהן און ביז צו דעם תימנ'ער. ווער כ'האט עפעס צו בעקלאגען זיך, זאל קומען און זיך בעקלאגען. ס'האט נאר קיינער נישט געזאגט: א פערמאלטע טיר האט איך געפראפען. ס'איז דא געווען און מען האט דעם קאפ צו יעדער זאך: אויפצונעמען פאנדסוליען און ווטשריגאליסטען. דירעקטע און אפענע פערבינדונג מיט'ן ישוב און איבער אלע ריכטונגען און שאטירונגען. די וואשינגטאנער-קאנפערענצען און אם די צימערן זענען געווארען א „שם-דבר", וועו די ווערט אדער פליטער'ן די סטענא־גראמען, וועט פאר דיינע אויגען אויפ־שטייגען א פילשטענדיג בילד איבער'ן אויפבוי פונ'ם לאנד און איהר גאנצען פערנעהם. אוועקגענומען געווארען די פארמאלטעטען, א גראדער אפענער שטיל אהן פערדרעהעניש. עס איז נייע טאפען געווארען א פונקטע פאר אלע אזן פאר די לייטער פון די ארבייטען און אנ־פיהרער פון די אפטיילונגען. און דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, ווען צוזאמענצו־ארבעטען מיט די שעפער פון דער געזעל־שאפטליכער מיינונג, זיי זאלען זיין אויסהערען, קריטיקירען און געבען ענטפערן. עס איז געגעבען געווארען די מעגליכקייט די פירדער צו בעגעגענען זיך מיט דער געזעלשאפטליכער מיינונג, אויסצוהערען אלע פראגען. עס איז געגעבען געווארען די מעגליכקייט די פעדער-מענשען צו בעקענען זיך מיט די אונטערנעהמונגען, אויבהערען די מאטי־ווען און דערווייטען זיך פון אלע שווערינ־קייטען. א גרויסען ווערט האבען אויך די קאנפערענצען מיט די פערטרעטער פון די פערשידענע קרייזען, א ווערט צו דער־געהנטערן די קרייזען צווישען זיך, א ווערט צו בעזייטיגען די בערזעלבליכע רעי־בונגען, צוריקקעהרען צום אויפקלערען די סיטואציען און דעם קאמף צווישען די סיסטעמען. און דאס וויכטיגסטע פון אלעם איז, דיר'ל'ן איבערגעהן אין ירו־שלים אינ'ם הארץ פון לאנד, געפיהלט זיך דאס צענטראל-בירא אינ'ם הארץ פון דער ארבייט, זי ציהט איהר יניקה פונ'ם מקור און זי שפייזט דעם מקור. דער כח פון אפעל, וואס איז ארוים פון דאנען, איז אנגעטראגען מיט ווירקליכ־קייט און נויט, און איז געווען שטארק און קרעפטיג.

די מאטעריעלע רעזולטאטען זענען גע־ווען: 440.000 פונט און משך פון די אלט חדשים, נעטא. און די רעזולטאטען פאר די זעלבע יאהר זענען 3 מיליאן ענג־לישע פונט נעטא. די ערשטע מיליאן און 28 חדשים, דער צווייטער מיליאן — און 25 חדשים, און דער דריטער מיליאן, דער לעצטער — און 24 חדשים. די רעזולטא־טען פון דער ארבייט: ביז 50 נייע דאר־פישע פונקטען, א צוויידעדערט ערצי־רונגס-אנשטאלטען, אנ'ערך פון הונדערט מיליאנען אינוועסטירטער, עפענטליכע אר־בייטען, פאלקס-געזונדהייט, פאבריקאציע, באנקען, אמונה. און נאר דיין פיס וועט בעטרעטען אויפ'ן לאנד, וועלען דיינע אויגען זעהען די רעזולטאטען. די שטא־טען, וואס זענען אונטער דיינע פיס און די עלעקטרישע ליכט, וואס איז פאר דיי־נע אויגען. דער פויער, דער ארבייטער, דער פאבריקאנט, דער הויז-פויער, דער קרעמער, דער בעל-מלאכה, דער לעהרער, דער דאקטאר, דער רב, דער שוחט — דער כוהל פונ'ם קרן-היסוד טרינקט אלע און.

און די רעזולטאטען וואלטען געקאנט זיין א סך גרעסערע, און די אויסגאבען פונ'ם פערטען מיליאן וואלטען געקאנט זיין קלענערע, מיט איין בעדינגונג: עס זאל פערגרעסערט ווערען די אפפערוויליגי־קייט אויך אין דער ארבייט. און דער פראפאגאנדע. עס זאלען זיך פערמעהרען פרייוויליגע פראפאגאנדיסטען, צו זאמלען געלד. מיט דער שטייגערונג פון די הל־נבות וועלען פערקלענערט ווערען די הוצאות. דאס איז אנ'איינזיגערער געווין. גרויס זענען די טעטען, וואס זענען אויפ־געטאן און דערגרייכט געווארען. מען זאגט: די גרויסע לופט-פליהערס האבען איינגענומען די לופט-ליניע. איך שווער אייך, אז מיר האבען מעהר אויפגעטאן; מיר האבען איינגענומען די לופט-ליניע. איך שווער אייך, אז מיר האבען מעהר אויפגעטאן; מיר האבען איינגענומען דאס לופט אליין, מיר האבען איינגענומען דאס פאלק. וואס לעבט און דער ליפטען, צו־שפרייט און די לופטען און מיר האבען עס פערוואנדלט צו א גרויסער שאפונגס-ארבייט און דא האלטען מיר ערשט פונ'ם אנהויב. — — —

און און דעם צענטרום פון דער נאצ־צער שאפונגס-ארבייט, זיינע אויגען און הארץ, זענען דא, אונ'ם רוהיגען דורף, אונ'ם שטילען געסעל און ירושלים. דא קאנצענטרירען זיך די דראטען. פון דאנען געהען ארוים די בעפעהלען, דא ווע־רען ארויסגעגעבען די לאזונגען. פון דא־נען ווערען ארויסגעשיקט די שליחים, דא וואכט דאס אויג, און עס הערט דאס אויער. דא איז די געארדענטע אויפזיכט אויף דער גאנצער געוואלטיגער מאשי־נעריע. דא רעגט דער קאפ און דאס הארץ פונ'ם פאלק. דא איז דער ווארשטאט פאר'ן אויפבוי פונ'ם לאנד.

חברון, י"ב תמוז תרפ"ז.

חוזק

הומאר און סאטירע — פון דער וואך —

צוזאמענגעשטעלט — דורך — אב—נעק.

נחמו! נחמו!

פון גראף סאלי.

טרייסט זיך יודעלעך אין פוילען
טרייסט דערהייל זיך מיט הנחות,
כאטש די גליקען זענען שיטער
און אין מאטע איז מדחת...

טרייסט זיך פעטער יענקי-דודי'ל,
זאל די וועלט דאך פראטעסטירען
דיינע דאלאר — ביזט זיכער
וועט נישט קיינער באיסאטירען...

טרייסט זיך כינע, געלער גולם,
זאל דיין חורבן נישט מהעלען
וועטן מעלקען, הענגען, שיסען
וועט סיין מענשען דיר נישט פעהלען...

טרייסט זיך מאגיסטראט דו לאדזער
מיט דיין פליגעל, מיט דעם לינקען,
ביז ס'וועט זיין קאנאליזאציע
וועט נאך לאנגע יאהרען ש...

טרייסט זיך „מאי" דו נוטער רופא,
כאטש דו האסט א נרוים הצטרכות
גרוים וועט זיין דא דיין ממשלה —
ס'פעהלט איז לאדז ביי אונז סיין פארכעס...

טרייסט מיין הייבעל זיך אויך דאטשע
מיט די בלומען וואלד און קארן,
כאטש דו האסט נישט וואס צו סייען,
דאך „פערברענט" ביזטו געווארען...

זאל דער טראמווי-רדיש פערשטומען,
ס'וועט נישט נישט ציטערן די ערד
ס'איז א נוטע צייט געקומען —
טרייסט זיך אלע לאדזער פערד...

דעם רבינ'ס קלוגע עצה.

אנ'אמעריקאנער זוהן פון דעם נייגע־בארענעם גביר מאקס קרופניק האט זיך פערליבט איבער די אויערען אין יאטקע טרעגער'ס געמאליאוועטע קראסאוויצע.

איז ביי די קרופניק'ס געווארען א געוואלד: סטיימס! א דאקטאר, א בן-יחיד, פון אזא שמיעטאנקאווע פאמיליע מיט א טראגאגניערקע, וואו איז דאס דערהערט געווארען אזא סקאנדאל!

פרובט מען אויף דעם יונגען נעסקינ־משטעטען דאקטאר חירקען מיט גוטען און מיט בייזען. ס'העלפט נישט, זי איז איהם אריין און בענוג!

זענען די קרופניק'ס געפאהרען צום פאשעטנעווער רבי'ן אנ'עצה האלטען, זיי האבען פאר'ן רבי אויסגעגאסען זייער ביטער הארץ, האט זיך דער רבי פערטראכט און געזאגט:

„מיין עצה איז, ער זאל מיט איהר חתונה האבען, וועט זיך ממילא פון דער גאנצער ליבע אויסלאזען א בוידעם.

פיס, פיס, פיס!

1.

וואו מען געהט און וואו מען שטעהט,
סיי ס'איז שפעט און סיי ס'איז פריה,
פיס פון פרויען נאר מען זעהט,
אין דרויסען ביז די קני
פיס אין זשקען אלערליי:
גרין און געל און ווייס און שווארץ.
אויבען ציהען זיך צו זיי,
תאוה וועקען זיי אין הארץ,
פיס, פיס, פיס!
עס איז נישט אויסצוהאלטען.
נישטא קיין ארט אין ערגעץ
פון זיך צו בעהאלטען.

2.

געהט א יוד אין גאס פערגאכט,
מנחה דאווענען ער געהט,
לאנגזאם שפאנט ער, פרום-פערטראכט,
און א שפיץ פון בארד ער דרייט.
פלוצים אויף א פלאץ ער זעהט
הייבלעך דעקט און פיס — א וועלד...
ער פערגעסט וואוהין ער געהט
און עס ווערט איהם הייס און קאלט.
פיס, פיס, פיס! א. אב. ה.

לאדזעריש.

צוויי לאדזער סוחרים האבען ביי א היגען אדוואקאט בעמאכט א שותפות־אקט, יעדער פון די שותפים האט דעם אדוואקאט אנגעגעבען פונקטען און פער־ווארענישען.

נאך דריי שעה „רעדאגירען" דעם אקט זענען די שותפים ארויסגעגאנגען זיך וואונשענדיג מזל-טוב.

אויף דער גאס כאפט זיך איינער פון די שותפים, ער האט עפיס פערגעסען צוצוגעבען, ביידע געהען צוריק און איינער זאגט צום אדוואקאט: מאניע מעצענאשע, שרייבט נאך צו, אז אויב מיר וועלען אם ירצה השם באנקראטי־רען, ווען די פירמע וועט ענדיגען, בין איך א גלייכער שותף צום ריוח...

מח-גימנאסטיק.

די וואונדערליכע ערשיינונג אין לע־בען פון די פיש איז דאס, וואס ביי זיי איז די „זי" פונקט אזוי שטום ווי דער „ער".

ס'זענען דא מענער, וואס רוהען זיך אויס נישט אזוי ווען זיי שלאפען, ווי ווען זייערע ווייבער שלאפען.

ווען מענער קומען זיך צוזאמען רע־דען זיי אויס איינער דעם אנדערן; ווען פרויען קומען זיך צוזאמען, בעקי־קען זיי איינע די אנדערע.

האט ער איהם אריינגעזאגט!

מתנגד (צו א חסיד): רביים דאר־פען אויף יענער וועלט פיטערען די רי־ציגאציע, מ'וועט זיי דאך דארט געבען צו עסען אזוי פיל שור הבר, לויתן, זיי קענען זיך דאך חלילה דעם מאגען קאַ־ליע מאכען...

חסיד: און דו וועסט דארפען מיט־נעמען א פאר פראשקעס כינע.

מתנגד: פארוואס עפעס כינא?

חסיד: ווייל דו וועסט דארט בע־קומען ס'קדחת.

8-טונג! דאס לאדזער טאגעבלאט בעקומט מען טעגליך 6 א זייגער פריה אין אלע באהן-קיאסקען פון „רוך" („Ruch")

וואס א ליטוואק קען!

פוילישער: וואס א ליטוואק קען! סך הכל דריי יאהר אין לאדז, געקומען מיט נישטיגע 500 דאלאר און איצט!

ליטוואק: וואס איז איצט?

פוילישער: איהר זעהט דאך ווי ביי איהם איז געמאלט.

ליטוואק: דאיינו!

פוילישער: ס'איז געמאלט, אז ביי איהם איז קען לחם נישטא.

סאקר.

פאמער דאך!

— אז דיין הייבעל איז אליין אוועק־געפאהרען קיין קארלסבאד, צוואס האסטו איהר געמאכט אזעלכע רייצענדע קליידער?

— אפשר וועט זיך דארט טרעפען א פרייער און וועט זיך אין איהר פער־ליבען.

ער האט א טעות געהאט.

— וואס, דו לעבסט נאך? איך האב דאך געלעזען, אז דו ביזט געשטארבען.

— יע, דאס איז געווען מיין טאטע.

— דיין טאטע? אי, אי, אי, — א שאד!...

צווישען שכנ'טעם.

— וואס טוט איהר'ס מאן?

— ער האלט ביים אויסטראכטען א לופט-שיף.

— נו, ווי האלט ער?

— לופט האט ער שוין, איצט פעהלט איהם נאר א שיף.

ער לאזט זיך נישט.

שעף (צום בוכהאלטער): איהר וועט אפשר טרינקען א גלעזעל כרמל?

בוכהאלטער: איך טרינק נישט.

שעף: וועט איהר אפשר פערויכערן א ציגאר?

בוכהאלטער: איך רויכער נישט.

שעף: ווילט איהר אפשר הערען מיין טאכטער שפילען אויפ'ן קלאוויר?

בוכהאלטער: איך האלט נישט פון חתונה האבען.

זי איז יוצא אהן די מאמע.

ער (צו איהר אויפ'ן אויער): אז איך וועל דיך קישען, וועסטו שרייען און רופען דיין מאמען?

זי: צו וואס? דו ווילסט דען די מא־מע אויך קישען?

צווישען באלוטער וועבערס.

ערשטער וועבער: וואס הערט זיך, האסט גענוג ארבייט?

צווייטער: נישקשה, כ'בין אזוי פער־הארעוועט, אז איך האב אפש קיין צייט נישט ארויסצוגעהען אין גאס זיך בעט־לען אויף א מיטאג.

מוחל טובות.

ווייב: אז איך וועל זיין אין זאקאפאנע וועל איך גאנצע נעכט חלומ'ן פון דיר.

מאן: בלייב בעסער ביי מיר, און חלום וועגען זאקאפאנע.

פון דער קארטען-שפראך.

קינד: איז דאס אמת, אז חתונה האבען איז א קארטען-שפיל?

פאטער: גאנץ ריכטיג, מיין קינד, ביי קארטען קען מען א מאל געווינען אויך. און חתונה האבען איז „מוסאווע פשעגראנע".

פארזיכטיג מוז מען זיין.

— פארוואס פיהרט מען צו דער חופה?

— ווייל אין א געפעהרליכען וועג איז א מורא צו געהען אליין.

א נו, טרעפט!

רעטעניש № 45

פון סאקראטעס.

מיין ווייב איז אוועק גאנץ ווייט,
מיין פאטער וויל נישט זיין קיין לייט,
די באבע פיהרט מיט מיר א שטרייט,
איך אליין, בין גרויס און קליין
אין דער וועלט זעהר פאפולער
ווער איך בין, זייט מוחל און קלעהר.

* * *

די בעדייטונג פון רעטעניש נ' 44 איז

וואהלעז.

די ערשטע צעהן האבען געטראפען: יצחק בער רוסאק, רעגינא בך, מנשה בלארטראוויטש — גדאנסקא 22, איטע גראסמאן, לייב גרינשפאן — פיעטרי־קאווער 18, שאול זיידעמאן — נייע־ציגעל-גאס 44, ב. רייגער, ערנא האנ־דעלסמאן, שלמה קאמצוקער — ווסכאדניא 6 און דוד שליאמאוויטש.

קופאן.

ענטפער אויף רעטעניש № 45

נאמען ____________

אדרעס ____________

בעדייטונג: ____________

שניידט אויס דעם קופ.

מעמער זיך פערווייילעז.

פראגראם פון דער „לינת-הצדק"-פערוויילונג.

דעם „חוזק"-רעפארטער איז געלונגען צו בעקומען דאס פראגראם פון דער „לינת-הצדק"-פערווייילונג אין „הלענאוו", כדי דעם כלל-ישראל צו אינפארמירען וואס ס'עט זיך אלץ דארט אפטון, ברענ־גען מיר דאס פראגראם ווי ס'געהט און שטעהט:

ביים אריינגאנג אין „הלענאוו" וועט שטעהן אנ'עהרען-וואך פון די „לינת-הצדק"-וועטעראנען: רפאל שראדעק, יונה מיאנטעק, ארזשוש לאקריץ און אנדערע בעקרוינטע העלדען, וואס האבען אין „לינת-הצדק" היסטארישע רעכט.

אין גארטען ווערט אויפגעשטעלט א טריומף-טויער פאר די מערסטערע-מיט־גלידער וואס ענטפערען א גאנץ יאהר דעם אינקאסענט: „פאנע ניעמא וו'דאמו!" פאר א טייל מערהאלטונגס-מיטגלידער, וואס וועלען דעם זונטאג צום ערשטען מאל בעזוכען „לינת-הצדק", ווערט איינ־געארדענט א ספעציעלער „ברוכים-הבאים-קיאסק".

דעם „חסד של אמת" אויף צופיקניק ווערט איינגעארדענט א „לעבעדיגע" פאנטען-לאטעריע מיט א סך ווערטפולע חפצים ווי: א לעבעדיגער ענגעלאזענער אינדיק (נישט קיין מלחמה-גביר חלילה...) א קאזע (נישט קיין מאדערנע פאביענקע...) א קעלבעל (נישט קיין דאזשאר...) און נאך א גאנצע רייה לעבעדיגע סחורה ווי: קאטשקעס, הענער, הינער, טויבען, קרוליקעס (א חוץ דער קליינער רומע־נישער „קרוליק", וואס קומט דא נישט אין בעטראכט).

כדי אין די זייטען-אלעען צו פער־מיידען „סכסוכים" און אנדערע „ניעפאָ־ראזומיענעס" ערדענט „לינת-הצדק" איין די פערוויילונג האלב חודש, כדי די לבנה זאל פון צייט צו צייט קאנען כאפען א בליק דארט וואו מ'דארף...

אין אלגעמיין האט דער „לינת הצדק" פארגעבערייט פאר די בעזוכער פערשי־דענע" ואטשטיקעס" מיט וועלכע דער עולם וועט כסדר ווערען געמינטערט.

דאס וועטער וועט זיין אילומינירט, און אז מ'וועט זיך גוט איינקוקען אין די מיסטעע טיפעניש פון ים, וועט זיך פערשטעלען א פאנטאסטיש בילד א סאניטאר-אויטאמאביל פון „לינת הצדק", דאס „בילד" וועט אבער באלד פערשוואונדען...

די ארדנונג אין גארטען וועט געהאל־טען ווערען פון די „משמורים-דרוזשינע", וועלכע איז ערוועהנט מיט נאהראטשן פלעגע.

אויף יעדער אלטאנקע וועט זיין צוגע־קלאפט א שילדעל: „לאמיר זיין גע־זונד!..." שטאקהאטער בוטעס אין גאר־טען, אוגאטאווישע אויפ'ן ארט. לופט — נישט בעגרעניצט, בענק — נישט פערזיכערט...

עפקאפירט און איבערגעגעבען פאר'ן „חוזק" פון האניג-פוינעל.

א וועלט אויף פליגלען אנשטאט רעדלעך.

פון מ. סאץ.

דעם יונגען לינדבערג'ס נביאות האט אויך ווידערהאלט קאמאנדיר בוירד, אז אין א צייט פון צעהן יאהר, וועט איינגעשטעלט ווערען א רעגולערע לופט-פליהערײַ פאר פאסאזשירען, און אפשר אויך פאר פראכט איבער'ן אטלאנטישען אקעאן.

עס קאן זיין, אז די דאזיגע לופט-פליהער זענען שוין דערין א ביסעל צו גרויסע פאנטאזיארען. זייער פערפליהען א ביסעל צו פאנטאסטיש און אזא נביאות, וואס איז אפשר גאנץ נאטירליך פאר מענשען, וועלכע שוועבען שטענדיג אין דער לופט. ווען מען זאל אבער נישט זיין אזוי אפטימיסטיש ווי זיי זענען און מען זאל אפילו א ביסעל איינשרענקען די פליגלען פון אזא פאנטאזיע, קאן מען זיך דאך גאנץ גוט משער זיין, אז אין א צייט פון נאך א צעהן יאהר, וועט די מענשהייט גאנץ בעפליגעלט ווערען.

אויב אין אזא קורצען משך צייט זינט די ברידער ווראיט האבען געמאכט די ערשטע לופט-פליה-פראבע, איז שוין מעגליך געווארען אזא געלונגענער פערזוך, ווי פון דעם יונגען לינדבערג, און באלד נאכהער א געלונגענער פערזוך פון טשעמבערלען און לעווין פאר א פליה איבער'ן ים פון צוויי צוזאמען, און תיכף נאכדעם א פערזוך פון קאמאנדיר בוירד פאר א פליה פון פיר פערזאן אויף איין לופט-שיף איבער'ן ים, הייסט ווי ווייט וועט שוין דערגרייכט ווערען אין א צייט פון נאך צעהן יאהר!

אויב אבער אפילו דאס וואס געמען מעהר פון צעהן יאהר, איז דאך אפשר שוין נישט מעהר איבערגעטריבען צו זאגען, אז אין א נישט-ווייטער צוקונפט וועט די מענשהייט אזוי בעפליגעלט ווערען, ווי זי איצט בערעדערט געווארען. און אנשטאט א וועלט אויף רעדלעך, וועט זי ווערען א וועלט מיט פליגלען.

וויל זיך אבער צושטעלען און פאר-אויס, וואס דאס וועט ברענגען דער מענשהייט און דאס איז גראד אזא זאך, וואס לאזט זיך נישט פאראויסזעהען. זאגען מיר צ.ב.ש. אז עס וועט שוין דערגרייכט ווערען דער ווייטער ציל פון א רעגולערער טראנסאטלאנטישער און טראנס-קאנטינענטאלישער לופט-פליהערײַ. פאסאזשירען וועלען זיך טראגען אהין און צוריק אין דער לופט, און פראכט וועט פליהען אויף לופט-שיפען, אזוי ווי דאס איז איצט אין שווים-שיפען איבער'ן וואסער און אין אייזענבאהנען אויף דער יבשה. אז דאס וואס עס ווערט דורכגעבראכט איצט אין צייט פון א וואך וועט דורכגעבראכט ווערען אין דער קורצער צייט פון א מעת לעת. אדער ווי עס איז שוין די וואכעדיגע געווארענע טרוימערײַ, אז מען וועט אפעסען פרישטיק אין ניו-יארק, מען וועט בעשטעלען פאראויס א מיטאג אין לאנדאן, און צופליהען קיין פאריז דערנאך צו הערען די אפערע.

לאמיר זיך פארשטעלען, אז דאס איז שוין פערווירקליכט געווארען. איז די ערשטע פראגע: וועט שוין די מענשהייט גליקליך זיין? וועט זי גליקליכער זיין אויב דער וואס הייבט צו טאג, וועט עס דויערן מנאגענע זיבען מעת-לעת פון א פרישטיק אין ניו-יארק ביז א מיטאג אין לאנדאן און ביז הערען די אפערע אין פאריז.

ווען מיר שטעלען זיך די פראגע, אויב די מענשהייט וועט שוין גליקליכער זיין, מיינען מיר נאטירליך די גאנצע מענשהייט, אדער בעסער געזאגט אין יעדער שטיק אלע מיטגלידער פון דער מענשליכער געזעלשאפט. מען דארף נאך פרובירען מאכען א פערגלייך פון דעם געגנט, וואס מען האט איצט און קענען אריבערפאהרען דעם גרויסען ים אין צייט פון כד הפל זיבען מעת לעת. דאס איז דאך אויך עפעס נישט קיין קליינינקייט געווען, ווען עס איז מעגליך געווארען, אז ראטשילד זאלען זיך מיט אזא שנעלקייט אריבערטראגען איבער'ן ים. נאך אליינצען מיט א יאהר דרייסיג צוריק האט געדויערט דאפעלט אזוי פיל צייט אריבערצופאהרען דעם ים.

געקומען אלע מענשען פון דעם פערבעגונגען צו זיין הייטיגע, וואך דא און איבעראלמאל שוין אין פאריז; די מיליאנען מאסען פון אייראפא און פון אמעריקא פאהרען איצט נישט ארום, ווען עס איז מעגליך אין איין וואך, ווי זיי זענען נישט ארומגעפאהרען ווען עס האט געדויערט דריי וואכען. און אזוי וועלען זיי מסתמא נישט ארומפליהען אזוי ווי די פייגלען אין דער לופטען, ווען עס וועט מעגליך זיין צו עסען פרישטיק אין ניו-יארק און בעשטעלען א מיטאג אין דעם זעלבען טאג אין לאנדאן אדער אין פאריז.

די הנאה פון אזא שנעלען אריבערטראגען זיך פון איין פלאץ אויף אנ'אנדערען פלאץ, וואס דאך ווידער אמאל זיין פאר יענער קליינער צאהל מענשען אין דער געזעלשאפט, וועלכע וועלען דאס קאנען בעהויפטען, ווי זיי קאנען דאס איצט בעהויפטען און איבערשווימען אויף א דאמפ-שיף אין איין אכט טאג פון דער זייט ים ביז יענער זייט. די גרויסע מאססען, וועלכע זענען שוין הארטע ארבייטער, אדער שטענדיג בעשעפטיגטע אין אנגעשטרענגטע אויף זייער וואך-ווערקענטליכער הארעוואניע פאר חיונה, זיי וועלען דאך נישט הנאה האבען פון פליהען, ווי זיי האבען קיין הנאה נישט איצט פון פאהרען אויף די שנעלע דאמפ-שיפען, מכוונען, ווען די גוים פאהרען זיי פון איין פלאץ צו דעם אנדערען.

אין די גרויסע מאראטאן, וועלכע זענען געמאכט געווארען פאר די בראווע פליהער, זענען נאר נביאות'ן ארויסגעזאגט געווארען — פראפעצײַהונגען פון גלות, וואס די לופט-פליהערײַ ברענגט דער מענשהייט. א ן דערציהונגען האט מען שוין דערין די פערבינדונג פון דער מענשהייט, די אויפשאפונג פון גרענעצען, און אין דער לופט זענען דאך קיין גרענעצען נישטא, און אזוי ווי עס זענען נישטא קיין מחיצות אין דער לופט, אזוי וועלען אויפהערען צו זיין די אפשיידונגען פון פעלקער א ן מחיצות צווישען מדינות. כמעט די איינציגע חלומות פון א קאסמאפאליטישער וועלט, וואו אלע מענשען זענען איין מענשהייט און די גאנצע לופט איז פאר אלעמען גלייך צו טהען.

פילט מען זיך אבער צו גלייך איצט און אנפאנג, דאס דוקא די לופט-פליהערײַ ארויסגערופען א קאנקורענץ-געפיהל אין די פערשידענע מדינות. דייטשלאנד האט זיך מתקנא געווען און מאכט איצט אנשטרענגונגען צו ווייזען די זעלבע קונץ וואס אמעריקא און זי זוכט נאך איבערצוייגען אמעריקא. זי קלייבט זיך ארויסצושיקען א לופט-שיף מיט א גרעסערער צאהל פאסאזשירען, וועלכע זאלען אריבערפליהען דעם גרויסען ים. קלייבט מען זיך אין לאנדאן אויך איבערצושטייגען דעם האוויגען אויפטו. און סאוויעט-רוסלאנד, וועלכע איז פליצלינג געווארען עפעס אזוי שטיל ווי א קעצעלע, נאכדעם, ווי עס האט אויסגעוויזען, אז זי שארפט די ציין ווי א לייב, האט שוין אויך געלאזט וויסען, אז איהרע לופט-פליהער וועלען באלד ווייזען די קונץ און וועלען פליהען די ווייטסטע שטרעקען, וועלכע איז ביז איצט פון לופט-פליהער דערגרייכט געווארען. און די רעקארד פון זייער פליהען, וועט דוקא זיין קיין אזיען.

זעהר אויפפאלענד איז דאס, וואס די רוסישע לופט-פליהערײַ פערמעסטט זיך דוקא אויף ווייטע שטרעקען אין מזרח. דאס איז עפעס ווי אנ'אנדייטונג און א סטראשען פאר ענגלאנד. ווי עס איז שוין די טראדיציאנעלע טענדענץ פון דער רוסישער פאליטיק. דאס איז אויפפאלענד דערפאר, ווייל דאס ווייזט אונז, אז פארלויפיג איז דער בליק פון די בעזונדערע מלכות אויף לופט-פליהערײַ נאכ'ן שטייגער מיליטערישער פון פערברייטערונג און אויסבייטונג.

עס האלט דאך געוועזען קאנקורענץ צו דרענקען, אז דאס האט זיך בלויז צוגעפאלט דער כפארדעם-געפיהל ביי די דייטשען, ביי די פראנצויזען, ביי די ענגלענדער און ביי די סאוויעטען. גלייבער איז דאך דא עפעס אזעלכעס אין שפיל, גלייבער ווייל מען דא איניגע די אנדערע ווייזען, אז ווען עס וועט זיין גיטיג, וואס מען זיך אויסצער דעם צהיינטען ארומפליהען און צייט ארייננ. דאס זענען די זעלבע ציילען, צוליב וועלכע לופט-פליהערײַ איז אויסגענוצט געווארען אין דער צייט פון דער שוידערליכער וועלט-קאטאסטראפע.

און ווי לאנג די לופט-פליהערײַ וועט נאך דאס האבען אין ציל איז פון א פערברידערונג פון דער מענשהייט נאך אזוי ווייט. ווי ווייט דאס איז געווען, ווען עס האט געדויערט וואכען לאנג צו קומען פון איין לאנד צו דעם אנדערען און ווי דאס איז איצט, ווען מען קאן אין אכט טעג אריבערשווימען דעם ים אויף א דאמפ-שיף.

דורך. מען קאן נאך נישט זעהען פאר דער נאהענטער צוקונפט יענע גליק פאר דער גאנצער מענשהייט, וואס די לופט-פליהערײַ וועט ברענגען, ווי לאנג דער צוועק איז קאנקורענץ אין האנדעל אדער קאנקורענץ אין קריגס-כחות. כל-זמן די ציילען און די שטרעבונגען זענען אזעלכע, איז נאך די גליקליכקייט דערפון א צווייפעלהאפטע. אלס הנאה קאן דאס ווערען צו וואוילטאג פאר א קליינער צאהל פריוויליגירטע דורך פערמעגען, און אלס א פראקטישע אנווענדונג קאן דאס אויסגענוצט ווערען אלס קאמפס-מיטעל מעהר, ה. ה. אלס פערטיליגונגס-מיטעל.

און דאך, נישט קוקענדיג אויף די דאזיגע בעטראכטונגען, האט אבער די דאזיגע גרויסע פערווירקליכונג דעם כח אויפצורופען אמת אויף די פליגלען פון פאנטאזיע און אויפצוטראגען אונז העכער און ווייטער צייטען, און וועלכע אין די הנאה פון פליהען שנעל פון איין פלאץ צו דעם אנדערען, און די אפשאפונג פון מחיצות קאן פערווירקליכט ווערען. האט דאך די פערווירקליכונג פון פראגען זיך שנעל אויף דערווייטער פערווירקליכט אז די הנאה פאר אנ'אנגעי העכער גרויסען טייל פון דער געזעלשאפט אין די פראקטישע עקאנאמישע פערהעלטענישען. ווער פאהרט עס איצט נישט און אנ'אויטאמאביל — א גאנצע וועלט אויף רעדלעך. און אין א סך גרעסערען מאסשטאב קאן זיך דאס נאך פערווירקליכען, ווען די וועלט וועט בעפליגעלט ווערען און מענשען וועלען ווי מיט ארטער-פליגלען אויפהויבען זיך העכער פון די וואלקענס, וואס פערדעקען איצט דעם הימעל פון דער מענשהייט!..

גאָלד, בלוט און פרויען.

א ראמאן פול מערקווירדיגע איבערלעבענישען און לײַדענשאפטען.

(84-טע פארטזעצונג.)

— וואס רעדט איהר, גרעפין? וואס האב איך דען געזאלט העלפען, ווען איך זאל שוין געהאט האבען דעם בריף? האב איך דען דערמיט געקענט צוריקרופען דעם קייזער'ס גנאדע? איך האב געקענט זי פערלענגערן און פערשלעפען, ווייטער גארנישט. דאס איז גארנישט. די הויפט-זאך איז, וואס די אלטע גרעפין האט נישט דערלאזען, אז עלווירא זאל חתונה האבען מיט דעם ארימען באראן. איך מוז היינט פאהרען קיין וויען רעדען מיט עלווירא'ן און איהר ערקלערען, אז דער באראן בעטייטי איז זעהר ארים. זי קען איהם נישט הייראטען, ווייל ער איז קוים, קוים אימשטאנד זיך צו דערנעהרען מיט זיינע מענשען. איך האלט, אז עלווירא וועט מיך פערשטעהן. אויסהערען וועט זי מיך געוויס. איך בין דאך איהר רעטער.

אזוי ווי ער האט אזוי גערעדט, איז אנגעלאפען א קארעטע אין הויף. מאקס ראדעצקי איז ארויסגעשפרונגען פון איהר און אין איניגע מינוט ארום האט ער ארומגענומען זיין מוטער.

ער האט באלד אנגעהויבען צו דערצעהלען, וואס ער האט געזעהען און [illegible]

דער בעל תשובה.

(ענדע פון זייט 7.)

מעהר פער'חידושים און יאן ווידער אויף דער נישט פערשטעהן זיינע פערבארגענע מעשים.

[illegible] איז א חולה מסוכן. לויפען אלע צו איהם אהין: דער רב, די חשובע חסידים. מ'רעדט צו איהם; מ'פרעגט ביי איהם — דער בעל-תשובה אליין רעדט גארנישט. ליגט איינגעהילט אין טלית, שעפטשעט מיט די ליפען, אבער קיינער הערט נישט און פערשטעהט איהם נישט. לאזט נישט אראפ פון די איינגעזאמעלטע קיין אויג. זיין בליק איז פול מיט חרטה און תחנונים. אמאנדע ציטערט ער זיך היסטעריש און מיט'ן לעצטען ביסעל כח שטאמעלט ער ארויס: אוי, אוי, חטאתי, אוי, אוי אשמתי. די אויגען ווערען פערגלעזערט און מאכען זיך ביסלעכווייז צו. כ'נשטרויערט נישט לאנג און ס'איז יציאת נשמה.

דער רב מיט'ן מנין יודען דרייבען זיך און נישטערן צו זוכען צווישען דעם ארימען ביסעל פערמעגען. געפינען זיי ש"ס, ספרים איבער חקירה, לאטיינישע ספרי רפואות און צווישען זיי א לאנגע צואה, ביי וועלכער דער עולם ווערט, לייענענדיג, ערשטוינט און פערצוימערט. פון אויסגעערלענטען סדר היחוס וואס איז בעשריבען אין דער צואה, האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער בעל-תשובה איז א בן-עיר פון זעלבען שטעטעל און אלע האבען איהם דערקענט און זיך דערמאנט אז אין די יונגע יאהרען איז ער אנטלאפען פון שטעטעל פון בית המדרש ארויס אין דער פרעמדער וועלט אריין צו שטודירען. אלע אין איין קול האבען זיך אויפהעכער געהאלטען אין איין שרייען: מ'רבילע ר' חיים איסר'ס איז ער דאך! געוועזען אזוי פיל יאהרען דא און קיינער האט נישט געוואוסט!

איבערגעלייענט די צואה — האט מען דערנאך געפונען א תשובה-בריף, וועלכער איז געווען געשריבען מיט אזוי פיל בענקשאפט און ודוי, אז לייענענדיג האט דער רב און'ם מנין יודען זיך בעגאסען מיט ימים טרעהרען. דארט איז געווען בעשריבען זיין גאנצע לעבענסגעשיכטע, ווי אזוי ער האט פערבראכט ביז צוואנציג יאהר אין שטעטעלשען בית-המדרש, וואו ער האט יומם ולילה געלערנט, דערנאך איהם פערלאזען און אוועק שטודירען. אבער זעהענדיג אין דער פרעמדער [illegible] ער נישט רוהען געקאנט. ער האט אומעזיסט געזוכט פערגעסענע, פערמאטערטע, פערשלאפען און אונטערדריקט האט ער אראפגענידערט צו די געפאלענע. געשמאכט פאר זייער דערלייזונג. ער האט זיך מקריב געווען פאר אלע גאט'ס בריאים אהן אונטערשייד. אבער אומעטום האט מען איהם געגעבען מיט די פינגער און מ'האט זיך צוגעקוקט און דער שטיל, דערנאך שוין אלען אין גאס נישט קרעמפירט, איבערגעווינקען און איהם „זשיד", „יודע", „חושיא", „פערפלוכטער" נאכגעשריגען. ער האט אמאל חוזק געמאכט פון זיין שטעטעל. אבער אין דער פרעמדער וועלט האט ער זיך איבעראל אנגעשטויסען אויף האס, שנאה, נקמה און בלוט-דורשטיגקייט. „כ'האב געוואנדערט איבער גאט'ס גרויסע און פרייע וועלט, — שרייבט ווייטער דער בעל-תשובה אין זיין צואה — און כ'האב געזעהען בלוטיגע הערליכע אידען ווי די [illegible] געווארענע רויטע עפעל, וואס זענען אויסגעשטעלט אויף די פענסטער פון די פעלקער און וועלכע פערהילען זיך אונטער דער שיינקייט און הערליכקייט פון די בעפלומטע אידען-ציהרונגען און זייערע פערבארגענע [illegible] קעמפען דעם אנדערען, בעוואפנען זיך מיט פאנצערס און גרייטען זיך אויף בלוטיגע טעג, מלחמה צו האלטען אויף דער ערד, אין דער לופט און אויף ימים. כ'בין אנטלאפען אין די גרויסע שטאט, [illegible] פון גרויס-שטעטישען געוויש און געטומעל, אבער אויך דארט האב איך קיין מנוחה צו מיין נשמה נישט געפונען. דארט הערשען ארגיעס, צופלאקערטע לייַדענשאפטען און ס'נעהמט א האנדעל מיט פרויען-קערפערס ווי אויף א פערד-מארק. דארט מאכט משפחה זיין מוידער-יעדריגען, פיזיאלאגישען טאנץ און פון אונטער זיינע שווארץ-חושך'דיגע פליגעל פערזייהט ער שכרות, אויסגעלאסענקייט, זנות און [illegible], נישט אויסהאלטבארע עקעלדיגע קראנקהייטען, וואס פרעסען אויף די מענשען לעבעדיגערהייט און שניידען פון זיי שטיקער לייב. אויך דארט הרג'עט מען זיך און מען דורט'ט זיך, ווי חיות אין וואלד צוליב אויסגעלאכצטע לייבער פון פאלשע בעטריגערישע פרויען. די געוועלטשאפט פון חוה און איהר שלאנג. מען פירט דועלען א ן מ'שטעלט זיך אין נאמען פון שיינהייט, ליבע א.ן ראמאנטישע זיסקייט, וואס בעפליגעלט די זינדיגע נשמות מיט פערלאנגען פון נידריגע תאוות. כ'האב אומעטום נאר געזעהען ארמות, פאלשקייט, גזילה און כ'האב אין ערגיץ נישט געטראפען אפילו אנ'אפשיין פון מענשליכקייט און רחמנות. זייט מיר מוחל, מיין ליבע, צארט שטעטעלע פאר מיין אויסלאכען דיך אמאל. כ'האב דיך אמאל צו להכעיס געטון א.ן געשענדעט דיינע הייליגקייטען און חוזק געמאכט פון מיינע ברידער, מיט וועלכע כ'בין דא אין דיין שוים געבוירען און ערצויגען געווארען. כ'האב געמיינט און כ'האב געגלויבט צו זעהען א בעסערע, א שענערע, א ליכטיגערע וועלט. אבער וואו כ'בין געווען האב איך געזעהען ווי די ווערט פון דער ציוויליזאציע און טעכניק, די גרויסע צוואנציגסטע שטאק-בנינים העכער גרייכען אזש דורך די וואלקענס צום הימעל און פערשטעלען דארט די זון. און דארט שמעקט'ס פינסטער. זעלטען-וואו זעהט מען דארט א שטראהל ליכט. צווישען פאלק און פאלק; מענש און מענש שטעהען אזעלכע הויכע מויערען ווי די וואלקען-קראצערס און איינער פיהלט נישט דעם צווייטען. ס'איז א געטומעל, א געפילדער ווי ביים דור הפלגה. מ'איז שוין [illegible] די הימלען, אבער קיין משיח, קיין ערלייזער בעווייזט זיך נאך אלץ נים..

דער רב, ארומגערינגעלט פון מנין יודען שטעהט נאך איינגעהויקערט און געבויגען שוין באלד צו דער ערד און ער לייענט נאך אלץ פאר, ציטערנדיג מיט אלע איברים. דער מת ליגט אויף דער ערד ואן א בלייכער, צארנדיגער שמייכעל איז אויסגעקרימט איבער זיין טויטלעכען-פנים. און ס'דוכט זיך, ווי ער הערט אויס שווייגענדיג, וואס מ'לייענט פאר.

אין דער צואה איז ווייטער געשטאנען, אז זייענדיג אין דער פרעמד, האט ער נישט רוהען געקאנט. אנ'אונערקלעהרליכע בענקשאפט האט איהם געצויגען צו זיין שרש, געמיינט, אז ס'איז פארהאן אין דער דרויסענדיגער וועלט א העלערע און גרעסערע זון. אבער ענטמוטיגט איז ער געווארען. דארט, וואו ער איז געוועזען — דערצעהלט דער בעל-תשובה — האט ער קיין הארץ נישט געפונען. נישטא דאס מענשליכע פון דער נשמה-יתרה'דיגקייט

איינזאם, עלענד איז ער איבעראל געוועזען. פון אלע פערוויילונגס-געזעלשאפטען איז ער אנטלאפען א ן געפליהען אין א זייט און דאס הארץ איז אויסגעגאנגען פון א נאגענדיגער בענקשאפט. צום קליינעם פערוואָרפענעם שטעטעלע האט ער געבענקט און געצאפלט. אז א שבת, א יום-טוב געקומען. איז ער ווי א ווילגלאזער איבער די גרויסע רוישיגע גאסען ארומגעלאפען זוכען א קליין נידריג פענסטערל, וואס זאל מיט ריינע צוכטיגע פייערהענגלעך בעהאנגען זיין, דורך וועלכע ס'זאלען ארויסליכטען יענע שבת'דיגע פערבענקטע, צניעה'דיגע פלעמעלעך. אבער אומזיסט. די נאכטען ווייסען קיינמאל נישט פ.ן קיין מנוחה. שטענדיג מיט מענשען-פאליעם בעדעקט. דער איינזינגער טומעל פערמורט דעם אינגערליכען הארץ-נגון. די בענקשאפט איז אנגעפילט מיט עקסטאזע צאפלדיגקייט האט איהם פון אט דעם קאלטען דרויסען ארויסגעריסען און צוריקגעבראכט אין זיין קינדהייט-ווינקעלע און ער האט אויף זיך פאר א תשובה גענומען צו פערברענגען דא אינ'ם געבוירענעם קליינעם שטעטעלע איינזאם, פון קיינעם נישט בעוואוסט, פון קיינעם נים ענטדעקט.

די לעצטע ווערטער אינ'ם צואה-בריף זענען געווען: מיין ארים, הארציג שטעטעלע, ווי ליב האב איך דיך, ווי נאהנט ביסטו צו מיין הארץ, צו מיין נשמה. צוליב דיר בין איך פון דער וועלט אנטלאפען און צוליב דיר האב איך וועלטען פערלאזט. צו דיר האב איך פון מויזעס דער מגילען געקומען. קיינער, ווי דו, פערשטעהט נישט און פיהלט נישט אזוי מיין הארץ, מיין נשמה. יעדעס ביימעלע אויף דיין בארג. יעדער שטיין דא אויף'ן מארק איז א סטראפע, א גאנצער נגון אין מיין הארץ. אוי, ווי וואלט איך וועלען מיט דיר איינציג זיין. ס'טוט מיר אזוי וועה זיך מיט דיר צו שיידען, נאר וואס קאן מען מאכען, אז מען רופט מיך פון הימעל און איך מוז געהן"...

ביי די לעצטע ווערטער זענען אנגעקומען צו לויפען די צוויי דיינים מיט די גבאים פון דער חברה קדושא און דערזעהענדיג דעם בעל-תשובה ליגען אויף דער ערד מיט ברענענדיגע ליכט ביי זיין צוקאפענס האבען זיי שטיל אויסגעברומט: ברוך דיין אמת — און זיך גענומען צו רעכט טון...

לעטשניצע
62 פיעטריקאווער 62
טעלעפאן 31-53.

ד"ר ס. גוטענטאג
„ ל. פאמיליער

ד"ר ב. ראבינזאהן
„ מ. וואלפסאן
„ א. טענענבוים

ד"ר א. פאקשאנסקי
„ י. שרייבער

ד"ר ד. אלטערמאן
„ מ. פעלדמאן
„ ה. זעלדאוויטש-קלאשטקא
„ גוסטאווא זאנד-טענענבוים

ד"ר מ. מאשלאנקא

ד"ר פ. ברוין
„ י. סאלאווייטשיק

ד"ר י. סטופאי
„ ס. האלענדערסקא

ד"ר מ. קלאטשקא
„ באל. קאן

ד"ר לערנער

צאהן-ארצט: ס. שעוועס
„ מ. רעזניקאווא
„ ב. טשודנאווסקא
„ נ. קאצענבאגען

בעריהמטער פאָטאָגראַף-קינסטלער, פיחרט
אויס פאָטאָגראַפיעס אָהן קאָנקורענץ!

יעדע פאטאגראפיע איז א קונסט-בילד!

ספעציאַליסט פון קינדער-אויפנאַהמען נעמט אָן אַלערליי בעשטעלונגען און קומט צו די קליענטען אַ היים. די אויפנאַהמען ווערען אויסגעפיהרט דורך אַ אַפּאַראַט פון דער נייעסטער סיסטעם בייַ דער מיטהילף פון קינסטליכען ליכט. אַ חוץ דעם ווערען אויסגעפיהרט אַלערלייַ אויפנאַהמען ווי: פּאָרטרעטען, האָכצייַטס, ספּאָרטס, טעאַטער און מצבות-אויפנאַהמען אויך בעשטעלונגען אויף גרויס-צופאַהרען. דאָס הויז און די צייט פון טאָג שפּילט נישט צו די אויפנאַהמען. גישט קוקענדיג אויף דער גרויסער בעקוועמליכקייט זענען די פּרייזען זעהר צוגענגליך. בעשטעלונגען ווערען אָנגענומען פון אַ זייגער 10 פריה ביז 3 נאָכמ.

זאוואדזקא 39, 3-טער שטאָק, אַפּיצינע בייַ הערשאַפט סאאור.

גוט און ביליג! — גוט און ביליג!

שוין דערשינען:

בריוו פון דער מאַמע פון דער יודישער בינע

אסתר רחל קאמינסקא

מיט אַרייַנפיר און באַמערקונגען פון **מאַרק טורקאָוו.**

דאָס ביכל אנטהאַלט 73 בריוו, וואָס די גרויסע יודישע קינסטלערין האָט געשריבן צו:
יעקב דינעזאָן, מענדל עלקין, פאולא און נח פרילוצקי, אברהם יצחק קאַמינסקי, רעגינאַ קאַמינסקאַ, אידאַ קאַמינסקאַ, יוסף קאַמינסקי, זיגמונט טורקאָוו, יאָנאַס טורקאָוו א. א.

10 דרוק-בויגן. 5 בילדער. — פּרעכט-אויסגאַבע
— פרייז 3.75 זל. —

מיט באַשטעלונגען זיך ווענדן:
Kooperatywa „Bycher" Warszawa, Nalewki 2-a

אלע יודען

ערלעדיגען זייערע רעכטס-קאָנסולטאַנטען-ארבייטען אינם לאַנגיעהריגען קאָמפּעטענטען ביוראָ

זינגער, זאכאדניא 36
פּאַראַנט, פּאַרטער.

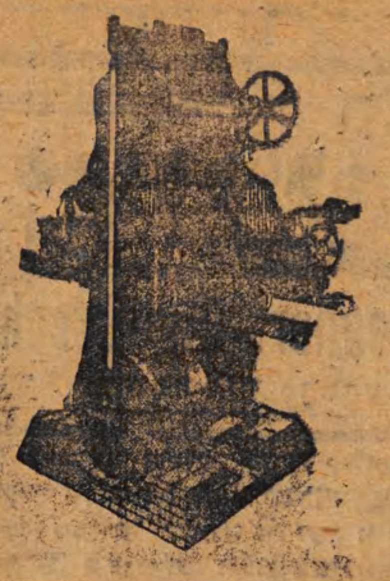

Zjednoczone Fabryki Maszyn
„UNIA"
dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Akc.
BYDGOSZCZ-WILCZAK

(די עלטסטע אין פוילען ספעציאל-מאַשינען-פאַבריק)
ליפערט אַלס ספעציאַליטעט:

קאמפלעטע איינריכטונגען פאר האלץ-בעארבייטונג.

מיט אָנפראַגען זיך צו ווענדען צום פערטרעטער:
Inżynier G. Praszkier,
Łódź, Zawadzka 16a
Tel. 27-52.

Gliklich i Lublinski

זאוואדזקא 5

סורטעטים, פולאַרדס, זיידענע און וואָלענע שטאָפן פאַר מענער, דאַמען, קינדער פון די מוסטערן די שענסטע. אויסגעאַרבייטע ווערט אַ צינדער פון ה' גליקליך און לובלינסקי אָט די בעדע שותפים צווייַ אויך די בעסטע וואָהל צום שפּרייכן די בעסטע גאַראַנטע אַלערלייַ פירמע גליקליך און לובלינסקי זענען שוין אין לאָדז בעקאַנט נאָר בייַ זיי ווערט אויסגעאַרבייטע סורטעטים שיין און עלעגאַנט. ס'איז די פירמע אַ בעוואוסטע איבעראַל שוין אָנערקאַנט ווער עס קויפט דער סחורה איינמאָל בלייבט שוין שטענדיג זייער קליענט.

זייד-ווארע-אפּרעטור

אדאלף ס. לאנדאו און זוהן
— לאדז —
28, פולק סמרושעלץ. קאניאווסקיך 52
(לויוויא) — טעלעפאן 52-34.
נעמט איבער צום אַפּרעטירן אַלע אַרט זייַדענע סחורות (קונסט און גלאַנץ-זייַד).

קואליפיצירטע

וועש-נעהערינס און א לערן-מעדעל
ווערען פון זאַפּאַרט געזוכט.
א. בלומענפעלד, זאוואדזקא 15.

ס'ווערט געזוכט

לוין-נעהערינס, לוין-שפולערינס, איבערלעך-נייערינס, רעפּרעסירערינס, אויספּרעסירערינס אין דער סחוטער-פאַבריק, גליקליך און לובלינסקי, זאוואדזקא 5.

א פענסטער

פאַר א זייגערמאכער ווערט געזוכט אין א גוטען פונקט.
אָפערטען אין „לאָ. ט." פאַר J. R. 17

Dr. med. S. Małowist
צוריקגעקעהרט
ספעציאַל-אַרצט: האַלז, נאָז און אויערן-קראַנקהייטען
Gdańska (דלוגאַ) 37, Tel. 15-93.
נעמט אָן פון 2 ביז 4 נאָכמיטאָג אין לעטשניצע „סאַניטאַס" צעגעלניאַנאַ 29, פון 12—2 נאָכמ.

פאר 12 זל.

לערנט איר אויס

טאנצען

פאַר אָנפענגער הייבט זיך אָן דער קורס דעם 3-טען פון יעדען חודש.
איינשרייבונגען אין דער טאַנץ-שולע פּאָלודניאָוואַ 10.
מיט אַכטונג ד. פרידוואלד.

אוי, געוואלד!

וואָס מוט מען צו שוצען פון די מיס!
ווילט איהר פטור ווערען פון שוצען פון די מיס און פון שלעכטען ריח, — לויפט געשווינד צו דעם צייטונגס-פערקויפער פּיעטריקאַווער 21 און קויפט דעם אמת'ן בעוואוסטען פּראָשעק ראַדיקאַל. מען בעקומט אויך דאָרט אַ זעהר גוט מיטעל צו וואַנצען און צו ווערים. געדענקט גוט דעם אדרעס פּיעטר. 21 בייַם צייטונגס-פערקויפער גאָלדבערג.

קונסטגראַף

ל. בערמאן

וואוינט אויף זאוואדזקא 19,
פראָנט 1-טער שטאָק.
נעמט אָן שילער פון 12—2 און פון 4—6.

3 מארגען לאנד

מיט ביימער

פרייזווערט צו פערקויפען. געלעגען אין שעהנסטער און געזונדעסטער געגענד בייַ לאָדז, מיט טראַמוואַי-פערבינדונג בעוואוינט פאַר הערליכע זומער-וואוינונג, סאַנאַטאָריום, פּענסיאָנאַט א. ז. וו. טעלעפאָן, אַפּטייק, לאַדען א. ז. וו. אין דער נאָהענטסטער נאָכבאַרשאַפט. דאָס גרונדשטיק קאָן צוליב זיין גינסטיגער געאָגראַפישער לאַגע (ליגט צווישען 2 וועגען און האָט 3 פראָנטען) געטיילט ווערען אין 12 קלענערע גרונדשטיקע. אָפערטען פאַר „12" אָפּצוגעבען אין רעדאַקציע „לאָדזער טאָגעבלאַט".
2828

Dr Feliks Bornstein
Cegielniana 4
טעלעפאָן 34-90.
ספעציאַליטעט: אַקושער און פרויען-קראַנק
נעמט אָן פון 3—6 נאָכמיטאָג.

Dr H. Spira-Bornsteinowa
Cegielniana 4
טעלעפאָן 34-90.
ספעציאַליטעט: אַקושער און פרויען-קראַנק
נעמט אָן פון 3—6 נאָכמיטאָג.

ס'ווערט אנגענומען דאס אבאנאמענט אויפ'ן

„לאדזער טאגעבלאט"

פאר'ן חודש אויגוסט.

LUNA

היינט און ווייטערע טעג! היינט און ווייטערע טעג!

„דאס רעכט פון ערשטען מאן“

(פאר. 412 וועגען „ביגאמיע“) א קאמף פון 2 מענער צוליב א פרוי. א פרעכטיגע יעצטיגע דראמע אויפ'ן יסוד פון פאר דער־מלחמה'דיגער בעציהונגען. אין די הויפטראלען: Antoni Pointner, Paweł Weegner און Olga Czechowa

סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' לידויער.

רעווי־טעאטער „Miraż“ אין די זאלען פון גראנד־קינא 72 פיעטריקאווער 72. היינט און ווייטערע טעג ווערט פארגעשטעלט א רעווי, געשריבען פון עדווארד רעי א. נ. אין די הויפט 492 איין שאטען.

פראגראם № 2. עליזאבעטע, שפילט דער ארקעסטער. נאכט־רעפלעקסען, מעקסישער פראלאג, מיקראש קאלומבינא אין „יענער“. אין קינא, גאטור־דיאלאג, סאניעוווסקי׳ס כאראקטעריסטישע טענץ. עדווארד רעי, שטיקלעך און „שפאנצעט“. חוית־מוזיק אנשטע, טרויעריגער גורל פון נויט און טראהרען. אויף דער וואך פון בעשיידענהייט א בעלעהרענדע סקעטש (פאר דער־ראקטענע) ער, דער, זי און זי. מאמאשעווסקי'ס דועט. פאפראפענ־עפעטורי און אויסגאהמען פון פאפרעטעל. אין דעם אפיום־קלוב א ווקאלע סצענע א כינעזער און 2 ענגלענדערין'ס. יעזשי וועלין, פרעכטיגע און כאראקטער־לידלעך. פאראי פארעצקא, לידלעך און רעטאנסען. ספארט — אין די געזונדהייט, א טראגיש־קאמישע טפארט־בילדל דער מאן און פרוי. דער קאפ דרעהט זיך אונז. פינאל — אנסאמבל. אנהויב פון די פארשט. 6, 8 און 10 אוו. זונטאג 4, 6, 8 און 10 אווענד.

שפיגלען

טואלעט־, שטעהעריגע־ און האנד־ אין א ניקעל־ רעהמען, שפיגלען, טרעמאן, ניקנאך טאצען מיט דאפעלט־גלאז ארנאמענטירענע האנד־ארבייט ווי אויך געשליפענע שפיגלען און גלאז צו מעבעל, געביידעס א. א. עמפפעהלט

Oskar Kahlert
ŁÓDŹ, Wólczańska 109
tel. 80-08.

גלאז־שלייפעריי, שפיגעל־ביגעריי, אויסארבייטונג פון מעטאל־רעהמען און ניקעל־אנשטאלט.

הורט און דעטייל! הורט און דעטייל!

וויכטיג פאר הויז־ און גרונד־בעזיצער איין בערלין!

אן אנגעזעהענע געלד־אינסטיטוציע אין בערלין גיט לאנג־יעהריגע היפאטעקען און קרעדיט פון איינענע מיטלען פון זעהר קרעדיטען, וועלכע ווערען תיכף אויסגעצאהלט.

גלייכצייטיג נעמען מיר איבער הויז־פערוואלטונגען און געבען לאנג־טערמיניגע הלוואות אויף היזער. צו ערפאהרען ביי:

ר. גרודזינסקי, לאדז, נארוטאוויטש 35, פון 9—11 פארמיטאג.

געשמאקפאלע
דרוק־זאכען
אין עלעגאנטער און איינפאכער אויספיהרונג

קאטאלאגען, רעכנונגען, בריוו־בויגען, אלער ארט מאבעלען, קאנווערטען, ענוועלאפען א. ז. וו.

ליפערט פרייזווערט און שנעל די בוכדרוקעריי פון
ע. מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16, טעלעפאן 47.

מארעס־אנצייגען (סלעפסירדעס) ווערען אין פארלויף פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און אויסגעקלעבט און דער שטאט.

Bank Handlowo-Przemysłowy w Łodzi
Spółka Akcyjna.
Piotrkowska 96.
Telefony: 2-59; 8-71; 8-72; 9-78.
Bank Dewizowy
Oddziały: Warszawa i Sosnowiec.
Uskutecznia **dyskonto, zlecenia giełdowe** oraz
Inkasuje weksle przy zastosowaniu minimalnych stawek
Przyjmuje WKŁADY OSZCZĘDNOŚCIOWE w WALUCIE KRAJOWEJ i ZAGRANICZNEJ.

בעפאר
דו ווערסט זיך איינארדנען, געה צו די פירמא
MARKOWICZ i NASIELSKI
6 פיעטריקאווער 6
טעלעפ. 49-71
נאר דארט וועסטו איינקויפען
מעבעל
אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען און ביי לאנגטערמיניגע אויסצאהלונגען.
די ארבייט איז גאראנטירט. קאנקורענץ־פרייזן. איינענע אויסארבייטונג.
פאבריק סעלודניאווא 10

לאמבארד. א ליציטאציע.
די ווארשאווער לייה־אקציען־געזעלשאפט
אויף בעוועגליכע משכנות, פעטשלונג אין לאדז, זאכאדניא 31
מאכט בעקאנט, אז דעם 24, 25, און 26 אויגוסט ד. י. וועלן ווערן פערקויפט דורך א עפענטליכע ליציטאציע די אין צייט נישט פראלאנגירטע משכנות. די פראצענטער דארפען איינגעצאהלט ווערן פאר'ן 20. אויגוסט 1927, ווייל נאכ'ן דאזיגען טערמין וועלן די משכנות־אנטלייער מוזען צוצאהלען די קאסטען פון דער מלוכה'שער פראביר־אנשטאלט פאר דער דורכגעפיהרטער פראבען־קאנטראלירונג. די ליסטע פון די № № פון די משכנות, וואס אונטערליגען דעם פערקויף, וועט ווערען פערעפענטליכט אין „קורייער לודזקי“ און עס וועט אויסגעהאנגען ווערען אין דער ביורא זאכאדניא 31.

פאדערט איבעראל
נאר פאטענטירטע
פעלד־בעטען
פערזעהען מיט דער פאבריקס־מארקע
Palma-Patent
פאר וועלכע מיר גאראנטירען.
אויך שטעהט אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל־בעטען, קינדער־בעטען, אמטריצאנקעס, מינדער־וועגעלעד, הויכע קינדער־בענקלעד, שאטקאעס און געבעטע מאטראצען.
ביליגסטע פרייזען! רעעלסטע בעהאנדלונג
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85

לעזט אויפמערקזאם!
די בעקאנטע פירמע **Z. BOCIAN** האט בעגינט דעם פערקויף פון **מעבעל** פון א סך יאהרען
אין מאסעציר־אויסארבייטונגען אויף פיעטריקאווער 41, (אין הויף) צו בעקוועמליכקייטען פון די ברייטע מאסען פון פובליקום פון די אויסגעמאכטע איינצעלנע מעבעל־שטיקער ביז צו גאנצע איינריכטונגען. — —
צוגענגליכסטע פרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!
אכטונג: ס'ווערען אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען.

רעפארמאצקע פילען
מיט דער מארקע גייסטליכער בעקאנט פון יאהר 102 רעגולירען דעם מאגען, שיצען פון רעומאטיזם, לעבער־ליידען, געגען דיקקייט, אטרעטיזם, דאס קומען בלוט אין קאפף, שטילען די יסורים פון העמאראידען, רייניגען דאס בלוט און בעווייזונגען צו אבסטרוקציע — רייניגענס דורכרייניגונגס־מיטעל.
צוגעברויכען 1 אדער 2 פילען א נאכט.
פרייז פון א שאכטעל 1.35. אויסארבייטונג פון דער אפטייק
Karczewski, Tuszyński, Warszawa
Trębacka 4
צו פערלאנגען אין די אפטייקען און סקלאדען מיט'ן „גייסטליכען“ Zakonnik)

מעבעל־מאגאזין
פון די פעראייניגטע טישלער און טאפעציערער
Tel. 60-02 מאפאר, מיט בעש. ה. Tel. 60-02
בעזיצט אויף לאגער קאמפלעטע איינריכטונגען פון וואוינונגען פון די בעשיידענסטע ביז צו די לוקסוסטע, ווי איינריכטונגען פון שלאף־צימער, עס־צימער, קאבינעטען, סאלאנען, קיכען, קלוב־מעבעל, ביורא־מעבעל, זשיראנדאלען, אמפלען, בילדער א. א. מיר נעמען אויך אן אלערליי בעשטעלונגען פון געביט פון אינערליכער ארכיטעקטור
די פערוואלטונג.
Narutowicza 45. Narutowicza 45.
Tel. 60-02. | Narutowicza 45. | Tel. 60-02.

פארברייטונגס־שולע
(ד' קל. אלגעמיינע פריוואט־שולע) טוטמערהאפטע פרעבעל־שולע
Anny Gajst Kamienna 2
אפגעשריבונגען פאר יונגלעך און מעדלעך פון 7 יאהר אלט. פארברייטעטע אויסבעצייכנע אין די מיטעלע שולען. הייי־יאהר ווערען געעפענט A און B קל. שכר־לימוד 45 זל. א קווארטאל. אין דער פרעבעל־שולע ווערען אנגענומען קינדער פון 4 ביז 7 יאהר. מ'דארף בעלייגען א געבורטס־מעטריקע און א פאקען־אימפונג־בעשטעטיגונג. די קאנצעלאריע איז טעטיג פון 10 ביז 6 נמ. פאר יונגלעך אויף וואנש ספ. העבר. לעקציעס.

מעבעל
קאמפלעטע - איינריכטונגען ווי אויך איינצעל סוימען אלע ביי די סאלידע פירמע
Flakowicz i Recht
145 פיעטריקאווער 145
ווייל דארט איז די בעסטע אויסארבייטונג
די ביליגסטע פרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!

פענסיאנאט
— אין —
ווישניאוו־א־גורא
(ביים וואלד)
כשר'ע קיך 9 זלאטעס טעגליך מיט פולער בעקעסטיגונג ס'ווערט אויך ארויסגעגעבען טעגליך שמאקהאפטע און היימישע מיטאגען צו 3 זלאטעס. — —
ראזענבלום, סטרוזשעווער קעמפ

צו פערקויפען
א איינגעפיהרטע אייזען־האנדלונג און א גרעסערער פראווינץ־שטאט. צוזאמען מיט 15,000 זל. אין באר. אפערטען אבצוגעבען אין דער אדמ. פון „לאדזשער טאגעבלאט“ אונטער „5000“.

אויספערקויף
פון פערשידענע גאלאנטעריע־סחורות צו זעהר ביליגע פרייזען. י. שערשענער, אגראראווא 8 אין הויף לינקס, 1. איינגאנג 1. שטאק.

Ważne dla Pań!!!
Podaje do wiadomości Sz. Klijenteli iż powróciłam z Krynicy i przyjmuje wszelkie zamówienia.
z szacunkiem
F. KANTOROWA
Piotrkowska 39.

Dr. med.
M. GLAZER
ul. ZIELONA 6 טעל. 45-49
הויט און וועגערישע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 8—9.30 12—2 און 7—8 אוו.

Dr. M. Kołudzki
powrócił
Spec. chor. wewnętrznych
w Lecznicy (Zachodnia 27) od 11½ do 2,
w domu (Zielona 82) od 6 do 7.

מעבעל קויפט מען נישט קיין מעבעל

מעבעל
ווער פאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין
מעבעל - געשעפט 44
גדאנסקא (דלוגא) 44
טעלעפאן 62-56
Ch. ŁAZNIK
ווער ביי מיר קויפט איהר בעקומען פערשידענע **מעבעל** שעהן גוט און ביליג
בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצען, אנצינער, ניי־מאשינען, סאמאוואַרען א. אז. וו. איך צאהל די העכסטע פרייזען. קומט און איבערצייגט אייך.

וכי תמכור ממכור לעמיתך או קנה מיד עמיתך, אל תונו איש את אחיו!
און טאמער וועט דיך דיין חבר אפנארען, זאלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביורא פיעטריר. 17, דורכגאנג (זאכאדניא 52 ווערט לויט'ן אופטאה בעהיטענהאפט ערלעדיגט אלערליי ביטעס, קלאוזולעס זאפעטזפיטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אפאזיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען — וועגען קאנצעסיעס, פעסער אין קאמיסאר. זשאנדו, בישעס אין אלע מאליציי־בעצירקען, שותפות־אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דאראוויזנעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. שנעל, רעעל און ביליג! מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

א ספר תורה
גין א גוטען צושטאנד פרייזווירדיג צו פערקויפען. צו ערפאהרען ביי מייזנער, 6 שיערפען (בענעדיקטא) 13.

Dr. med. S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט־ וועגערישע, און האר קראנקהייטען. רענטגען־ און העל־ליכט־קאבינעטס־פיעטריקאווער 144, רוג וועגנעליצקא טעלעפאן 29-45.
נעמט אן: פון 8—2 און פון 6—8 פאר פרויען א בעזונדער ווארטע־צימער — פון 5—6 נאכמ. נעמט אן אין דער לעטשניצע „סאניטאס“ ציגעל־גאס 29 פון 2—4.

וויכטיג פאר דאמען!!!
נאר פאר **2 50 זל.** מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען־היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטסטע היטע איבערארבייט איך אויף געגליך נמ. געדענקט די אדרעס! 28 זאהאדזקא 28 אין הויף, 2־טען איינגאנג, לינקס פארטער.
נאר פאר **7 זל.** מאכט איך שיפאן־וועלור־ סאמעט־ און פילץ־היטע אין אלע פארבען און פארבען אין פיינסטער אויספיהרונג. דער פרייז איז גאר אויף א קורצער צייט.
„TOBA“

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזשער טאגעבלאט“

ZAKŁAD ŚLUSARSKO-MECHANICZNY
F. MOTYL
Majster cechowy
Łódź, Zawadzka 19 telef. 55-42
Firma egzystuje od roku 1895.
אויספערטיגונג פון זעמטליכע שלאסער און מעכאנישע אויסארבייטונג, זאָחי פרעסען און פארמיר־אייזען, צענטריפוגען און פערבער קעסעל, ווי אויך זעמטליכע מאשין־רעפאראטורען.
ספעציאליטעט: אויסאגענישע שוועסונג אויף שנעלונג פאר אלע מעטאלען אונטער גאראנטיע.

אבאנאמענטס־פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעלגיען — 20 פראנק, אין אנדערע לענדער — 1,25 דאלאר.
אנאנסען־פרייז: פאר א מיליטעטער־שורה פאר'ן טעקסט 16 גר., פרייטאג 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פרייטאג 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר. פרייטאג 18 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאט — מיט 50% טייערער. פון די פירמען ווערן ניט ארגאניזירט קען רעכט
Redaktor wydawca E. Hamburski.
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 18